

LUNGU Virgil • COVACEF Zahária • CHERA Constantin

BIBLIOTHECA TOMITANA

VI

BIJUTERII ANTICE DIN AUR

din colecțiile Muzeului de Istorie Națională
și Arheologie Constanța

EX PONTO

LUNGU Virgil, COVACEF Zahária, CHERA Constantin

BIJUTERII ANTICE DIN AUR

**DIN COLECȚIILE MUZEULUI DE ISTORIE NAȚIONALĂ ȘI
ARHEOLOGIE CONSTANȚA**

BIBLIOTHECA TOMITANA

VI

LUNGU Virgil, COVACEF Zahária, CHERA Constantin

BIJUTERII ANTICE DIN AUR

**DIN COLECȚIILE MUZEULUI DE ISTORIE NAȚIONALĂ ȘI
ARHEOLOGIE CONSTANȚA**

EX PONTO

Constanța - 2012

Fotografii: Oltița Țiței
Coperta și prepress: Leonard Vizireanu

Sponsor: ROKURA APLICAȚII INDUSTRIALE, București

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Lungu, Virgil

Bijuterii antice din aur din colecțiile Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța / Lungu Virgil, COVACEF Zahăria, CHERA

Constantin. - Constanța: Ex Ponto, 2011

ISBN: 978-606-598-126-3

I. Covacef, Zahăria

II. Chera, Constantin

903.25-032.42

ISBN: 978-606-598-126-3

© Ex Ponto - 2012

**BIJUTERII ANTICE DIN AUR DIN COLECȚIILE
MUZEULUI DE ISTORIE NAȚIONALĂ ȘI ARHEOLOGIE
CONSTANȚA**

Foreword	7
Prefață.....	11
Catalog.....	17
Complexe arheologice închise.....	17
Colecția „Vasile Canarache” – sec. IV – III a.Chr.	17
Podoabele din inventarul sarcofagului de la Olimp – Mangalia – sec. II p.Chr.	19
Bijuteriile dintr-un mormânt tomitan – sec. II p.Chr.	22
Tipuri de podoabe și evoluția lor	30
Cercei (221 piese).....	30
Inele (38 piese)	94
Coliere, mărgel, lănțișoare (32 piese).....	110
Medalioane, pandantive (30 piese).....	121
Alte piese (cruciulițe, filacterii, ace de păr, coronițe, aplice, foițe, frunze) (44 piese).....	132
Note bibliografice.....	146
Ilustrația	

Gold Jewelry in the Collections of the Museum for National History and Archaeology Constanța

Foreword

The jewelry objects discovered in Greek cities Histria, Tomis, Callatis graveyards or in Roman fortresses along the Danube *limes* and in settlements inside the country are numerous and made of different materials: ceramics, mother-of-pearl, bone, bronze, iron, silver or gold. Many of them are kept in the collections of the Romanian National History Museum, others in the collection “Maria and Geoge Severeanu” of the Bucharest Municipal History Museum or in different private collections (older discoveries).

From the jewelry objects in the collections of the Museum for National History and Archaeology Constanța 488 gold pieces have been selected, presented as follows: “Vasile Canarache” collection – 4 pieces; jewelry from the inventory of a sarcophagus discovered in “Olimp” resort -Mangalia – 9 pieces; jewelry discovered in a tomb, in Tomis, from the 2nd cent. AD - 95 pieces. The following jewelry pieces, though also mainly coming from closed complexes (funerary inventories respectively), are presented as categories: earrings – 220 pieces; fingerings - 37 pieces; necklaces, little chains, pearls – 31 pieces; medallions – 25 pieces; 2 little crosses; 2 phylacteries, 2 hairpins; 1 little crown; 28 leaves and applications and 32 lip-shaped sheets, which were placed on the deceased’s mouth.

All these objects not only show general prosperity, but especially the presence of a large production variety of real artistic level, even if the intrinsic value is relatively limited as regards some pieces dimensions or as regards the metal title.

Another fact to be established with respect to gold jewelry objects discoveries is that in Pontic workshops almost all metal processing techniques were known: rolling, hammering, engraving, granulation, filigree, welding; the only one missing (or not yet discovered) is enameling.

The most widespread jewelry is the common use one: earrings, fingerings, little chains – with or without pendants, bracelets, hairpins.

Earrings are mostly link-shaped, simple or twisted, ending in a more or less intricately elaborated lion head during the Hellenistic epoch; it is sometimes replaced by an antelope, bicorn or ram head.

A pair of earrings with pendant, discovered in Callatis area (“Vasile Canarache” collection) is worth a special attention. Each earring is made of a little concave rosette shaped disk, with very fine granulation, fastened by a link to an oval basis pendant, on which a ram is shown seated.

A fingering was found with the pair of earrings, having the disk decorated with a figured relief, representing the head of a maenad, crowned with a ribbon and grapes bunches – a rare motif for this epoch.

A wonderful Thessaly type medallion is ascribed to the same hoard. By its exceptional artistic qualities, its measurements (83 mm diameter, 25 mm height and 78.215 g weight) and due to its good conservation state, it brings about a deep admiration. Aphrodite's draped bust, with a laurel crown, is represented on the medallion in high relief with an unveiled breast and with the ends of the *taenia* holding her hair falling on her shoulders. The medallion is surrounded by a series of little chains, on which little flowers are fixed from place to place (at the meeting points). This medallion attribution to a Thessaly center was made according to study of the 12 other pieces known until now and kept in American and European museums.

The bracelets discovered in Pontic fortresses, belonging to the Hellenistic epoch, are simple, having lion heads decorating their extremities. The same decoration – lion head – is also used at the chain locks, having various shapes.

The relatively meager gold resources during the Hellenistic period is proved not only by often modest proportions and reduced weight of jewelry, but also by the existence of pseudo-jewelry, frequent in Callatis graveyards, as shown by the inventory of a girl's grave: a gilded ceramics crown with little painted flowers, imitating the bright Hellenistic crowns; gilded ceramics pearls imitating the heavy, massive gold pearls; little applications, also made of gilded ceramics, true to funerary themes of Hellenistic goldsmith handicraft: Sirens, Nikes, Eroses, Maenads, dancers, warriors, doves, grapes clusters (fig. 1).

Tomis became an important production center in Roman times, as proved among others, by the relatively rich and various funerary objects found in its Roman and late Roman graveyards.

During the Roman period we usually encounter the same jewelry types, the same shapes and even the same figured motifs, but an epoch characteristic, imposed by fashion, is the ostentatious abundance evidence in absence of creative fantasy; thus, one may note that accent is cast on easy effects of colored stones settings – precious or semi-precious ones, glass paste with different shapes: flat or bulging, round, oval or square, polished or with engraved decoration (intaglio), or even in relief (cameos).

Intaglios or cameos are the largest and most varied variant of Roman jewelry. They are grinded of uniform color stone (amethyst, cornelian, rubies and garnet) or sardonyx, a stone with different color layers permitting to carve refined decoration. Anyhow, cameos were largely used for brooches, pendants, rings and earrings.

A gold pendant with cameo, discovered in Constanța in 1962 is worth mentioning for its outstanding artistic qualities. An oval, two layers sardonyx cameo, decorated with the profile of a young woman, having the elegant Iulia

Domna hairdo, is fixed in a gold frame, surrounded by a twisted rope decoration and with a link at the upper part.

Another cameo with female portrait is fastened to the disk of a gold earring, made of a thin, knotted link; it was discovered in a tomb in Tomis.

Among the imperial epoch adornment objects, spread not only in Greek tradition centers on the Pontic littoral (Histria, Tomis, Callatis), but also in Scythia Minor Roman cities, some discoveries made in Capidava fortress Roman necropolis, on the Danubian *limes* are worth mentioning: a gold ring with cameo carved in two colors sardonix, on which the bust of a male person in a hilarious position is represented in relief; the face traces, the hairdo, the cloth fastened on a shoulder, everything suggests a satiric character. The second piece, belonging to the same tomb, is a medallion with cornaline agate, decorated with a profile female bust presented to the left. The hairdo, with parting and short hair, reminds of Iulia Mamaea. The *chiton* is elegantly draped around the neck. The cone shaped stone is surrounded by a thin gold sheet, having the link at the upper part. It is from artistic point of view an excellently realized work and well preserved. A pair of gold earrings was discovered together with the two pieces mentioned before. They are circularly shaped and pierced, each of them having a green stone in the center.

Among the jewelry discovered in Roman Dobruja, worth mentioning are: double rings for two fingers, earrings with pendants (grapes clusters, dolphins, gold leaf, heart, ivy leaf or drop shaped framed stones); then, twisted or cuff shaped bracelets, hairpins and more rarely necklaces. Necklaces are made, according to Hellenistic tradition, of little chains with multiple, very differently shaped pendants: figured medallions, little amours, *kantharoi* etc.

Another jewelry category discovered in graves comprises crowns and diadems. Crowns are made of very little gold leafs with more or less complicated edges (oak, willow, poplar leaves). Diadems are very rare and remain true to the very simple shape of Hellenistic epoch ribbon-diadems. Such pieces from the Roman period have until now been found in Callatis (Mangalia) graves – as for example the case of a simple crown, made of a ribbon on which five vertical little leaves with schematically incised ribs are fastened.

An excavation has brought to light in 1970, in Olimp resort area, near ancient Callatis, a marble sarcophagus with a rich funerary inventory, also containing jewelry. The gold crown has the same ribbon shape, but it is applied on a wood support. In its center a large blue color glass paste stone imitating sapphire is fixed; two smaller, red color stones (one of them is today missing) were fixed to one and the other part of the false sapphire and golden oak tree leaves were attached, alternating with the stones, to the crown ribbon, according to the usual type worn in Dobruja in that period. The jewelry set is completed by two rings – one is very little and adorned with a topaz, the second is larger, having a mounted ruby gem, on which goddess Diana's bust is engraved - as well as by three very

fine necklaces, made of gold links, alternating with cylindrical glass pearls or tiny shells. A bronze mirror with gilded, richly decorated cover can also be attributed to the same adornment objects category. The entire sarcophagus inventory has been dated to the 2nd cent. AD.

Finally, the grave inventory of a young woman discovered in Constanța is also dated to the 2nd cent. AD. It consists of 12 glass vessels, a large bronze tray, a bronze oil lamp with high support, another ceramics oil lamp, bone decorations from a box and - the most impressing - gold adornments realized with Hellenistic technique. The young woman was buried with a crown composed of a central, double trapezoidal shaped medallion; in its center is a garnet, to which on one and the other side four golden appliqués were mounted, each one having a garnet fastened to it. All these elements are surrounded by an arrangement of golden leafs. She wore a collar at the neck, made of a gold sheet, ending in lion heads. At the wrists there were two bracelets, with three mounted blue stones. A pair of earrings with pendants adorned the ears and seven rings were worn on the fingers: one has the shape of a serpent, four rings have stones on which divinities are engraved and two of them show *planta pedis*. A necklace of cylindrical pearls, an amphorette, a circular fibula with a green stone in its center and a number of appliqués with stones or *au repoussé* technique decoration can be added to the mentioned adornment objects.

Little crosses and phylacteries complete the variety of adornment objects for the late Roman and Byzantine periods.

BIJUTERII ANTICE DIN AUR DIN COLECȚIILE MUZEULUI DE ISTORIE NAȚIONALĂ ȘI ARHEOLOGIE CONSTANȚA

Prefață

Obiectele de podoabă descoperite în necropolele din cetățile grecești Histria, Tomis, Callatis sau din cetățile romane de pe *limes*-ul dunărean și din centrele din interiorul teritoriului, sunt numeroase și lucrate din materiale diverse: ceramică, sidef, os, bronz, fier, argint, aur. Multe dintre acestea se află în colecțiile Muzeului Național de Istorie a României; altele în colecția „Maria și dr. G. Severeanu” a Muzeului de Istorie a Municipiului București, sau în diverse colecții particulare (descoperiri mai vechi).

Am selectat dintre podoabele aflate în colecția Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța un număr de 488 piese din aur pe care le prezentăm astfel: colecția „Vasile Canarache” – 4 piese; podoabe din inventarul sarcofagului descoperit în stațiunea „Olimp”- Mangalia – 9 piese; podoabele descoperite într-un mormânt tomitan de sec. II p.Chr. – 95 piese. Următoarele bijuterii, deși provin în majoritate tot din complexe închise (respectiv inventare funerare), le-am prezentat pe categorii, respectiv: cercei – 220 piese; inele – 37 piese; coliere, lănțișoare, mărgele – 31 piese; medalioane – 25 piese; 2 cruciulițe; 2 philacterii; 2 ace de păr; 1 coroniță; 28 frunze și aplice și 32 foi care se puneau pe gura defuncților.

Toate acestea ne relevă nu doar o prosperitate generală, cât, mai ales, existența unei producții variate, de un real nivel artistic, chiar dacă, adesea, de o valoare intrinsecă relativ limitată atât în privința dimensiunilor unor piese, cât și în ceea ce privește titlul metalului.

O altă constatare ce se impune prin descoperirile de obiecte de podoabă din aur este că în atelierele pontice s-au cunoscut aproape toate tehnicile de

prelucrare a metalului: laminare, ciocănire, cizelare. Granulație, filigran, sudură; singura care lipsește (sau pe care nu am descoperit-o încă) este emailul.

Cele mai răspândite bijuterii sunt cele de uz curent: cercei, inele, lănțișoare – cu sau fără pandantiv, brățări, ace de păr.

Cerceii au, cel mai adesea, forma unei verigi, simplă sau în torsadă, care, în epoca elenistică se termină cu un cap de leu, lucrată mai mult sau mai puțin bogat; capul de leu este înlocuit uneori printr-unul de antilopă, licorn sau berbec.

Merită o atenție deosebită o pereche de cercei cu pandantiv descoperită în zona callatiană (colecția „Vasile Canarache”). Cerceii sunt alcătuiți, fiecare, dintr-un mic disc concav în formă de rozetă cu granulație foarte fină, prins printr-o verigă de un pandantiv cu o bază ovală pe care este așezat un berbec.

Împreună cu perechea de cercei a fost găsit și un inel având – lucru rar pentru această epocă – discul decorat cu un relief figurat reprezentând capul unei Menade, încoronată cu o panglică și ciorchini de struguri.

Aceluiași tezaur îi este atribuit un minunat medalion de tip thesalian care, prin calitățile sale artistice excepționale, prin dimensiunile sale (diametru 83 mm, înălțime 25 mm, greutate 78,215 gr) și prin deosebita stare de conservare, provoacă o profundă admirație. Pe medalion este reprezentat, într-un relief înalt, bustul Afroditei cu coroană de lauri, drapată, cu sânul stâng dezvelit și cu extremitățile *taenia*-ei care-i prindea părul căzându-i pe umeri. Medalionul este înconjurat de o rețea de lănțișoare pe care sunt fixate, din loc în loc (în punctele de întâlnire) flori micuțe. Atribuirea acestui medalion unui centru thesalian s-a făcut pe baza studierii celor 12 exemplare cunoscute până acum în lume și aflate în muzee din America sau Europa.

Brățările aparținând epocii elenistice, descoperite în cetățile pontice, sunt simple având extremitățile decorate cu capete de lei. Același decor – cap de leu – este utilizat și la închizătorile de lănțișoare, care au forme variate.

Relativa sărăcie de aur din epoca elenistică este dovedită nu numai de proporțiile, adesea modeste, și greutatea reduse ale bijuteriilor, dar și prin existența unor pseudo-bijuterii, frecvente în necropolele din Callatis, după cum ne-o relevă inventarul funerar al unui mormânt de fetiță: coroană din ceramică aurită cu flori mici pictate imitând strălucitoarele coroane elenistice; perlele din ceramică aurită imitând grelele perle din aur masiv; aplice mici, tot din ceramică aurită, fidele tematicii funerare a orfevreriei elenistice: Sirene, Nike, Eroși, Menade, dansatoare, luptători, porumbei, ciorchini de struguri. (Fig. 1 - mormântul fetei).

În epoca romană Tomis devine un centru important de producție după cum o dovedește, între altele, mobilierul funerar, relativ bogat și variat, din necropolele sale de epocă romană și romană târzie.

În perioada romană găsim de regulă aceleași tipuri de bijuterii, aceleași forme și chiar aceleași motive figurate dar, trăsătura caracteristică a epocii – impusă de modă – constă în afișarea unui lux ostentativ în absența fanteziei creatoare; se constată astfel faptul că accentul este pus pe efectele facile ale monturilor de pietre colorate – prețioase sau semiprețioase, paste de sticlă cu forme diferite: plate sau bombate, rotunde, ovale sau pătrate, lustruite sau cu decor gravat (intalii) sau chiar în relief (camee).

Intaliile și cameele constituie partea cea mai bogată și cea mai variată a orfevreriei romane. Acestea sunt șlefuite fie din piatră de culoare uniformă (ametist, cornalină, rubine, granate), fie din sardonix, piatră ale cărei straturi de diverse culori au permis realizarea unui decor rafinat. În orice caz cameele au fost larg utilizate pentru broșe, pandantive, inele și cercei.

Menționăm, pentru calitățile sale artistice de excepție, un pandantiv din aur cu camee descoperit la Constanța în anul 1962. Într-o ramă din aur, cu verigă la partea superioară, înconjurată de un ornament imitând funia răsucită, este fixată

o camee ovală din sardonix în două straturi decorată cu un profil de femeie tânără având coafura elegantă a Iuliei Domna.

O altă camee cu un portret feminin este prinsă de discul unui cercei din aur format dintr-o verigă subțire înnodată, descoperit într-un mormânt tomitan.

Printre obiectele de podoabă de epocă imperială răspândite nu doar în centrele de tradiție greacă de pe litoralul pontic (Histria, Tomis, Callatis), dar și în orașele romane din Scythia Minor, menționăm câteva descoperiri făcute în necropola romană a cetății Capidava, pe *limes*-ul dunărean: un inel din aur cu camee lucrată din sardonix în două culori, pe care era reprezentat, în relief, bustul unui personaj masculin într-o poziție hilară; trăsăturile chipului, coafura, haina prinsă pe umăr, totul sugerează un personaj satiric. Cea de a doua piesă, provenind din același mormânt, este un medalion cu camee din agată cornalină decorată cu bustul unei femei prezentat din profil spre stânga. Coafura, cu cărare și părul scurt, amintește de Iulia Mamaea. Hitonul este drapat elegant în jurul gâtului. Piatra, de formă conică, este înconjurată de o foiță de aur având la partea superioară veriga de prindere. Este o lucrare excelent realizată din punct de vedere artistic și bine conservată. Împreună cu cele două piese a fost descoperită și o pereche de cercei din aur, de formă circulară, ajurați, având în centru câte o piatră verde.

Dintre podoabele descoperite pe teritoriul Dobrogei romane sunt de menționat: inele duble pentru două degete, cercei cu pandantiv (ciorchini de struguri, delfini, în formă de frunze de aur, pietre montate în formă de inimă, de frunză de iederă sau în formă de picătură); apoi, brățări în torsadă, sau în formă de manșetă, ace de păr și, mai rar, coliere. Colierele sunt constituite, după tradiția elenistică, din lănțișoare cu multiple pandantive, de forme foarte variate: medalioane figurate, mici amorași, kantharoi etc.

O altă categorie de podoabe care s-a descoperit în morminte o constituie coroanele și diademele. Coroanele sunt formate din frunzulițe de aur foarte mici,

cu contur mai mult sau mai puțin complicat (frunze de stejar, de salcie, de plop). Diademele sunt foarte rare și rămân fidele formelor foarte simple a diademei-panglică din epoca elenistică. Astfel de piese, datând din epoca romană, s-au găsit până acum în morminte din Callatis (Mangalia) – cum este, de exemplu, o coroană simplă, formată dintr-o panglică pe care sunt montate cinci frunzulițe verticale, cu nervuri imprimare schematic.

O descoperire făcută în anul 1970 în zoan stațiunii Olimp de lângă anticul Callatis, a adus la lumină un sarcofag din marmură cu un bogat inventar funerar în care apăreau și bijuterii. Coroana, din aur, are aceeași formă de panglică dar este montată pe un suport de lemn. În centrul acesteia este fixată o piatră mare din pastă de sticlă de culoare albastră, imitând safirul; două pietre mai mici, de culoare roșie (astăzi una este pierdută) erau montate de-o parte și de alta a falsului safir și, alternând cu pietrele, pe panglica coroanei erau montate frunzulițe de stejar din aur, conform tipului curent care se purta în Dobrogea în acea perioadă. Setul de podoabe este completat de două inele – unul micuț, ornat cu un topaz, cel de al doilea, mai mare, având montată o gemă din rubin pe care este gravat bustul zeiței Diana, precum și de trei coliere, foarte fine, formate din verigi de aur alternând fie cu mărgelile de sticlă de formă cilindrică, fie cu scoici minuscule. Între podoabe se înscrie și o oglindă din bronz cu capacul aurit, cu un decor foarte bogat. Întregul inventar al sarcofagului a fost datat în sec. II p.Chr.

În sfârșit, dar nu în cele din urmă, tot din secolul al II-lea p.Chr. datează inventarul mormântului unei tinere descoperit la Constanța. Acesta conținea 12 vase de sticlă, un platou mare din bronz, un opaiț cu suport înalt, tot din bronz, alt opaiț din ceramică, decorațiile din os de la o cutie și, cele mai impresionate, podoabele din aur realizate în tehnica elenistică. Tânăra a fost înmormântată cu o coroană compusă dintr-un medalion central de formă dublu trapezoidală având în centru un granat de care erau

prinse, de o parte și de alta, câte patru aplice de aur având în montură câte un granat, totul într-un ansamblu de frunze de aur prinse de jur împrejur. La gât avea un colan făcut dintr-o foaie de aur, având ca terminații capete de lei; la încheietura mâinilor se afla câte o brățară lată, având în montură trei pietre albastre. O pereche de cercei cu pandantiv îi împodobeau urechile, iar pe degete purta șapte inele: unul sub forma unui șarpe, patru inele cu piatră pe care se remarcă și gravurile unor divinități și două sub forma de *planta pedis*. Se adaugă acestor podoabe: un colier format din mărgelile tubulare; o amforetă din aur; o fibulă circulară cu o piatră verde în centru și mai multe aplice – cu piatră sau cu decor realizat în tehnica *au repoussé*.

Pentru perioada romană târzie și romano-bizantină se adaugă podoabelor cruciulițele și philacteriile.

COMPLEXE ARHEOLOGICE ÎNCHISE

1. COLECȚIA „VASILE CANARACHE”

Piese de aur pe care le discutăm mai jos au făcut parte din inventarul funerar al unui tumul din zona Vama Veche, în apropiere de granița cu Bulgaria. Au intrat în colecția „Vasile Canarache” în anul 1936, iar din 1960 în colecțiile muzeului, prin donația făcută de V. Canarache.

1. Pandantiv. Nr. inv. 4074 (nr.inv.vechi: 59120B). Aur. Dimensiuni: dm. 8,3 cm; îț. 2,5 cm; 78,215 gr. Bine conservat. Pl. I, 1.

Pendantivul este realizat dintr-o foiță de aur. Discul rotund are în relief bustul Afroditei cu capul ușor înclinat spre umărul stâng. Părul, despărțit printr-o cărare mediană, este prins la spate. Pe cap poartă o cunună de lauri, iar capetele bentiței care leagă cununa îi vin în față pe umeri; la urechi poartă cercei rotunzi în formă de rozetă. Chitonul subțire, fără mâneci, i-a alunecat într-o parte lăsând vederii sânul stâng. De jur împrejurul portretului este realizat un chenar foarte elaborat: imediat sub bust este o bandă reliefată peste care s-a aplicat un șir de perle; urmează o bandă lată pe care este aplicată o ghirlandă din frunze ale cărei capete sunt la baza portretului, întreruptă în șase locuri de câte o floare; chenarul se încheie cu trei nervuri și un șir de perle. Pentru prindere pendantivul avea o rețea formată din 12 lăntișoare, dintre care au mai rămas șase; la punctele de unire ale acestora era prinsă câte o floare. Pe spate medalionul are o foaie dreaptă, pe care se văd cum sunt prinse anourile pentru lăntișoare.

Sec. IV – III a.Chr.

Bibliografie: M. Gramatopol, *Un médaillon de type thessalien du Musée d'Archéologie de Constantza*, în Latomus. Hommages M.Renard, 3, 1969, p. 264 – 271.

Analogii. P.Amandry, *Collection Hélène Stathatos. Les bijoux antiques*, Strasbourg, 1953, p. 89 și urm., nr. 233 și 234 (Pl. CVI și CVII) două medalioane cu bustul Artemidei și nr. 235 (Pl. XVI) medalion cu bustul Afroditei

2. Cercei cu pandantiv. Nr. inv. 4075 (nr. inv. vechi: II 59122). Aur. Dimensiuni: dm. disc: 1,3 cm; 5,900 gr. Bine conservați. Pl. I, 2.

Bara cerceilor este constituită doar din cârligul cu care erau atârnați de lobul urechii; de aceasta este sudat un mic disc circular pe care este realizată, prin repoussage, o floare cu 12 petale având în centru o perlă de aur. Discul are marginea mai ridicată și înconjurată cu o nervură și un șir de perle. De disc atârână pandantivul reprezentând un țap așezat. În partea de jos a discului este un anou în care intră un cârlig ce iese dintre coarnele animalului. Țapul este figurat așezat pe un postament oval decorat cu un fir de aur răsucit în spirale. Animalele (țapii) approximate pe cei doi cercei sunt realizate astfel încât să privească unul spre celălalt, dacă cerceii sunt alăturați, sau în față dacă cerceii sunt atârnați la urechi.

Sec. IV – III a.Chr.

3. Inel. Nr. inv. 4073. (nr. inv. vechi: II 59121). Aur. Dimensiuni: dm. 2,7 cm; 18,19 gr. Bine conservat. Pl. I, 3.

Inelul are veriga făcută dintr-o tablă de aur groasă de circa 1 mm, având, pe lățime, două incizii. Pe verigă este sudat un disc, aproape circular, având, în relief, capul unei menade înclinat ușor spre umărul drept. Părul bogat este împărțit printr-o cărare mediană și lăsat să cadă în valuri pe umeri; pe cap are o panglică pe care sunt prinse două buchete de frunze de viță și boabe de struguri. Marginea discului, ușor înălțată, are un chenar format dintr-un șir de pseudoperle.

Sec. IV – III a.Chr.

2. PODOABE DIN INVENTARUL SARCOFAGULUI DESCOPERIT ÎN STAȚIUNEA OLIMP – MANGALIA

Sarcofagul a fost descoperit în anul 1970 cu prilejul săpăturilor pentru fundația uneia dintre vilele din stațiunea Olimp - Mangalia. Cercetarea inventarului, precum și existența a două monede de la Faustina Maior, au condus la datarea complexului în sec. II p.Chr. Pl. II

Bibliografie: A. Rădulescu, El.Coman, C. Stavru, *Un sarcofago di eta romana scoperto nella necropoli tumulare di Callatis (Mangalia)*, în *Pontica*, 6, Constanța, 1973; Covacef, Chera-Mărgineanu în *Pontica* 10, Constanța 1977, p. 191-202; Covacef, în *Goldhelm, Schwert und Silberschatze*, Frankfurt am Main 1994, cat. nr. 80, p. 54-55; eadem, în *Guldskatter Rumänien under 7000 år*, Stockholm 2004, cat. 112 – 145, p. 186 – 193.

Podoabele

1). Coroană. Nr. inv. 12733. Aur, lemn, geme. Dimensiuni: dm.22 cm; lț. 1,8 cm. Pl. II, 1.

Coroană realizată dintr-un suport de lemn de formă circulară care a fost înfășurat într-o foaie de aur. Pe bandă, în centru, într-un chaton cu marginile zimțate este fixată o gemă din sticlă de culoarea albastră, imitând safirul. Alte două geme (o piatră lipsește) de culoare roșie - granate? – erau fixate în două casete mai mici montate deasupra unor frunze de aur; între pietre, pe coroană, erau montate și alte frunze din aur având, toate, forma frunzelor de stejar.

2). Inel. Nr. inv. 12734. Aur și granat. Dimensiuni: dm. 2,3 cm; lț. la. gemă 5 mm; greutatea totală 1,59 gr. Pl. II, 2.

Inel cu veriga dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, având partea de deasupra ușor lățită și cu o casetă în care este montată o piatră mică, rotundă, de culoare roșie.

3). Pereche de cercei. Nr. inv. 12735. Aur. Dimensiuni: dm. 1,5-1,6 cm; greutatea totală: 4,09 gr. Pl. II, 3.

Pereche de cercei cu bara din sârmă de aur, circulară în secțiune, răsucită, terminată în cârlig și anou; capătul care formează anoul este întors și răsucit peste bară de cinci ori. De bară atârână un fir de aur pe care, probabil, erau înșirate mărgelile.

4). Colier. Nr. inv. 12736. Aur și scoici mici. Dimensiuni: lg. 40 cm; greutate: 4,32 gr. Pl. II, 4.

Colier format din verigi mici de aur, pe care erau montate scoici mici (multe s-au spart); capetele colierului erau în cârlig și anou.

5). Colier. Nr. inv. 12737. Aur și sticlă. Dimensiuni: lg. 34 cm; greutate: 4,14 gr. Pl. II, 5.

Colier format din 11 mărgelile tubulare din aur intercalate de 12 mărgelile din sticlă albastră, în formă de tuburi răsucite.

6). Colier. Nr. inv. 12738. Aur și sticlă. Dimensiuni: lg. 39 cm; greutate: 1,15 gr. Pl. II, 6.

Colier format din mărgelile mici, rotunde, din sticlă de culoare albastră foarte închisă, montate pe câte o verigă subțire din aur.

7). Inel. Nr. inv. 12739. Aur și rubin. Dimensiuni: dm. 2,3 cm; lț. gemei: 1 cm; greutate: 5,12 gr. Pl. II, 7.

Inel masiv, lucrat dintr-o singură bucată, mai lat la mijloc unde este montată o gemă de culoare roșie rubinie. Pe piatră este gravat bustul zeiței Diana, în profil spre stânga; în spatele ei este realizată tolba cu săgeți.

8). Oglindă cu capac. Nr. inv. 12765. Bronz; bronz aurit. Dimensiuni: dm. 17,5 cm - 18 cm. Pl. II, 8.

Oglindă a cărei suprafață, lustruită altădată, are astăzi o frumoasă patină verde. Este recompusă din trei fragmente. Capacul are aceeași formă circulară, este din bronz aurit și poartă un decor simbolic raportat la nemurirea sufletului. În centru este realizată o roată cu opt spițe, fiecare ornată cu flori stilizate, cu profil înalt. În jurul acesteia două cercuri de mărimi diferite. Primul, care este mai mic, este decorat cu palmete și flori duble de lotus; cel extern, mai mare, are ca decor o coroană formată din frunze și fructe diverse: ramuri de stejar, frunze și fructe de rodie, de viță-de-vie, de mac, de pin, de laur, de iederă, de corimb. Cele două brațe ale coroanei converg spre o rozetă centrală, plată, cu 6 petale bine proporționate.

3. BIJUTERIILE DESCOPERITE ÎNTR-UN MORMÂNT TOMITAN

pe bd. Ferdinand în 1986 (M.1/ 17. 04. 86).

(PL.III)

Bibliografie: Covacef, Z., în *Goldhelm, Schwert und Silberschätze*, 1994, p. 184 – 191; Cliante, T., în *Traiano ai confini dell'Impero*, 1998, p. 321 – 323

Construirea unor noi blocuri de locuințe în zona din apropierea Spitalului vechi din Constanța, pe bd. Ferdinand, a condus la cercetarea mai multor morminte în una dintre necropolele anticului Tomis. Unul dintre aceste morminte, aparținând unei tinere, a avut un inventar funerar foarte bogat, constituit din vase de sticlă, opaițe (din ceramică și bronz), un suport-candelambriu din bronz, un platou mare din același material, ornamentele-aplice din os, probabil de la o casetă, precum și foarte multe podoabe.

Datare: Întregul inventar conduce spre încadrarea cronologică în sec. II p. Chr.

1. Pereche de cercei pandantiv. Nr. inv. 34940; 34941. Aur, pietre colorate și sticlă. Lanțurile pandantive nu sunt întregi; de asemenea lipsește pandantivul central. Dimensiuni: 7,4 x 2,5 cm și 8 x 2,5 cm; greutatea: 10,12 gr și 11,80 gr. Pl. V, 1.

Fiecare cercel este compus din trei părți: partea superioară, de care este sudată și agățătoarea, constând dintr-o piatră rubinie (granat) în formă de lacrimă, montată într-un chaton și încadrată de un filigran în formă de S. Partea centrală este o placă de aur de formă dreptunghiulară, arcuită la partea superioară, pe care s-a realizat un decor complex din filigram și monturi de pietre: în centru, pe un trunchi de piramidă filigranat, este montată o piatră rubinie (granat) iar sub

aceasta o piatră transparentă de culoarea mierei, de formă ovală, încadrată de două pietre de formă pătrată, montate în chaton. A treia parte o formau două lăntișoare-pandantive simetrice. Astfel, de pietrele pătrate este sudat un anou, văzut din față, de care era prins un disc circular cu piatră verde, cu două urechiușe laterale de care sunt prinse două lăntișoare: cel din margine format din trei bare de sârmă, al doilea din fire împletite care se terminau printr-o floare cu cinci petale. La piatra ovală, din mijloc, anoul este văzut din profil și este foarte probabil ca aici să fi fost un alt pandantiv, cu foarte mare probabilitate amforeta.

2. Amforetă. Nr. inv. 34902. Aur. Foarte bine conservată. Dimensiuni: 2,3 x 1,1 cm; greutate: 1,86 gr. Pl. V, 2.

Amforeta are toate supraînălțate, formate dintr-o sârmă de aur cu capetele răsucite în jurul câte unei perle, tot din aur. Gura largă are buza marcată de un șir de bobite mici din aur. Alte două șiruri de bobite marchează sfârșitul gâtului și partea cea mai bombată a amforetei. Fundul are forma unui manșon inelar de care era fixată o perlă din aur. Partea din față, inferioară, a corpului amforetei este decorată cu grupuri de bobite de aur plasate pe trei rânduri astfel: 3, 5, 3; 1, 3, 1; 1. Deasupra gurii amforeta este prevăzută cu verigi inelare care-i slujeau de prindere. Foarte probabil ca amforeta să fi fost plasată în centrul pandantivelor cerceilor: faptul că a fost găsită o singură amforetă a determinat să fie considerată ca o piesă independentă, făcând parte din altă bijuterie.

3. Colan (torques). Nr. inv. 34945. Aur. Mai multe fragmente nu foarte bine conservate. Dimensiuni: 13 + 15,5 + 13 + 15 + 4,5 + 4,4 cm lungime (ultimele două dimensiuni aparțin capetelor de lei care încheie colanul); lățime: 3 cm; greutate: 31,5 gr. Pl. VII, 3.

Colanul este realizat dintr-o bandă de aur, răsucită, având terminațiile în forma unor capete de lei, realizate în tehnica „au repoussé”.

4. Fibulă cu arc. Nr. inv. 34903. Aur, bronz și gemă. Dimensiuni: dm. 3,7 cm; greutate: 4,59 gr. Pl. V, 4.

Fibula de formă rotundă este din aur iar arcul din bronz. În chatonul central, cu marginile dantelate, este montată o piatră de culoare verde. Decorul, realizat în tehnica „au repoussé”, constă dintr-o floare cu șase petale, intercalate de șase conuri de pin. Linii punctate unesc vârfurile petalelor și ale conurilor, realizând astfel un chenar de semilune.

5. Brățări. Nr. inv. 34943; 34944. Aur și pietre colorate. Dimensiuni: dm. 5,0 x 3,9; greutate: 8,15 gr și 8,63 gr. Pl. VII, 5.

Două brățări lucrate dintr-o foaie de aur decorată „au repoussé” cu nervuri oblice, realizate între borduri și linia mediană, care sunt în relief. Pe brățări, care au forma unor manșete, sunt montate câte trei pietre: una pătrată, de culoare roșie, și două rotunde, albastre.

6. Inel. Nr. inv. 34932. Aur. Dimensiuni: îț. 4,5 cm; dm. 1,5 cm; greutate: 5,42 gr. Pl. IV, 6.

Inelul este lucrat dintr-o sârmă plată, cu nervură centrală realizată prin tehnica „au repoussé”. Răsucită în patru spire, i s-a dat forma unui șarpe; capetele sunt lățite și au forma unui cap de șarpe.

7. Inel. Nr. inv. 34931. Aur și piatră colorată (granat?). Dimensiuni: dm. 2,1 cm; lățime la piatră 1,2 cm; greutate: 6,55 gr. Pl. IV, 7.

Inelul este lucrat dintr-o verigă de aur care se lățește spre partea centrală unde este montată o gemă de formă ovală, din granat (?), pe care este gravată imaginea zeului Hermes - Mercur.

8. Inel. Nr. inv. 34928. Aur. Dimensiuni: dm. 1,5 cm; greutate 1,14 gr. Pl. IV, 8.

Inelul este lucrat sub forma unei verigi circulare, aplatizată în partea centrală sub forma unei „planta pedis”. În centru are un orificiu, aproximativ dreptunghiular unde, probabil, fusese montată o piatră mică.

9. Inel. Nr. inv. 34926. Aur. Dimensiuni: dm. 1,5 cm; greutate 2,19 gr. Pl. IV, 9.

Inel lucrat dintr-o verigă din aur, aplatizată în partea centrală sub forma unei „planta pedis”.

10. Inel. Nr. inv. 34930. Aur și granat (?). Dimensiuni: dm. 2,4 cm; lățimea la piatră 1,4 cm; greutate 6,5 gr. Pl. IV, 10.

Inelul este lucrat dintr-o singură verigă care se lățește spre centru unde este montată o gemă de formă ovală, rubinie, pe care este gravat bustul unei divinități feminine spre stânga, cu cunună pe cap.

11. Inel. Nr. inv. 34929. Aur și carneol. Dimensiuni: dm. 1,6 cm; greutate 1,6 gr. Pl. IV, 11.

Inelul este lucrat dintr-o verigă circulară, care se îngroașă spre centru unde este sudat un disc de formă ovală. Gema, având culoare roșu deschis, spre portocaliu, montată într-un chaton, reprezintă o divinitate feminină, spre dreapta, sprijinind cu mâna stângă un sceptru înalt (Fortuna?).

12. Inel. Nr. inv. 34927 Aur și piatră colorată. Dimensiuni: dm. 1,4 cm; greutate 0,88 gr. Pl. IV, 12.

Inelul este lucrat sub forma unei verigi circulare care are în centru, sudată, o placă rotundă, tronconică, în care s-a montat, într-un chaton, o gemă de culoare vișinie.

13. Diademă. Nr. inv. 34942. Aur și granat. Dimensiuni: lg. 5,5 cm; lț. 2,1-2,5 cm; greutate 11,30 gr. Pl. VI, 13.

Diadema este realizată dintr-o foaie de aur de formă aproximativ elipsoidală. În centru are montată, într-un chaton, o piatră ovală de culoare roșie (granat). De-o parte și de alta sunt realizate, în filigram, două aripioare. Decorul de deasupra și de dedesubt este realizat, în tehnica „au repoussé” și în filigram și constă dintr-un decor simetric: două flori cu câte patru petale și, între ele, prinse de o bandă la bază, spice în evantai. Pe partea dorsală a diademei, în lungimea ei, este sudată o verigă tubulară.

14. Aplice. Nr. inv. 34933, 34934, 34935, 34936, 34937. Aur și piatră roșie. Dimensiuni: 1,7-2,3 x 1,0-2,0 cm; greutate: 5,93 gr; 5,05 gr; 4,26 gr; 3,90 gr; 1,64 gr. Pl. VI, 14.

Pe foițe de aur de formă circulară sau ovală s-au montat, în chaton, piatră de culoare verde sau neagră. Simetric sunt plasate urechiușe, care slujeau la prinderea aplicelor.

15. Aplice. Nr. inv. 34935, 34938. Aur și piatră roșie. Dimensiuni: 1,7-2,3 x 1,1-1,6 cm; greutate: 4,26 gr; 1,10 gr. Pl. VI, 15.

Două aplice făcute dintr-o foaie de aur de formă ovală pe care s-a montat, în chaton, o piatră roșie. Pe laturile mici sunt prinse verigi (câte una) pentru prindere.

16. Aplice. Nr. inv. 34912; 34913; 34914; 34915; 34916. Aur. Dimensiuni: 1,4 x 1,0-1,4 cm; Greutăți: 0,8 gr (cu plumb); 0,3 gr; 0,42 gr; 0,34 gr; 0,20 gr. Pl. VI, 16.

Cinci aplice lucrate dintr-o foaie de aur, de formă aproximativ ovală, în tehnica „au repoussé” având ca decor un ciorchine de strugure. Pe marginea plății a aplicelor sunt realizate două orificii de prindere, dispuse simetric.

17. Aplice. Nr. inv. 34904, 34905 Aur. Dimensiuni: dm. 1,2 cm; greutate: 0,22 gr; 0,25 gr. Pl. VI, 17.

Două aplice circulare lucrate în tehnica „au repoussée”, decorate cu o pasăre; la una dintre aplice pasărea este spre stânga, la cealaltă – spre dreapta. Deasupra și dedesubtul păsărilor, simetric, sunt realizate orificii circulare pentru prindere.

18. Aplice. Nr. inv. 34906; 34907; 34908; 34909. Aur. Dimensiuni: dm. 1,1 cm - 1,5 cm; greutate: 0,17 gr; 0,21 gr; 0,23 gr; 0,23 gr. Pl. VI, 18.

Aplice de formă circulară decorate prin tehnica „au repoussée” cu rozete, unele încercând să imite decorul fibulei. Toate au pe margini, simetric, câte două orificii pentru prindere.

19. Aplică. Nr. inv. 34910. Aur. Greutatea: 0,32 gr. Pl. VI, 19.

Aplică circulară decorată în tehnica „au repoussée” cu o rozetă., cu orificii de prindere pe margine, dispuse simetric.

20. Aplice. Nr. inv. 34920; 34921 Aur și pastă albastră. greutatea: 0,57 gr fiecare (cu pasta). Pl. VI, 21.

Două aplice de formă circulară, din tablă de aur, cu chaton în care a fost montată o pastă de sticlă albastră. Pe margine sunt dispuse simetric două urechiușe de prindere.

21. Aplice. Nr. inv. 34922; 34923. Aur și piatră verde. Dimensiuni: 1,0 x 0,8 cm; greutatea: 0,72 gr; 0,67 gr. Pl. VI, 20.

Două aplice de formă aproximativ pătrată cărora, într-un chaton de formă pătrată, li s-a montat o piatră verde. Pe două laturi, simetric, sunt două verigi de prindere.

22. Aplice. Nr. inv. 34918; 34919. Aur. Dimensiuni: 1,4 - 1,5 x 1,2 cm; greutatea: 0,30 gr; 0,33 gr. Pl. VI, 22.

Aplice de formă aproximativ dreptunghiulară, decorate prin tehnica „au repoussé” cu câte un bust. Pe una dintre ele este un bust feminin văzut din față; are chipul bucălat, părul îi înconjoară fața și câteva șuvițe ajung pe umeri; trăsăturile sunt destul de bine redate. Este îmbrăcată cu chiton deschis în V, iar faldurile chitonului se văd mai bine peste partea dreaptă a bustului. Pe cealaltă aplică este un bust masculin. Chipul acestuia este mai greu de apreciat din cauza turtirii aplicii; și el are păr bogat și, se pare, avea mustață. Este îmbrăcat la fel cu chiton și himation. De o parte și de alta a celor două capete sunt realizate orificii de prindere; la portretul masculin, orificiul din partea stângă a capului este mai lărgit.

23. Aplică. Nr. inv. 34925. Aur. Greutatea: 1,44 gr. Pl. VI, 23.

Aplică în formă de disc

24. Aplice. Nr. inv. 34917; 34924 Aur. Greutate: 0,18 gr; 1,52 gr. Pl. VI, 24.

Trei aplicice simple.

25. Mărgele. Nr. inv. 34901. Aur. Dimensiuni: lungimea: 1,3 – 1,5 cm; greutatea: 1,03 gr Pl. V, 25.

Cinci mărgele tubulare, făcute dintr-o foiță de aur răsucită după ce a fost modelată în tehnica „au repoussé” cu nervuri orizontale, în relief.

26. Frunze. Nr. inv 34841 – 34891. Aur. Au dimensiunile de 3,5 x 1,5 cm și greutatea cuprinse între 0,07 și 0,22 gr (0,14 gr; 0,15 gr; 0,14 gr; 0,11 gr; 0,12 gr; 0,13 gr; 0,11 gr; 0,21 gr; 0,19 gr; 0,11 gr; 0,11 gr; 0,22 gr; 0,11 gr; 0,19 gr; 0,21 gr; 0,20 gr; 0,17 gr; 0,16 gr; 0,17 gr; 0,19 gr; 0,12 gr; 0,14 gr; 0,10 gr; 0,13 gr; 0,16 gr; 0,14 gr; 0,10 gr; 0,11 gr; 0,12 gr; 0,14 gr; 0,09 gr; 0,09 gr; 0,09 gr; 0,10 gr; 0,10 gr; 0,15 gr; 0,09 gr; 0,12 gr; 0,10 gr; 0,11 gr; 0,13 gr; 0,16 gr; 0,07 gr; 0,15 gr; 0,12 gr; 0,10 gr; 0,09 gr; 0,12 gr; 0,11 gr; 0,10 gr; 0,10 gr) Pl. VI a, b.

51 frunze din aur realizate prin laminare și decupare iar nervurile prin tehnica „au repoussé”.

Frunzele și aplicicele au format o cunună; având în centru diadema, de la care porneau, intercalat, frunzele și aplicicele dispuse simetric. Toate piesele erau inițial cusute pe un suport din stofă. În acest sens sunt edificatoare orificiile practicate la toate frunzele și găicile de fixare a aplicicelor.

TIPURI DE PODOABE ȘI EVOLUȚIA LOR

1. CERCEI

Cercei cu forme animaliere

Este un tip de cercei cu o largă răspândire în lumea elenistică încă de la sfârșitul sec. IV a. Chr.

1-2). Pereche de cercei. Nr. inv. 940 (Nr. inv. vechi: II 59159). Aur. Greutate totală: 3,500 gr. Conservare mediocră. Pl. VIII, 1, 2.

Constanța [Tomis], 1961, Bd. I. C. Brătianu, M. XXI, de incinerație.

Pereche de cercei din aur a căror bară este terminată cu figuri stilizate de berbeci, cu coarne lungi, filigranate, terminate în volute.

Sfârșitul secolului III a. Chr. – începutul secolului II a. Chr.

Bibliografie: Mihai Bucovală, *Necropole elenistice la Tomis*, Constanța, 1967, p. 49, m.

Analogii: M.Gramatopol, R.Theodorescu, *Vechi podoabe de aur în Colecțiile Cabinetului Numismatic al Academiei RSR*, în „Studii și Cercetări de Istoria Artei, Seria Artă Plastică”, 13, nr. 1, București, 1966, p. 63-92, cat. nr. 33, pl. VII/9 și nr. 36, pl. VII/5 unde și trimerurile la piese asemănătoare descoperite la Salonic, Amphipolis, Syracuza, Odessos (Varna) etc.

3). Cercel. Nr. inv. 1038. (Nr.inv.vechi: II 59142). Aur. Greutate: 4,170 gr. Puțin turtit. Pl. VIII, 3.

Constanța [Tomis], 1960 str. București, M. XXX de incinerație. (săpătură V. Barbu).

Cercel din aur a cărui bară are un capăt subțire terminat în cârlig, celălalt capăt este sudat la un corp conic din foaie de aur, prins la rândul său la un cap de berbec realizat „au repoussé” și decorat în filigran. Coarnele sunt realizate din sârmă răsucită și terminate pe gât în volute. Pe gât sunt aplicate mai multe benzi: o bandă din sârmă simplă, o alta pseudoperlată, o bandă mai lată din împletitură și

din nou o sârmă simplă. Decorul de pe cap este un desen vegetal, filigranat, din pseudoperle. Din gura animalului iese anul de care se prindea cârligul.

Epocă elenistică. Sec. III – II a. Chr.

Bibliografie: Mihai Bucovală, *Necropole elenistice la Tomis*, Constanța, 1967, p. 45, j.

Analogii: apud M. Bucovală: V. E. Kunin și N. Z. Kunina, *Кургане погребения*; Th. Ivanov, în „Izvestia Varna”, 10, 1956; M.Gramatopol, R.Theodorescu, *op.cit., loc.cit.*

4-5). Pereche de cercei. Nr. inv. 20754. Aur. Greutate totală: 2,08 gr.

Stare de conservare: bună. Pl. VIII, 4, 5.

Mangalia [Callatis], 1974, str. Țepeș Vodă, nr. 31, M. 3 – caseta a – inhumăție.

Pereche de cercei cu bara simplă, dreptunghiulară în secțiune, care se subțiază la unul din capete. Sunt decorați cu un cap de leu lucrat „au repoussé”. Coama este redată atât prin decupare, cât și prin aplicarea unor fire de aur în formă de S culcat, apoi două fire concentrice și, în continuare, pe gât, sub forma unor ove.

Sfârșitul sec. IV – prima jumătate a sec. III a. Chr.

Bibliografie: El. Bărlădeanu-Zavatin, *Noi descoperiri în necropolele callatiene. Partea I*, în Pontica, 13, 1981, p. 223 și pl. IV/2 (cu analogii)

Analogii: M.Gramatopol, R.Theodorescu, *op.cit.*, cat. nr. 32, pl. VII/6; nr. 35, pl. VII/3; nr. 37, pl. VII/8; nr. 38, pl. VII/2; nr. 39, pl. VII/11; nr. 40, pl. VII/10; Ștefan Burda, *Tezaure de aur din România*, București, 1979, cat. nr. 32, fig.71: cercei descoperiți la Tomis (Constanța), sec. IV-III a.Chr.; cat. nr. 33, fig. 68: cercei descoperiți la Callatis (Mangalia), sec. IV-III a.Chr.

6-7). Pereche de cercei. Nr. inv. 4094 (Nr. inv. vechi: II 59179). Aur.

Greutate: 4,170 gr. Conservare: unul mai bine, celălalt ușor strivit în jurul gâtului). Pl. IX, 6, 7.

Mangalia [Callatis], 1961, săpături morminte.

Pereche de cercei a căror bară este lucrată dintr-un fir de aur răsucit în jurul altuia și terminat cu un cap de leu cu gura deschisă. Capătul subțiat este netezit și ascuțit.

Sec. IV – III a. Chr.

Inediți.

Analogii: M.Gramatopol, R.Theodorescu, *op. cit.*, cat. nr. 32, pl. VII/6; nr. 35, pl. VII/3; nr. 37, pl. VII/8; nr. 38, pl. VII/2; nr. 39, pl. VII/11; nr. 40, pl. VII/10; Ștefan Burda, *Tezaure de aur din*

România, București, 1979, cat. nr. 32, fig. 71: cercei descoperiți la Tomis (Constanța), sec. IV-III a.Chr.; cat. nr. 33, fig. 68: cercei descoperiți la Callatis (Mangalia), sec. IV-III a.Chr.

8). Cercei. Nr. inv. 31896. Aur și almandină. Greutate: 4,18 gr; 24 K. Starea de conservare: bună. Pl. IX, 8.

Mangalia [Callatis], 1984.

Cercei cu bara din fir de aur răsucit în jurul altuia, terminat – la partea groasă – cu un cap de țap cu coarne mici. Cârlițul de la capătul subțire intră, pentru închidere, în gura animalului. Gâtul este marcat de o almandină. Un șir de granule mici, între două fire simple și un chenar de ove realizate prin aplicarea, sub această formă, a unui fir de aur, delimitează gâtul de corp.

Sec. III – II a. Chr.

Inediți.

Analogii: M.Gramatopol, R.Theodorescu, *op. cit.*, cat. nr. 32, pl. VII/6; nr. 35, pl. VII/3; nr. 37, pl. VII/8; nr. 38, pl. VII/2; nr. 39, pl. VII/11; nr. 40, pl. VII/10; Ștefan Burda, *Tezaure de aur din România*, București, 1979, cat. nr. 32, fig. 71: cercei descoperiți la Tomis (Constanța), sec. IV-III a.Chr.; cat. nr. 33, fig. 68: cercei descoperiți la Callatis (Mangalia), sec. IV-III a.Chr.

9-10). Pereche de cercei. Nr. inv. 25576 – 25577. Aur. Dimensiuni: 2,8 x 3,0 cm; 2.5 x 3.0 cm; greutate: 5,10 gr și 5,08 gr. Conservare bună. Pl. VIII, 9, 10.

Mangalia [Callatis], 1985, bl. P4a, necropola elenistică (cercetare V.Georgescu).

Pereche de cercei lucrați în filigran și „au repoussé”; au forma unui kantharos din care iese capul unui țap cu coarnele realizate dintr-un fir de aur răsucit, terminate pe gât într-o volută strânsă. Bara, din sârme de aur împletite, se subțiază spre capătul care intră – pentru a se închide – în gura țapului.

Sec. III – II a. Chr.

Bibliografie: Z.Covacef, în *Goldhelm. Schwert und Silberschätze*, Frankfurt am Main, 1994, p. 182-183.

Analogii: M.Gramatopol, R.Theodorescu, *op. cit.*, cat. nr. 32, pl. VII/6; nr. 35, pl. VII/3; nr. 37, pl. VII/8; nr. 38, pl. VII/2; nr. 39, pl. VII/11; nr. 40, pl. VII/10; Ștefan Burda, *Tezaure de aur din România*, București, 1979, cat. nr. 32, fig.71: cercei descoperiți la Tomis (Constanța), sec. IV-III a.Chr.; cat. nr. 33, fig. 68: cercei descoperiți la Callatis (Mangalia), sec. IV-III a.Chr.

11). Cercei. Nr. inv. 2662. Aur. Dimensiuni: dm. 2,7 cm; greutate: 4,645 gr. Destul de bine conservat; lipsesc pietrele. Pl. X, 11.

Mangalia [Callatis], donație colecția V. Canarache.

Cercei cu bara din fir de aur, rotund în secțiune, răsucit peste un altul, dreptunghiular în secțiune; spre un capăt este netezit și se termină printr-un cârlig. De bară este prins un cap de animal lucrat „au repoussé” dintr-o foaie de aur (gol pe dinăuntru); în fața botului se află un locaș, aproximativ oval, pentru o piatră care lipsește acum. De o parte și de alta a acestuia sunt realizate încă patru locașuri, rotunde, dispuse simetric, de asemenea goale. Totul se termină cu o verigă în care intră cârligul pentru închidere.

Sec. III – II a. Chr.

Inedit.

Cercei funerari

12-13). Pereche de cercei. Nr. inv. 12815 – 12816. Dimensiuni: îț. 4,9 cm, lț. 1,9 cm; greutate: 0,43 gr fiecare. Conservare foarte bună. Pl. X, 12, 13.

Constanța [Tomis], 1975, mormânt în subsolul bufetului „Expres” situat pe str. Negru Vodă aproape de colțul cu bd. Tomis (intramuros)

Cercei-pendantivi, din foaie subțire de aur, de formă ovală, terminată la partea superioară cu un peduncul care se subțiază spre capăt, formând bara ce putea fi îndoită pentru a permite prinderea lor la urechi, decorați, prin tehnica „au repoussé”, cu câte o siluetă: una feminină, a doua masculină. Silueta feminină, ușor întoarsă spre stânga sa, are veșmântul lung cu falduri bogate încins la mijloc și ușor încrêțit la gât; pare a-și ține mâinile în buzunare (?). Fața rotundă este înconjurată de un păr bogat pieptănat cu o cărare oblică spre stânga. Personajul masculin, ușor întors spre dreapta sa, are de asemenea un veșmânt lung, strâns cu un brâu lat peste mijloc; peste umărul drept spre șoldul stâng, se vede o centură

lată (?). Măinile par a avea aceeași poziție ca la personajul feminin. Fața rotundă este înconjurată de părul bogat care se unește cu barba.

Sec. I a. Chr.

Bibliografie: Mihai Bucovală, *Un alt mormânt de epocă elenistică târzie la Tomis*, în *Pontica*, 8, 1975, p. 381 – 382, fig. 7, unde și trimiteri la piese asemănătoare descoperite în Macedonia, Tracia sau în zona nord-pontică; Ion Miclea, Radu Florescu, *Daco-romanii*, II, București, 1980, p. 149, cat. nr. 506 și il. nr. 506.

Cercei în formă de calotă semisferică

Cerceii, care au atașată la bară o calotă semisferică și care apar încă din epoca elenistică, au mai multe variante. Se poate face o primă clasare în funcție de forma barei: simplă, în formă de S, sau completă, având terminații în formă de anou și cârlig, elemente care dau siguranță prinderii lor de lobul urechii. Sunt variante, mai cu seamă în epoca elenistică, la care, deasupra calotei, este sudat și un mic scut decorat, uneori, cu perle de aur.

14-15). Pereche de cercei. Nr. inv. 25587 – 25588. Aur. Dimensiuni: 3,5 – 4 x 1,7 – 2,5 cm. Greutate: 5,94 gr. și 5,60 gr. Conservare bună. Pl. XI, 14, 15. Mangalia [Callatis], 1985, bl. P4a, necropola elenistică. (cercetare V.Georgescu). Cercei făcuți dintr-o foaie de aur în formă de calotă semisferică. În partea superioară a acesteia este sudat câte un scut, cu diametrul de 9 mm, cu umbo și având aplicată, pe margine, o sârmă răsucită. La baza scutului sunt aplicate șase perle mici din aur (la unul dintre cercei lipsește o perlă). Pe dosul scutului este sudată bara cercelului - o sârmă de aur îndoită în formă de S.

Sec. III – II a. Chr.

Bibliografie: Z.Covacef, în *Goldhelm. Schwert und Silberschätze*, Frankfurt am Main, 1994, p. 182-183.

Analogii: Două perechi de cercei și unul solitar au fost găsiți în tezaurul de la *Transdierna* (Tekija), Serbia, datând de la sfârșitul sec. I p.Chr.: Ivana Popović, *Les bijoux romains du Musée National de Beograd. II. Les bijoux d'or*, Belgrade, 1996: tipul III - cat. nr. 52, 53, 54.

16). Cercel. Nr. inv. 31357. Aur. Greutate: 0,390 gr. Bine conservat. Pl. XI, 16.

Constanța [Tomis], 1984, str. Th. Burada (M.1/12.11.84 – săpătură C. Chera).

Cercel lucrat dintr-o foaie de aur în formă de calotă semisferică. În partea superioară este sudat un scut circular având pe margine un șir de perle mici de aur și o perlă în centru; o perlă de aceeași mărime cu cea din centru este sudată la baza scutului. Pe dosul acestuia este prinsă bara – o sârmă de aur în formă de S.

Sec. II – III p. Chr.

Inedit.

Analogie bună oferă perechea de cercei descoperiți în necropola elenistică callatiană, *supra*. Ivana Popović, *loc.cit.*

17-18). Pereche de cercei. Nr. inv. 3971 (nr.inv.vechi: II 59075). Aur. Dimensiuni: dm. 1,3 cm; 1,20 gr. (ambii). La unul dintre cercei lipsește jumătate din bară. Pl. XII, 17, 18.

Constanța [Tomis], 1959, str. Cuza Vodă, M. 15 de inhumăție.(săpătură Vasile Barbu).

Pereche de cercei a căror bară este făcută dintr-o sârmă simplă de aur, îndoită la un capăt în formă de cârlig (la unul dintre cercei lipsește jumătate din bară). De bară este sudată o calotă semisferică, goală pe dinăuntru, făcută dintr-o foaie de aur; la celălalt capăt al acesteia este sudat un anou în care intra cârligul (la cercelul căruia îi lipsește jumătate din bară, lipsește și anoul).

Sec. II – III p. Chr.

Inediți.

Analogii: M.Gramatopol, R.Theodorescu, *Vechi podoabe de aur din colecțiile Cabinetului Numismatic al Academiei RSR*, în SCIA, seria Artă Plastică, 13, nr. 1, București, 1966, p. 63-92, cat. nr. 97 și 98, pl.XVI/10 și XVI/11; M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *Les bijoux antiques de la collection Marie et dr. G.Severeanu du Musée d'Histoire de la Ville de Bucarest*, în Revue Roumaine d'Histoire d'Art, 4, 1967, p. 137-171, cat. nr. 59, pl. X/2; Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery. A collection of the National Archaeological Museum – Sofia*, Sofia, 1991, cat. nr. 8a, b – o pereche de cercei descoperiți într-un mormânt de la *Oescus* (Gigen, reg. Plevna, Bulgaria), datați sec. I-III p.Chr. catalogați în tipul I, varianta 3B; Ivana Popović, *Les bijoux d'or*, îi clasifică în tipul VI, subvarianta 1/2, datati în sec. II-III p.Chr.

19-20). Pereche de cercei. Nr. inv. 33904 – 33905. Aur. Dimensiuni: dm.: 1,2 cm; 0,94 gr și 0,96 gr. Lipsește mare parte din bară (la ambii), precum și anourile. Pl. XII, 19, 20.

Constanța [Tomis], 1985, Gară, parc, M.1, cam. II (20.09.85 – cercetare C. Chera).

Pereche de cercei; de bara simplă din sârmă de aur este prinsă o calotă semisferică făcută dintr-o foaie de aur.

Sec. II – III p. Chr.

Inediți.

Analogii : M.Gramatopol, R.Theodorescu, *Vechi podoabe de aur din colecțiile Cabinetului Numismatic al Academiei RSR*, în SCIA, seria Artă Plastică, 13, nr. 1, București, 1966, p. 63-92, cat. nr. 97 și 98, pl.XVI/10 și XVI/11; M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *Les bijoux antiques de la collection Marie et dr. G.Severeanu du Musée d'Histoire de la Ville de Bucarest*, în Revue Roumaine d'Histoire d'Art, 4, 1967, p. 137-171, cat. nr. 59, pl. X/2; Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery. A collection of the National Archaeological Museum – Sofia*, Sofia, 1991, cat. nr. 8a, b – o pereche de cercei descoperiți într-un mormânt de la *Oescus* (Gigen, reg. Plevna, Bulgaria), datați sec. I-III p.Chr. catalogați în tipul I, varianta 3B; Ivana Popović, *Les bijoux d'or*, îi clasifică în tipul VI, subvarianta 1/2, datați în sec. II-III p.Chr.

21-22). Pereche de cercei. Nr. inv. 20502; 20504. Aur. Greutate: 0,561 gr., respectiv, 0,49 gr. Lipsește mare parte din bară (la ambii), precum și anourile. Pl. XII, 21, 22.

Constanța [Tomis], 29. 07. 1972, Liceul industrial, cavou în plăci. (Săpătură Gh. Papuc).

Din cercei se păstrează calota semisferică, sudată pe bara simplă.

Sec. II – III p. Chr.

Inediți.

Analogii: M.Gramatopol, R.Theodorescu, *Vechi podoabe de aur din colecțiile Cabinetului Numismatic al Academiei RSR*, în SCIA, seria Artă Plastică, 13, nr. 1, București, 1966, p. 63-92, cat. nr. 97 și 98, pl.XVI/10 și XVI/11; M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *Les bijoux antiques de la collection Marie et dr. G.Severeanu du Musée d'Histoire de la Ville de Bucarest*, în Revue Roumaine d'Histoire d'Art, 4, 1967, p. 137-171, cat. nr. 59, pl. X/2; Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery. A collection of the National Archaeological Museum – Sofia*, Sofia, 1991, cat. nr. 8a, b – o pereche de cercei descoperiți într-un mormânt de la *Oescus* (Gigen, reg. Plevna, Bulgaria), datați sec. I-III p.Chr. catalogați în tipul I, varianta 3B; Ivana Popović, *Les bijoux d'or*, îi clasifică în tipul VI, subvarianta 1/2, datați în sec. II-III p.Chr.

23). Cercel. Nr. inv. 20503. Aur. Greutate: 0,54 gr. Prost conservat: lipsă din bară, strivită calota la partea inferioară. Pl. XII, 23.

Constanța [Tomis], 29. 07. 1972, Liceul industrial, cavou în plăci. (Săpătură Gh. Papuc).

Cercel a cărui calotă semisferică este sudată pe o sârmă în formă de S, care forma bara.

Sec. II – III p. Chr.

Inedit.

Analogii: M.Gramatopol, R.Theodorescu, *Vechi podoabe de aur din colecțiile Cabinetului Numismatic al Academiei RSR*, în SCIA, seria Artă Plastică, 13, nr. 1, București, 1966, p. 63-92, cat. nr. 97 și 98, pl.XVI/10 și XVI/11; M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *Les bijoux antiques de la collection Marie et dr. G.Severeanu du Musée d'Histoire de la Ville de Bucarest*, în Revue Roumaine d'Histoire d'Art, 4, 1967, p. 137-171, cat. nr. 59, pl. X/2; Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery. A collection of the National Archaeological Museum – Sofia*, Sofia, 1991, cat. nr. 8a, b – o pereche de cercei descoperiți într-un mormânt de la *Oescus* (Gigen, reg. Plevna, Bulgaria), datați sec. I-III p.Chr. catalogați în tipul I, varianta 3B; Ivana Popović, *Les bijoux d'or*, îi clasifică în tipul VI, subvarianta 1/2, datați în sec. II-III p.Chr.

24-25). Pereche de cercei. Nr. inv. 33558; 33564. Aur. Dimensiuni: 1,13 gr; 1,15 gr. Foarte bine conservați. Pl. XIII, 24, 25.

Constanța [Tomis], 1987-1988, taluzare str. Traian, M. 67 de inhumație.

Pereche de cercei cu bară simplă realizată dintr-o sârmă de aur îndoită în formă de S pentru a intra în orificiul din lobul urechii; la celălalt capăt este sudată o calotă semisferică, goală, făcută din foaie de aur.

Sec. III p. Chr.

Bibliografie: Mihai Bucovală, Cecilia Pașca, *Descoperiri recente în necropolele de epocă romană și romano-bizantină la Tomis*, în Pontica, 21-22, 1988-1989, p. 131, 158 și pl. 15b

Analogii: M.Gramatopol, R.Theodorescu, *Vechi podoabe de aur din colecțiile Cabinetului Numismatic al Academiei RSR*, în SCIA, seria Artă Plastică, 13, nr. 1, București, 1966, p.63-92, cat. nr. 97 și 98, pl. XVI/10 și XVI/11; M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *Les bijoux antiques de la collection Marie et dr. G.Severeanu du Musée d'Histoire de la Ville de Bucarest*, în Revue Roumaine d'Histoire d'Art, 4, 1967, p. 137-171, cat. nr. 59, pl. X/2; Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery. A collection of the National Archaeological Museum – Sofia*, Sofia, 1991, cat. nr. 8a, b – o pereche de cercei descoperiți într-un mormânt de la *Oescus* (Gigen, reg. Plevna, Bulgaria), datați sec. I-III p.Chr. catalogați în tipul I, varianta 3B; Ivana Popović, *Les bijoux d'or*, îi clasifică în tipul VI, subvarianta 1/2, datați în sec. II-III p.Chr.

26-27). Pereche de cercei. Nr. inv. 37907-37908. Aur. Dimensiuni: 1,80 gr; 1,73 gr. Foarte bine conservați. Pl. XIII, 26, 27.

Constanța [Tomis], 1991, str. Traian, fundația BCR, M.22, colectiv (2 schelete); în zona capului.

Pereche de cercei cu bara din sârmă simplă de aur (circulară în secțiune) terminată la capete printr-un cârlig și, respectiv, un anou. De bară este sudată câte o calotă semisferică, făcută din foaie de aur.

Sec. III p. Chr. (datare făcută cu cele șase monede, de la Vespasian, până la Sever Alexandru).

Bibliografie: Mihai Bucovală, Cecilia Pașca, *Descoperiri recente în necropola romană de sud-vest a Tomisului*, în *Pontica*, 24, 1991, p. 223, nr. 2, pl. XVIII; p. 232

Analogii: M.Gramatopol, R.Theodorescu, *Vechi podoabe de aur din colecțiile Cabinetului Numismatic al Academiei RSR*, în SCIA, seria Artă Plastică, 13, nr.1, București, 1966, p. 63-92, cat. nr. 97 și 98, pl. XVI/10 și XVI/11; M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *Les bijoux antiques de la collection Marie et dr. G.Severeanu du Musée d'Histoire de la Ville de Bucarest*, în *Revue Roumaine d'Histoire d'Art*, 4, 1967, p. 137-171, cat. nr. 59, pl. X/2; Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery. A collection of the National Archaeological Museum – Sofia*, Sofia, 1991, cat. nr. 8a, b – o pereche de cercei descoperiți într-un mormânt de la *Oescus* (Gigen, reg. Plevna, Bulgaria), datați sec. I-III p.Chr. catalogați în tipul I, varianta 3B; Ivana Popović, *Les bijoux d'or*, îi clasifică în tipul VI, subvarianta 1/2, datați în sec. II-III p.Chr.

28-29). Pereche de cercei. Nr. inv. 42503-42504. Aur. Greutate: 0,78 + 0,78 gr. Foarte bine conservați. Pl. XIII, 28, 29.

Constanța [Tomis].

Cercei cu bara din sârmă de aur circulară în secțiune pe care este sudată o calotă semisferică. Sârma care formează bara este îndoită la capete pentru a forma un anou și un cârlig.

Sec. I-III.

Inediți.

Analogii: M.Gramatopol, R.Theodorescu, *Vechi podoabe de aur din colecțiile Cabinetului Numismatic al Academiei RSR*, în SCIA, seria Artă Plastică, 13, nr. 1, București, 1966, p. 63-92, cat. nr. 97 și 98, pl. XVI/10 și XVI/11; M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *Les bijoux antiques de la collection Marie et dr. G.Severeanu du Musée d'Histoire de la Ville de Bucarest*, în *Revue Roumaine d'Histoire d'Art*, 4, 1967, p. 137-171, cat. nr. 59, pl. X/2; Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery. A collection of the National Archaeological Museum – Sofia*, Sofia, 1991, cat. nr. 8a, b – o pereche de cercei descoperiți într-un mormânt de la *Oescus* (Gigen, reg. Plevna,

Bulgaria), datați sec. I-III p.Chr. catalogați în tipul I, varianta 3B este aproape identică cu cerceii tomitani; Ivana Popović, *Les bijoux d'or*, îi clasifică în tipul VI, subvarianta 1/2, datați în sec. II-III p.Chr.

30-31). Pereche de cercei. Nr. inv. 19477. Aur. Dimensiuni: dm. 1,6 cm; 2,01 gr (ambii). Foarte bine conservați. Pl. XIII, 30, 31.

Adamclisi [Tropaeum Traiani], 1970, mormânt de înhumație cercetat pe platoul de est al cetății, cu ocazia săpării unei gropi pentru var, în parte de vest a casei cetății. (cercetare A. Panaitescu).

Pereche de cercei a căror bară este lucrată din două fire de aur sudate la calota semisferică. La capetele libere sârmele au fost îndoite pentru a forma un anou și, respectiv, un cârlig.

Prima jumătate a sec. III p. Chr. (datare asigurată de o monedă din bronz emisă de Markianopolis în timpul lui Elagabal).

Bibliografie: A. Panaitescu, *Morminte din necropolele cetății Tropaeum Traiani*, în *Pontica*, 9, 1976, p. 208-210, nr. 11.

Analogii: M.Gramatopol, R.Theodorescu, *Vechi podoabe de aur din colecțiile Cabinetului Numismatic al Academiei RSR*, în SCIA, seria Artă Plastică, 13, nr. 1, București, 1966, p. 63-92, cat. nr. 97 și 98, pl. XVI/10 și XVI/11; M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *Les bijoux antiques de la collection Marie et dr. G.Severeanu du Musée d'Histoire de la Ville de Bucarest*, în *Revue Roumaine d'Histoire d'Art*, 4, 1967, p. 137-171, cat. nr. 59, pl. X/2; Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery. A collection of the National Archaeological Museum – Sofia*, Sofia, 1991, cat. nr. 8a, b – o pereche de cercei descoperiți într-un mormânt de la *Oescus* (Gigen, reg. Plevna, Bulgaria), datați sec. I-III p.Chr. catalogați în tipul I, varianta 3B este aproape identică cu perechea descoperită la Tropaeum Traiani; Ivana Popović, *Les bijoux d'or*, îi clasifică în tipul VI, subvarianta 1/2, datați în sec. II-III p.Chr.

32). Cercel. Nr. inv. 37913. Aur. Greutate: 0,31 gr. Fragmentar. Pl. XII, 32.

Constanța [Tomis], 1992, m.3 (24.03.92 – cercetare C. Chera)

Din cercel se păstrează calota, lucrată din foaie de aur, și parte din bară, făcută din sârmă de aur.

Epoca romană.

Inedit.

33). Cercei. Nr. inv. (FN). Aur. Greutate: 0,25 gr. Fragmentar. Pl. XIII, 33.

Constanța [Tomis]?

Se păstrează doar calota semisferică a cerceului.

Epoca romană.

Inedit.

34). Cercei. Nr. inv. 30878. Aur și sticlă albastră. Greutate totală: 0,755 gr. Pl. XIII, 34.

Constanța [Tomis], 1981, Școala nr. 34; M.3 (28.08.91 – cercetare C. Chera)

Cercei cu calota semisferică (ușor ovalizată) din tablă de aur. La parte de jos are o verigă de care este prins un pandantiv format dintr-o sârmă de aur pe care este fixată o mărgică din sticlă albastră; sus este prinsă o sârmă – tot din aur – care constituie bara, folosită și pentru prinderea cerceului în orificiul urechii. Este o variantă a tipului de mai sus, căruia i s-a adăugat un pandantiv.

Sec. II p. Chr.

Inedit.

Cercei în formă de scut

35). Cercei. Nr. inv. 1106 (nr. inv. vechi: II 59217). Aur și piatră. Greutate totală: 1,950 gr. Pl. XIV, 35.

Constanța [Tomis], 1961, str. Căramidari, taluzare, M.3 – de incinerare (săpătură V. Barbu).

Pe bara simplă, din sârmă de aur, îndoită la capete în chip de cârlig și anou, este sudată o placă ovală din foaie de aur, cu marginea denticulată; în centru este montată o camee din pastă de sticlă reprezentând un portret feminin.

Sec. II p. Chr.

Inedit.

Analogii: O pereche de cercei cu medalion oval pe care este reprezentat un cap feminin diferă de cerceul nostru prin faptul că portretul este înconjurat de perle de aur, cf. M.Gramatopol, R. Theodorescu, *Vechi podoabe de aur din colecțiile Cabinetului Numismatic al Academiei RSR*, în SCIA, seria Artă Plastică, 13, nr. 1, p. 63-92, cat. nr. 86, pl. XVI/7; vezi și la Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr.51 a, b o pereche de cercei, cu camee însă, descoperiți la Souhindol, Veliko Tîrnovo, Bulgaria (tipul II, varianta 3) asemănători în ceea ce privește scutul a cărui margine este decorată cu incizii în zig-zag (la noi acestea sunt drepte), datați în sec. III p.Chr.

36). Cercel. Nr. inv. 4081 (nr. inv. vechi: II 59128). Aur. Dimensiuni: lț. 1,4 cm; 1,34 gr. Bine conservat. Pl. XIV, 36.

Mangalia [Callatis] (?); donație V. Canarache (1960).

Cercel cu o bară simplă din sârmă de aur de care este sudat un scut hexagonal pe care este realizat – prin tehnica „au repoussé” – un decor geometrico-floral constând din cercuri și nervuri care redau o rozetă.

Epocă romană.

Inedit.

37-38). Pereche de cercei. Nr. inv. 3824 (nr. inv. vechi: II 59170). Aur. Dimensiuni: dm. 1,8 cm; greutate: 2,05 gr. și 2,08 gr (cântăriți în aprilie 2007). Bine conservați. Pl. XIV, 37, 38.

Constanța [Tomis], 1960, Bd. Ferdinand, nr. 75, mormântul 1 de înhumatie.

Pereche de cercei cu bara lucrată din sârmă de aur simplă (circulară în secțiune), cu cârlig și anou la capete, pe care este sudat un scut rotund, bombat, decorat pe bordură cu un șir de pseudoperle; același motiv îl regăsim în centru în jurul unui orificiu din care iese un fir de aur răsucit.

Sec. II – III p. Chr.

Inediți.

Analogii: Același tip de scut îl întâlnim la o pereche de cercei descoperiți întâmplător în regiunea Plevnei, Bulgaria, cu deosebirea că aceia au și pandantiv, cf. Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 13, tipul I, varianta 3E, sec. II p.Chr. Tot aici numeroase analogii pentru tipul de scut.

39). Cercel. Nr. inv. 31858. Aur. Greutatea: 0,69 gr. Ușor turtit. Pl. XIV, 39.

Constanța [Tomis], 1982, str. Mircea cel Bătrân, Spitalul Nou, M.1 (7.08.82 – cercetare C. Chera)

Cercel cu bara dintr-o sârmă simplă de aur, cu anou și cârlig, de care este sudat un scut bombat, mărginit de un șir de pseudoperle; decorul se repetă în centru, în jurul unui spațiu unde, se pare, a fost montată o piatră (acum lipsă).

Sec. II p. Chr.

Inedit.

Analogii: Pentru tipul de scut vezi discuția la Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 13 a, b.

40). Cercel. Nr. inv. 34219. Aur. Greutatea: 0,64 gr. Bine conservat. Pl. XIV, 40.

Constanța [Tomis], 1988, Gară, Parc – șosea; M.3 (27.07.88 – cercetare C. Chera).

Cercel cu bara dintr-o sârmă de aur simplă (circulară în secțiune), cu cârlig și anou, de care este sudat un scut circular decorat pe margine cu un șir de pseudoperle.

Sec. II p. Chr.

Inedit.

Analogii: Ivana Popović, *Les bijoux d'or*, Belgrad, 1996, p. 168-169, cat. nr. 38 (pereche de cercei dintr-un mormânt de incinerare de la Guberevac, situl Gomilice) și cat. nr. 39 (pereche de cercei descoperiți la Guberevac-Babe, aflați în colecția Danjić), datați în sec. II p.Chr. și încadrați în tipul II, varianta 1/1. Aici și numeroase alte paralele.

41). Cercel. Nr. inv. 35817. Aur. Greutate: 2,30 gr. Bine conservat Pl. XV, 41.

Constanța [Tomis], 1988.

Cercel cu bara simplă din sârmă de aur circulară în secțiune, cu cârlig și anou la capete, pe care este sudat un scut bombat decorat pe bordură cu șir de pseudoperle; în centru decorul se repetă în jurul unui orificiu din care iese un fir de aur răsucit.

Cercelul este identic cu perechea de la nr. 37-38 (supra).

Sec. II – III p. Chr.

Inedit.

Analogii: Același tip de scut îl întâlnim la o pereche de cercei descoperiți întâmplător în regiunea Plevnei, Bulgaria, cu deosebirea că aceia au și pandantiv, cf. Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr.13, tipul I, varianta 3E, sec. II p.Chr. Tot aici numeroase analogii pentru tipul de scut

42). Cercei. Nr. inv. 35852. Aur. Greutatea 1,10 gr. Deformată bara. Pl. XV, 42.

Constanța [Tomis].

Bara cerceiului era din sârmă simplă de aur, cu cârlig și anou; de ea este sudat un scut bombat, având marginea profilată decorată cu pseudoperle.

Sec. II - III p. Chr.

Inedit.

Analogii: M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *Les bijoux antiques de la collection Marie et dr. G. Severeanu*, în RRHA, București, 1967, 4, p. 137-171, cat. nr. 64, pl. IX/16 – cercei datat în sec. II-III p.Chr.

43). Cercei. Nr. inv. 35853. Aur. Greutatea 1,02 gr. Pl. XV, 43.

Constanța [Tomis].

Cercei cu bara simplă din sârmă de aur, circulară în secțiune, cu cârlig și anou la capete; de ea este sudat un scut circular, bombat, cu bordura profilată decorată cu un șir de pseudoperle.

Sec. II – III p. Chr.

Inedit.

Analogii: Ivana Popović, *Les bijoux d'or*, Belgrad, 1996, p. 168-169, cat. nr. 38 (pereche de cercei dintr-un mormânt de incinerare de la Guberevac, situl Gomilice) și cat. nr. 39 (pereche de cercei descoperiți la Guberevac-Babe, aflați în colecția Danjić), datați în sec. II p.Chr. și încadrați în tipul II, varianta 1/1. Aici și numeroase alte paralele.

44-45). Pereche de cercei. Nr. inv. 44556 – 44557. Aur. Greutate: 1,40 gr; 1,43 gr. Foarte bine conservați. Pl. XV, 44, 45.

Constanța [Tomis], 2004 (M.1 – 19.05.04 – cercetare C. Chera).

Pereche de cercei. Bara este din sârmă de aur simplă terminată la capete cu cârlig și anou; deasupra anoului este sudat un scut bombat, perlat pe margine.

Sec. II – III p. Chr.

Inediți

Analogii: Ivana Popović, *Les bijoux d'or*, Belgrad, 1996, p. 168-169, cat. nr. 38 (pereche de cercei dintr-un mormânt de incinerare de la Guberevac, situl Gomilice) și cat. nr.39 (pereche de cercei descoperiți la Guberevac-Babe, aflați în colecția Danjić), datați în sec. II p.Chr. și încadrați în tipul II, varianta 1/ 1. Aici și numeroase alte paralele.

46). Cercel. Nr. inv. (F.N.). Aur. 1,55 gr. Bara ruptă. Pl. XV, 46.

Constanța [Tomis] (?)

Bara cercelului era lucrată dintr-o sârmă simplă de aur, acum ruptă și trecută prin anoul care s-a păstrat sudat de scut. Acesta este bombat, are un chenar profilat, simplu, iar între acesta și scut este aplicat un fir răsucit, tot din aur. În centru este realizat un locaș circular, probabil, pentru o piatră care astăzi nu se mai păstrează.

Sec. II – III p. Chr.

Inedit.

Analogii: Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 59, cercel din tezaurul de la Nikolaevo, mijlocul sec. III p.Chr., catalogat în grupa I.

47). Cercel. Nr. inv. (F.N.). Aur. 1,50 gr. Pl. XV, 47.

Constanța [Tomis] (?)

Cercel cu bara făcută dintr-o sârmă simplă de aur, circulară în secțiune, terminată la capete cu cârlig și anou. Deasupra anoului este sudat un scut bombat, cu o perlă de aur în centru, pe margine este aplicată, drept decor, un fir de aur răsucit. De bară este agățată o verigă care, probabil, susținea un pandantiv acum lipsă.

Sec. II – III p. Chr.

Inedit.

Analogii: M.Gramatopol, R.Theodorescu, *Vechi podoabe de aur în colecțiile Cabinetului Numismatic al Academiei RSR*, în SCIA, seria Artă Plastică, 13, 1, București, 1966, cat. nr. 77, pl. XVII/2; Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr.22 – cercel din Tezaurul de la Nikolaevo, tipul I, varianta 4C, care avusese în centru pastă de sticlă (care lipsește acum), datat la mijlocul sec.III p.Chr.

Cercei-verigă, bară simplă

48-49). Pereche de cercei. Nr. inv. 3982 (nr. inv. vechi: II 59112). Aur.
Dimensiuni: lg. 1,2 cm; greutate: 0,950 (ambii) Pl. XVI, 48, 49.

Constanța [Tomis], 1959, str. Mihail Eminescu, taluzare, M. 13 (săpătură V.Barbu).

Doi cercei făcuți dintr-o sârmă subțire de aur, cu cârlig și anou la capete; dedesubt este sudat un fir de aur în semicerc.

Sec. III p. Chr.

Inediți.

50). Cercel. Nr. inv. 35811. Aur. 0,97 gr. Bine conservat. Pl. XVI, 50.

Constanța [Tomis], 1988, Str. Mircea cel Bătrân, MF1, (M.1 – 17.08.88 – cercetare C. Chera).

Cercel simplu, cu bara dintr-o sârmă de aur terminată la capete cu cârlig și anou.

Sec. II – III p. Chr.

Inedit.

51). Cercel. Nr. inv. 35822. Aur. 0,33 gr. Bine conservat. Pl. XVI, 51.

Constanța [Tomis], 1988

Cercel simplu, cu bara lucrată dintr-o sârmă de aur îndoită la un capăt în chip de cârlig, la celălalt capăt sârma a fost îndoită peste bară pentru a forma un anou.

Sec. III p. Chr.

Inedit.

52). Cercel. Nr. inv. 35823. Aur. 0,42 gr. Ușor deformat. Pl. XVI, 52.

Constanța [Tomis], 1988.

Cercel cu bara lucrată dintr-o sârmă de aur îndoită la un capăt pentru a forma un cârlig; celălalt capăt, unde trebuia realizat anoul, este îndoit mult peste bara deformată.

Sec. III p. Chr.

Inedit.

53). Cercel. Nr. inv. 38474. Aur. 0,54 gr Pl. XVII, 53.

Constanța [Tomis], 1992, str. Mihail Eminescu (M. 4 – 25.11.1992 – cercetare C. Chera).

Cercel simplu; bara este făcută dintr-o sârmă de aur îndoită la capete pentru a forma un cârlig și un anou.

Epocă romană.

Inedit.

54). Cercel. Nr. inv. 21622. Aur. 0,35 gr. Pl. XVII, 54.

Mangalia [Callatis], 1974, necropolă, M.71.

Cercel simplu; bara făcută dintr-o sârmă de aur îndoită la capete pentru a forma un cârlig și un anou.

Epocă romană.

Bibliografie: C.Preda, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, București, 1980, p. 45-46, p. 90 și pl. XVII, LIX.

55-56). Pereche de cercei. Nr. inv. 21623. Aur. 0,60 gr. Bine conservat.

Pl. XVII, 55.

Mangalia [Callatis], 1974, necropolă, M.104

Cercel din sârmă simplă de aur cu capetele îndoite în chip de cârlig și anou.

Epocă romană.

Bibliografie: C.Preda, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, București, 1980, p. 45-46, p. 93 și pl. LXIII.

57). Cercei. Nr. inv. 25586. Aur. 0,42 gr. Fragmentar. Pl. XVII, 57.

Mangalia [Callatis], 1985, mormânt de înhumăție.

Cercei din sârmă de aur, simplu, cu anou și cârlig; rupt.

Sec. II-III p.Chr.

Inedit.

58-59). Pereche de cercei. Nr. inv. 31894-31895. Aur. 0,87 gr. fiecare. 24

K. Bine conservați. Pl. XVII, 58, 59.

Mangalia [Callatis], 1984, necropola romano-bizantină.

Cercei din sârmă de aur, cu anou și cârlig la capete.

Sec. IV p. Chr.

Inediți.

Analogii: ca tip vezi la Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, tipul I, varianta 4A; Ivana Popović, *Les bijoux d'or*, Belgrad, 1996, tipul I, varianta 2 - cercei datați sec. II-IV p.Chr.

60). Cercei. Nr. inv. F.N. Aur. 0,49 gr. Pl. XVIII, 60.

Loc de proveniență: Constanța [Tomis] ?

Cercei din sârmă de aur, ușor deformat, cu capetele îndoite în chip de cârlig și anou.

Epocă romană.

Inedit.

61). Cercei. Nr. inv. F.N. Aur. 0,29 gr. Pl. XVIII, 61.

Loc de proveniență: Constanța [Tomis] ?

Cercei din sârmă subțire de aur îndoite la capete în chip de cârlig și anou.

Epocă romană

Inedit.

62). Cercel. Nr. inv. F.N. Aur. 0,33 gr. Deformat. Pl. XVIII, 62.

Loc de proveniență: Constanța [Tomis] ?

Cercel din sârmă de aur, deformat, inclusiv la capete, la anou și cârlig.

Epocă romană.

Inedit.

63). Cercel. Nr. inv. 1041. Aur. Dimensiuni: îț. 1,8 cm; 0,86 gr.

Fragmentar. Pl. XVIII, 63.

Loc de proveniență: Constanța [Tomis], 1962, săpătură V. Barbu la Căminul Institutului Pedagogic (Universitatea Ovidius, bd. Mamaia).

Cercel din sârmă de aur, fragmentar și îndoit; la unul dintre capete păstrează anou.

Sec. II – III p.Chr.

Inedit.

64). Cercel. Nr. inv. 44561. Aur. Dm. 1,8 cm; 0,52 gr. Pl. XVIII, 64.

Capidava, 2004, pe malul Dunării, sub cetate.

Cercelul este lucrat din sârmă de aur ușor torsionată și îndoită la capete pentru a forma anoul și cârligul; acesta este ușor subțiat pentru a putea fi introdus în orificiul din lobul urechii.

Epocă romană; sec. II-III p.Chr.

Bibliografie: Z.Covacef, *Considerații asupra unor articole de podoabă de la Capidava*, în Pontica, 42, 2009, p. 465-480, nr. I/3 și pl. I/3.

Analogii: Un cercel asemănător a fost descoperit, tot întâmplător, în regiunea Botevgrad din Bulgaria, fiind catalogat în tipul I, varianta 4A, varianta ce reprezintă tipul elementar de verigă foarte comun în epoca romană, căruia i se adăugau diverse elemente decorative, cf. L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 54 a, b.

65). Pereche de cercei. Nr. inv. 25571. Aur. Dm. 1,5 cm; 1,35 gr.

Conservare bună. Pl. XVIII, 65.

Constanța [Tomis], 1985, Liceul 10; M.1 (7.03.85; săpătură C. Chera)

Pereche de cercei din sârmă simplă de aur, cu anou și cârlig la capete. Pe bară este înfășurată – drept decor – o bucată de sârmă, tot din aur, în cinci spire.

Sec. II-III p.Chr.

Inediți.

Analogii: M.Gramatopol, R.Theodorescu, *Vechi podoabe de aur din colecțiile Cabinetului Numismatic al Academiei RSR*, în SCIA, seria Artă Plastică, tom 13, nr. 1, București, 1966, cat. nr. 58 – 75 și pl. XII; L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 17 – 18, cercei descoperiți la Botevgrad, Bulgaria – tipul I, varianta 4B, datați în sec. II p.Chr.; L.Popović, *Les bijoux d'or*, Belgrad, 1996, cat. nr. 21 – 28 – tipul I, varianta 4, datați în sec. II – III p.Chr.

66). Cercel. Nr. inv. 29140. Aur. Dimensiuni: dm. 1,4 cm, greutate: 0,88 gr. Pl.XIX, 66.

Constanța [Tomis], 1981, Spic de grâu, nr.8; M.1/18.02.81 (cercetare C. Chera)

Cercel a cărui bară este lucrată dintr-o sârmă de aur, dreptunghiulară în secțiune, răsucită. La unul din capete sârma a fost îndoită, pentru a forma anou, și apoi răsucită pe bară în cinci spire; capătul celălalt a fost îndoit pentru a forma cârligul.

Epoca romană: sec. II-III.

Inedit.

Analogie perfectă prezintă un cercel descoperit la Serdica într-un mormânt de inhumație, cf. L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 20, tipul I, varianta 4 B, datat la mijlocul sec. III p.Chr., unde se prezintă numeroase alte analogii.

67). Cercel. Nr. inv. 31397. Aur. Dimensiuni: d.: 2,2 cm, greutate: 2,19 gr. Conservare bună. Pl. XIX, 67.

Cernavoda [Axiopolis], 1984, mormânt.

Cercelul cu bară din sârmă simplă de aur, mai groasă în centru, unde este aplicat un manșon cu margini pseudo-perlate. Capetele barei sunt îndoite în chip de anou și cârlig.

Sec. VI p. Chr.

Bibliografie: V.Lungu, *Creștinismul în Scythia Minor, în contextul vest-pontic*, Constanța, 2000, p. 47 și p. 150, fig. 31

Analogii: M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *Les bijoux antiques de la collection Marie et dr. G.Severeanu du Musée d'Histoire de la ville de Bucarest*, în RRHA, 1967, 4, p. 137-171, cat. nr. 80, pl.IX/6, datat în sec. VII, dar, făcând trimitere la exemplare din necropola tomitană, menționează că acest tip este foarte răspândit în secolele III-IV.

68). Cercel. Nr. inv. 33738. Aur. Dm. 1,2 cm; 0,38 gr. Bine conservat. Pl. XIX, 68.

Mangalia [Callatis], 1986, necropolă.

Cercel cu bară simplă de aur; la capete sârma este răsucită peste bară.

Sec. II-III.

Inedit.

69). Cercel. Nr. inv. 34218. Aur. 0,63 gr. Foarte bine conservat. Pl. XIX, 69. Constanța [Tomis], 1988, zona Gară, parc-șosea; M.3 (27.07.88 – săpătură C. Chera).

Cercel cu bara simplă. La capătul care formează anoul sârma este răsucită și sudată la bară.

Sec. II-III.

Inedit.

70). Cercel. Nr. inv. 34221. Aur. 0,64 gr. Foarte bine conservat. Pl. XX, 70. Constanța [Tomis], 1988, str. Mircea cel Bătrân, faleză (MF); M.5/11.08.88 (săpătură C. Chera).

Cercel cu bara simplă de aur cu un cârlig la un capăt și anou la celălalt; capătul care formează anoul este întors spre bară, răsucit în trei spire deasupra și apoi înfășurat pe bară.

Sec. II-III.

Inedit.

71). Cercel. Nr. inv. 35820. Aur. 1,55 gr. Bine conservat. Pl. XX, 71.

Constanța [Tomis], 1988, str. Mircea cel Bătrân (MF5); M.3, B.1 (16.09.88 – săpătură C. Chera).

Cercel cu bara din sârmă simplă de aur, cu anou și cârlig la capete; în apropierea anoului este înfășurată o sârmă de aur în trei spire.

Sec. II-III.

Inedit.

72). Cercel. Nr. inv. 35821. Aur. 1,92 gr. Foarte bine conservat. Pl. XX, 72.

Constanța [Tomis], 1988, str. Mircea cel Bătrân (săpătură C. Chera)

Asemănător ca model și tehnică cu precedentul.

Sec. II-III.

Inedit.

73). Cercel. Nr. inv. 35839. Aur. 0,47 gr. Bine conservat. Pl. XX, 73.

Constanța [Tomis].

Cercel cu bara simplă de aur; capătul care formează anoul este răsucit peste bară în trei spire.

Sec. II-III.

Inedit.

74-75). Pereche de cercei. Nr. inv. 37394-37395. Aur. 1,08 și 1,05 gr.

Foarte bine conservați. Pl. XX, 74, 75.

Constanța [Tomis], 1990, str. Ștefan cel Mare, Liceul „Mircea cel Bătrân”; M.1 (15.02.1990 – săpătură C. Chera).

Pereche de cercei cu bara din sârmă simplă de aur, mai îngroșată în centru, unde este fixat un inel; terminațiile sunt sub formă de anou și cârlig.

Sec. II p.Chr.

Inediți.

Analogii: bune analogii cu cerceul descoperit la Axiopolis, dar care este mai târziu (*supra*, nr. 67); vezi și M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *Les bijoux antiques de la collection Marie et dr. G.Severeanu du Musée d'Histoire de la ville de Bucarest*, în RRHA, 1967, 4, p. 137-171, cat. nr. 80, pl. IX/6, datat în sec. VII; făcând trimitere la exemplare din necropola tomitană, menționează că acest tip este foarte răspândit în secolele III-IV.

76). Cerceul. Nr. inv. 38916 – Aur. Pl. XXI, 76.

Constanța [Tomis] ?

Cerceul cu bara din sârmă de aur circulară în secțiune; în două locuri, pe bară sunt realizate câte două caneluri. Se încheie cu cârlig și anou

Sec. II-III.

Inedit.

77). Cerceul. Nr. inv. 25596. Aur și pastă de sticlă. Dm.1,7 cm; 0,44 gr.

Conservare bună. Pl. XXI, 77.

Constanța [Tomis], 1985, Gară, parc, mormânt, cam. I (20.09.85 – săpătură C. Chera)

Cerceul lucrat dintr-o bandă de aur, torsionată; la capete anou și cârlig. În partea anoului este sudată o sârmă spiralată (3 spire) având în centru urme de pastă de sticlă albă.

Sec. II – III.

Inedit.

Analogii: Pentru tipul de bară vezi *supra* nr. 66 – cerceul simplu, cu bune analogii și la Serdica, cf. Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 20, tipul I, varianta 4 B, cerceul datat la mijlocul sec. III p.Chr.

78). Cerceul. Nr. inv. (FN). Aur. 0,39 gr. Pl. XXI, 78.

Constanța [Tomis] ?

Cerceul a cărui bară este făcută dintr-o sârmă simplă de aur, răsucită la un capăt pentru a forma un cârlig; la celălalt capăt sârma formează un anou și apoi este răsucită peste bară în trei spire.

Sec. II-III.

Inedit.

79). Cercel. Nr. inv. 38974. Aur. Pl. XXI, 79.

Constanța [Tomis] ?

Cercel cu bara dintr-o sârmă de aur răsucită la capete în chip de anou și cârlig. Pe bară, în centru, sunt două incizii; de asemenea de bară atârână o verigă, probabil a avut un pandantiv.

Sec. II-III.

Inedit.

80). Cercel. Nr. inv. 4107 (nr. inv. vechi II 59213). Aur. Dm. 2,2 cm; 2,81 gr. Bine conservat. Pl. XXII, 80.

Mangalia [Callatis], 1960, descoperire întâmplătoare.

Cercel cu bara dintr-o sârmă, îngroșată la centru unde are sudată, circular, o sârmă răsucită; capetele sunt îndoite în chip de anou și cârlig.

Sec. II-III.

Inedit.

81). Cercel. Nr. inv. (F.N.). Aur. 0,92 gr. Foarte bine conservat. Pl. XXII, 81.

Constanța [Tomis] ?

Cercel cu bara dintr-o sârmă, ușor aplatizată; la un capăt bara este îndoită în chip de cârlig, celălalt capăt, ușor lățit și decorat cu cinci nervuri în chip de sârmă răsucită, are un anou deasupra căruia este sudată o bucată de sârmă răsucită și bătută, formând un fel de scut cu un bumb în centru.

Sec. II-III.

Inedit.

82). Cercel. Nr. inv. 3715 (nr. inv. vechi: II 59227). Aur. Dimensiuni: dm. 1,2 cm; 0,40 gr. Bine conservat. Pl. XXII, 82.

Constanța [Tomis], 1962, săpături Gara Veche, blocul D (cercetare Vasile Barbu).

Cercel făcut dintr-o sârmă subțire de aur, îndoită la capete în chip de anou și cârlig; pentru a forma anoul sârma a fost îndoită peste bară.

Sec. III p.Chr.

Inedit.

83). Cercel. F.N. Greutate: 0,70 gr. Foarte bine conservat. Pl. XXII, 83.

Constanța [Tomis ?]

Cercel făcut dintr-o sârmă de aur, circular în secțiune, simplu, îndoit la capete pentru a forma un anou și un cârlig.

Sec. II-III.

Inedit.

84). Cercel. F.N. Aur. 0,77 gr. Bine conservat. Pl. XXII, 84.

Constanța [Tomis ?]

Cercel cu bara simplă, dintr-o sârmă de aur; capătul unde se formează anoul este bătut (aplatizat) și îndoit, celălalt capăt este îndoit pentru a forma un cârlig.

Sec. II-III.

Inedit.

Cercei cu scut din sârmă răsucită

85-86). Pereche de cercei. Nr. inv. 3979 (nr. inv. vechi II 59166). Aur.

Dimensiuni: dm. 1,3 cm; 1,685 gr (ambii?). Conservare bună. Pl. XXIII, 85, 86.

Constanța [Tomis], 1961, Bl.B2, M.10 (săpătură Vasile Barbu)

Pereche de cercei din aur, făcuți dintr-o verigă de sârmă cu capetele îndoite. Un scut din trei spire este sudat deasupra anoului, iar sârma acestuia este răsucită, în continuare, pe bară, care mai comportă – drept decor – trei caneluri, spre partea centrală, și cinci nervuri spre capătul cârligului.

Sec. II-III.

Inediți.

Analogii: Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 16, cercei aparținând tipului I, varianta 4B; sec. II p.Chr.

87). Cercei. Nr. inv. 3984 (nr. inv. vechi II 59168). Aur. Dimensiuni: dm. 1,2 cm; 0,580 gr. Foarte bine conservat. Pl. XXIII, 87.

Constanța [Tomis], 1961, Bl. B2, M.7.

Cercei făcut dintr-o verigă simplă îndoită la capete în chip de cârlig și anou. Deasupra anoului, pe verigă este sudată o spirală înfășurată în trei spire și cu o perlă de aur în centru; capătul sârmei care formează acest scut este înfășurat pe bară de patru ori.

Sec. II – III.

Inedit.

Analogii: Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 16, cercei aparținând tipului I, varianta 4B; sec. II p.Chr.

88). Cercei. Nr. inv. 4080 (nr. inv. vechi II 59125). Aur. Dimensiuni: dm. 1,3 cm; 0,730 gr. Foarte bine conservat. Pl. XXIII, 88.

Mangalia [Callatis]; colecția V. Canarache, donație 699/31 aug. 1964.

Cercei cu bara din sârmă simplă de aur, circulară în secțiune, cu anou și cârlig la capete. Pe capătul cu anou este sudat un scut format dintr-o sârmă îndoită în trei spire, cu un capăt înfășurat pe bară.

Sec. II-III.

Inedit.

Analogii: Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 16, cercei aparținând tipului I, varianta 4B; sec. II p.Chr.

89-90). Pereche de cercei. Nr. inv. 12864-12865. Aur. Dimensiuni: dm. 1,2 cm; 0,80 gr + 0,80 gr; 24 K. Foarte bine conservați. Pl. XXIII, 89, 90.

Constanța [Tomis], 1979, bd. Ferdinand, nr. 72.

Bara cerceilor – o sârmă de aur, circulară în secțiune – este decorată cu grupe de nervuri și incizii, pe orizontal și în diagonală. Înspre capătul anoului, pe bară, este

înfășurată de patru ori o altă sârmă, care se încheie deasupra printr-un scut din două spire, sudat.

Sec. II – III.

Inediți.

Analogii: Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 16, cercei aparținând tipului I, varianta 4B; sec. II p.Chr.

91). Cercele. Nr. inv. 20429. Aur. Dimensiuni: dm. 1,5 cm; 0,83 gr. Bine conservat. Pl. XXIV, 91.

Constanța [Tomis], 1964, Șosea Port; cavou.

Cercele cu bara făcută dintr-o sârmă subțire, simplă, îndoită la capăt în chip de cârlig; celălalt capăt este îndoit pentru a forma un anou și este în continuare înfășurat pe bară și deasupra acesteia, în chip de scut din trei spire.

Sec. II – III.

Inedit.

92). Cercele. Nr. inv. 20430. Aur. Dimensiuni: dm. 1,5 cm; 0,870 gr. Bine conservat; lipsă scut. Pl. XXIV, 92.

Constanța [Tomis], 1964, Șosea Port; cavou.

Cercele lucrat dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, cu capetele terminate în cârlig și anou. Capătul sârmei care forma anul a fost îndoit spre bară, înfășurat pe aceasta și adus deasupra în chip de scut, care acum lipsește.

Sec. II – III.

Inedit.

93). Cercele. Nr. inv. 21616. Aur și piatră bleu. 0,45 gr. Bine conservat. Pl. XXIV, 93.

Mangalia [Callatis], 1974, necropolă, M.661.

Cercele cu bara din sârmă de aur simplă, circulară în secțiune, cu capetele îndoite în cârlig și anou. Capătul care formează anul a fost îndoit spre bară, răsucit în

jurul acesteia și apoi adus deasupra, unde formează un scut din două spire; în mijlocul scutului se află o piatră sferică, de culoare bleu.

Sec. II – III.

Inedit.

94). Cercel. Nr. inv. 21621. Aur. 0,99 gr. Bine conservat. Pl. XXIV, 94.

Mangalia [Callatis], 1974, necropolă. M. 63.

Cercel din sârmă de aur – circulară în secțiune – îndoită la capete pentru a forma un anou și un cârlig; după ce a format anoul sârma a fost îndoită peste bară de două ori.

Sec. IV.

Bibliografie: C.Preda, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, București, 1980, p.45-46, 90 și pl. XVII și LIX.

95-96). Pereche de cercei. Nr. inv. 21630. Aur. 3,32 gr. (ambii). Bine conservați. Pl. XXIII, 95, 96.

Mangalia [Callatis], 1974, necropolă, M.252.

Cerceii au bara din sârmă de aur circulară în secțiune și mai îngroșată în centru. La un capăt sârma este îndoită formând un cârlig, la celălalt formează un anou aproximativ oval; aici capătul sârmei este înfășurat pe bară de patru ori; deasupra are un scut, tot din sârmă, format din trei spire.

Sec. IV.

Bibliografie: C.Preda, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, București, 1980, p. 45-46, 105 și pl. XVII.

97). Cercel. Nr. inv. 25595. Aur. Dimensiuni: dm. 1,1 cm; 0,37 gr. Bine conservat. Pl. XXV, 97.

Constanța [Tomis], 1985, Bd. Ferdinand – Bd. Brătianu, M.1 (05.09.85 – cercetare C. Chera).

Bara cercelului este făcută din sârmă de aur, circulară în secțiune, cu cârlig la un capăt; la celălalt sârma este îndoită formând un anou și apoi se răsuțește pe bară. Deasupra este sudat un scut făcut din două spire, având în centru pastă de sticlă (au rămas urme).

Sec. II – III.

Inedit.

98). Cercel. Nr. inv. 31865. Aur. 0,91 gr. Conservare bună. Pl. XXV, 98.

Constanța [Tomis], 1982, str. Cuza Vodă; M.1 (13.12.82 – cercetare C. Chera).

Cerel cu bara dintr-o sârmă de aur – circulară în secțiune – îndoită la un capăt pentru a forma cârligul, la celălalt formează un anou și apoi este răsucită peste bară de trei ori.

Sec. III p. Chr.

Inedit.

99). Cercel. Nr. inv. 33739. Aur și pastă roz. Dimensiuni: dm. 1,3 cm;

0,42 gr. Foarte bine conservat. Pl. XXV, 99.

Mangalia [Callatis].

Cerel cu bara dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată la capete în cârlig și anou. Capătul care are anou este întors și răsucit pe bară de trei ori; între acest decor și anou este sudat un scut din două spire în centrul căruia este o pastă roz.

Sec. II – III.

Inedit.

100). Cercel. Nr. inv. 33925. Aur. 0,64 gr. Foarte bine conservat. Pl.

XXV, 100.

Constanța [Tomis], 1986, Școala nr. 34, M.1 (23.06.86 – cercetare C. Chera).

Cercel cu bara dintr-o sârmă de aur – circulară în secțiune – terminată la capete cu cârlig și anou. La capătul cu anou sârma este întoarsă peste bară și răsucită de trei ori ; deasupra are un scut din două spire cu centrul gol.

Sec. III – IV.

Inedit.

101). Cercel. Nr. inv. 34220. Aur. 0,62 gr. Foarte bine conservat. Pl. XXVI, 101.

Constanța [Tomis], 1988, str. Mircea cel Bătrân, faleză – MF. M.5 (11.08.88 – cercetare C. Chera).

Cercel dintr-o sârmă de aur – circulară în secțiune – terminată, la capete, cu cârlig și anou. La capătul cu anou sârma este întoarsă peste bară și răsucită de trei ori; deasupra are un scut din trei spire.

Sec. II – III.

Inedit.

102). Cercel. Nr. inv. 35829. Aur. 1,53 gr. Conservare bună. Pl. XXVI, 102.
Constanța [Tomis].

Cercel cu bara simplă, lucrată dintr-o sârmă de aur – circulară în secțiune – terminată la capete printr-un cârlig și un anou. Anoul este lunguiet, aproximativ oval, iar capătul sârmei este adus odată peste bară și apoi deasupra, formând un scut spiralat.

Sec. II – III.

Inedit.

103). Cercel. Nr. inv. 35840. Aur. 0,48 gr. Bine conservat Pl. XXVI, 103.
Constanța [Tomis].

Cercel cu bara din sârmă de aur, cu capetele îndoite, formând un cârlig și un anou; la capătul care formează anoul, sârma este înfășurată pe bară în trei spire, apoi adusă deasupra – între anou și cele trei spire – realizând un scut.

Sec. II – III.

Inedit.

104). Cercel. Nr. inv. 35844. Aur și piatră roșie. 0,95 gr. Bine conservat. Pl. XXVI, 104.

Constanța [Tomis].

Cercel cu bara dintr-o sârmă de aur – circulară în secțiune – terminată în cârlig și anou; la capătul care formează anoul, sârma este adusă peste bară, înfășurată în două spire, apoi adusă deasupra într-un scut spiralat cu o piatră roșie în centru.

Sec. II – III.

Inedit.

105). Cercel. Nr. inv. 37904. Aur și pastă de sticlă. Dimensiuni: dm. 1,1 cm; 0,95 gr. Conservare bună. Pl. XXVI, 105.

Constanța [Tomis], 1991, str. Traian, fundația BCR, M.21 – colectiv (găsit la capul scheletului de copil) – cercetare C. Pașca, M. Bucovală.

Cercel cu bara dintr-o sârmă de aur – circulară în secțiune – terminată la capete printr-un cârlig și un anou. Capătul dinspre anou este adus peste bară și răsucit în trei spire; între acestea și anou este sudat un scut spiralat, având în centru pastă de sticlă de culoare bleu.

Ultimul deceniu al sec. II p.Chr. (la cap s-a găsit o monedă colonială grecească din bronz, Tomis, de la Commodus).

Bibliografie: Mihai Bucovală, Cecilia Pașca, *Descoperiri recente în necropola romană de sud-vest a Tomisului*, în *Pontica*, 24, 1991, p. 219, nr. 2; p. 232; pl. XVIII.

106-107). Pereche de cercei. Nr. inv. 37914-37915. Aur. 0,26 + 0,21 gr.

Pl. XXVII, 106, 107.

Constanța [Tomis].

Cercei cu bara dintr-o sârmă de aur – circulară în secțiune – terminată la capete printr-un cârlig și un anou. La capătul unde se formează anoul, sârma este adusă peste bară, în două spire; între acestea și anou este sudat un scut spiralat cu o perlă de aur în centru.

Sec. II – III.

Inediți.

108). Cercei. Nr. inv. 38416. Aur. 0,56 gr. Foarte bine conservat. Pl. XXVII, 108.

Constanța [Tomis].

Cercei cu bara dintr-o sârmă de aur – circulară în secțiune – terminată printr-un cârlig și un anou. La capătul unde se formează anoul, sârma este adusă peste bară în două spire; între acestea și anou este sudat un scut spiralat.

Sec. II – III.

Inedit.

109). Cercei. Nr. inv. 38417. Aur. 0,56 gr. Foarte bine conservat. Pl. XXVII, 109.

Constanța [Tomis].

Cercei cu bara dintr-o sârmă de aur – circulară în secțiune – terminată, la capete, cu un cârlig și un anou. Capătul care formează anoul este întors peste bară în două spire; între acestea și anou este sudat un scut spiralat.

Sec. II – III.

Inedit.

110-111). Pereche de cercei. Nr. inv. 38828-38829. Aur. 0,53 gr; 0,58 gr. Cercei bine conservați. Pl. XXVII, 110, 111.

Constanța [Tomis], 1993, str. Mircea cel Bătrân; M.1 (16.02.93 – cercetare C. Chera).

Cercei cu bara dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Lângă anou, deasupra, este sudat un scut spiralat.

Sec. III p. Chr.

Inediți.

112). Cercel. Nr. inv. 44548. Aur. 0,77 gr. Foarte bine conservat Pl.XXVII, 112.

Constanța [Tomis], 2003, str. Jupiter, 19, M.25 (25.11.2003 – cercetare C. Chera)

Cercel cu bara dintr-o sârmă de aur – circulară în secțiune – terminată cu un cârlig și un anou; lângă anou, pe bară, este sudat un scut din trei spire.

Sec. II – III.

Inedit.

113). Cercel. FN Aur. 0, 51 gr. Ușor deformat. Pl. XXVIII, 113.

Constanța [Tomis] ?

Cercel cu bara dintr-o sârmă de aur – circulară în secțiune – terminată printr-un cârlig și un anou. Capătul care se termină cu anou este întors peste bară și răsucit odată; deasupra, până la anou este sudat un scut din trei spire, cu centrul gol.

Inedit.

114). Cercel. FN. Aur. Deformat. Pl. XXVIII, 114.

Constanța [Tomis] ?

Bara cercelului, din sârmă de aur, circulară în secțiune, se termină cu un cârlig și un anou.

Sec. II – III.

Inedit.

115). Cercel. FN. Aur. 1,25 gr. Foarte bine conservat. Pl. XXVIII, 115.

Constanța [Tomis] ?

Cercel cu bara dintr-un fir de aur, torsionat, circular în secțiune, terminat printr-un cârlig și un anou. La capete este adăugat câte un fir răsucit de două ori lângă cârlig și de patru ori lângă anou, unde formează, deasupra, un scut din două spire.

Sec. II – III.

Inedit.

116). Cercel. FN. Aur. 0,53 gr. Bine conservat. Pl. XXVIII, 116.

Constanța [Tomis] ?

Cercel cu bara dintr-un fir de aur, circular în secțiune, terminat cu un cârlig și un anou. Capătul care formează anoul este adus peste bară de două ori și apoi răsucit deasupra, unde formează un scut spiralat.

Sec. II – III.

Inedit.

117). Cercel. FN. Aur. 0,46 gr. Foarte bine conservat. Pl. XXVIII, 117.

Constanța [Tomis] ?

Cercel cu bara dintr-un fir de aur, circular în secțiune, terminat la capete cu un cârlig și un anou. Capătul care formează anoul este întors și răsucit peste bară de trei ori apoi, adus deasupra, formează un scut din trei spire având în centru urme de la o pastă de sticlă.

Sec. II – III.

Inedit.

118). Cercel. Nr. inv. 18370. Aur. 4,42 gr. Bine conservat. Pl. XXVIII, 118.

Cernavodă [Axiopolis].

Cercel dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată la capete printr-un anou și un cârlig. Sârma, la capătul în care formează anoul, este răsucită formând un scut cu patru spire, iar terminația acestuia este răsucită, în alte trei spire, peste bară.

Sec. II – III.

Inedit.

Cercei cu pandantiv

119-120). Pereche de cercei. Nr. inv. 35847-35848. Aur. 0,95 gr (fiecare).

Bine conservați. Pl. XXIX, 119, 120.

Constanța [Tomis].

Cerceii au bara confecționată dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată, la capete, cu un cârlig și un anou. Lângă anou, pe bară, este sudat un scut circular, mărginit de trei șiruri de perle; șirul din interior este supraînălțat. În centrul scutului iese un fir de aur, cu capătul îndoit, care, probabil, fixa o piatră – acum dispărută. De bară este atârnat un pandantiv, prins printr-o verigă; la partea superioară acesta este răsucit, în partea de jos este neted iar la capăt este răsucit, la fel ca în centru, probabil pentru a susține o piatră.

Sec. II – III.

Inediți.

Analogii: Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, tipul I, varianta 4F, p. 28 și cat. 32a, b (piese din tezaurul de la Nikolaevo).

121-122). Pereche de cercei. FN. 1,34 gr (fiecare). Bine conservați.

Pl. XXIX, 121, 122.

Constanța [Tomis] ?

Cerceii au bara lucrată dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu un cârlig și un anou. Deasupra anoului este sudat un scut circular, bombat, mărginit

cu un șir de pseudoperle. În centru, într-un cerc mic, tot din pseudoperle, se pare că era fixată o piatră. De bară este prinsă printr-un mic anou, o sârmă torsionată cu capătul neted.

Sec. II – III.

Inediți.

Analogii: Aparțin aceluiași tip ca mai sus (L.Ruseva-Slokoska, *op.cit.*, p.28, cat. 32 a, b), cu deosebirea că scutul este convex.

123). Cercel. Nr. inv. 31400. Aur . 0,94 gr. Bine conservat. Pl. XXIX, 123.

Constanța [Tomis], 1984, zona Obor, M.1 (12.04.1984 – cercetare C. Chera)

Cercel cu bara dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată printr-un cârlig și un anou. Capătul care formează anoul este întors peste bară și răsucit de trei ori. De bară este atârnat un fir de aur, prins printr-un anou, având un nod la capătul de jos.

Sec. II – III.

Inediți.

Analogii: Ljudmila Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 11, tipul I, varianta 3C (cercel descoperit într-o necropolă din Serdica, datat în sec. III p.Chr.); Ivana Popović, *Les bijoux d'or*, Belgrad, 1996, tipul I, var. 4a (cat. nr. 31-36 – piese datate în sec. II sau II-III).

124-125). Pereche de cercei. Nr. inv. (ilizibil) Aur. 2,21 gr; 2,30 gr. Bine conservați. Pl. XXIX, 124, 125.

Constanța [Tomis].

Cerceii au bara lucrată dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu un cârlig și un anou. De bară este prins printr-un anou mic, un fir de aur, terminat cu o perlă de aur. Cercelul care are greutatea de 2,21 gr. mai păstrează pe fir o mărgică verde.

Sec. II – III.

Inediți.

Analogii: L.Ruseva-Slokoska, *op.cit.*, cat. nr. 41, tipul I, var. 4F, cercel descoperit în necropola de la Serdica.

126-127). Pereche de cercei. Nr. inv. 30874. Aur și pastă de sticlă. 4,34 gr. Conservare bună. Pl. XXIX, 126, 127.

Constanța [Tomis], 1981, bd. 1 Decembrie 1918, bl. L91; M.2 (9.09.1981 – cercetare C. Chera).

Pereche de cercei cu bara din sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată printr-un cârlig și un anou. De bară este atârnat, printr-un anou, plat la interior și decorat cu nervuri la exterior, un fir de aur, pe care este montată o piatră din pastă de sticlă de culoare verde, fațetată, între două inele mici de aur; capătul firului este răsucit.

Sec. II p. Chr.

Inediți.

Analogii: M.Gramatopol, R.Theodorescu, *Vechi podoabe de aur în colecțiile Cabinetului Numismatic al Academiei RSR*, în SCIA, Seria Artă Plastică, tom 13, nr.1, București, 1966, p. 63-92, cat. nr. 87, pl. XIII/2 (cercei datați în sec. III-IV)

128-129). Pereche de cercei. Nr inv. 42740-42741. Aur și pietre; 1,3 gr; 1,4 gr. Pl.XXX, 128, 129.

Constanța [Tomis].

Pereche de cercei cu bara dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, cu capetele mai subțiate pentru a putea fi introduse în orificiul urechii. De bară este sudat un anou mic, de care este prins un fir de aur, pe care sunt montate trei mărgel: la extremități - câte un perlă albă și în mijloc o mărgică fațetată din sticlă, de culoare verde. Capetele acestui fir sunt îndoite în chip de anou la partea superioară și spiralate la partea inferioară.

Sec. II – III.

Inediți.

Analogii: M.Gramatopol, R.Theodorescu, *op.cit.*, în SCIA, Seria Artă Plastică, tom 13, nr.1, București, 1966, cat. nr. 81 (cercei datați în sec. IV-VII), 82 (cercei datați în sec. IV-VII), 87 (cercei datați în sec. III-IV), 92 (cercei datați în sec. III-IV), 102 (cercei descoperiți în Tomis, datați în sec. III-IV).

130-131). Pereche de cercei. Nr inv. 44553-44554. Aur și pietre. 1,49 gr; 1,28 gr. Bine conservați. Pl. XXX, 130, 131.

Constanța [Tomis], 2004; M.1 (9.04.2004 – cercetare C. Chera).

Pereche de cercei din aur cu pândantive. Bara cerceilor este realizată dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, îndoită la capete în chip de anou și cârlig. De bară este sudat un anou de care este prins un fir de aur, pe care sunt montate mărgelile verzi și albe; la unul dintre cercei lipsește mărgica albă.

Sec. II - III.

Inediți.

Analogii: La fel ca la perechea de cercei de la nr.128-129.

132). Cercel. Nr. inv. 4078 (nr. inv. vechi. II 59123). Aur și pietre. Dimensiuni: lg. 2,3 cm; 1,11 gr (în total). Fragment dintr-un cercel. Pl. XXX, 132. Mangalia [Callatis], donație Vasile Canarache.

Din cercel se păstrează doar pândantivul, constituit dintr-un caboșon în care este montată o piatră roșie; în continuare pe sârma de aur sunt înșirate: o mărgică mică de aur, o perlă, o altă mărgică de aur și încă o perlă, sub care sârma este îndoită.

Sec. II – III.

Inedit.

Analogii: M.Gramatopol, R. Theodorescu, *op.cit.*, în SCIA, Seria Arta Plastică, tom 13, nr.1, București, 1966, în special cat. nr. 102.

133-134). Pereche de cercei. Nr. inv. 37916-37917. Aur și mărgelile. Greutate: 0,42 gr și 0,40 gr. Bine conservați. Pl. XXX, 133, 134.

Constanța [Tomis].

Pereche de cercei cu pândantiv. Bara este făcută dintr-o sârmă, circulară în secțiune, subțiată la capete pentru a pătrunde în orificiul urechii. De bară este sudat un anou, prin care este trecut un fir de aur, printr-un nod; pe acesta au fost înșirate mărgelile, dintre care se mai păstrează una, de culoare verde, la un singur cercel. La capătul de jos sârma de aur a fost îndoită în spirală.

Sec. II – III.

Inediți.

Analogii: M. Gramatopol, R. Theodorescu, *op.cit.*, cat. nr. 81, 82, 87, 92 și 102. Vezi și L. Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, tip I, var. 4F, cat. nr. 41, datat sec. IV p.Chr.; I. Popović, *Les bijoux d'or*, Belgrad, 1996, tip I, var. 4 a, cat. nr. 33-34, datați sec. II-III.

135-136). Pereche de cercei. Nr. inv. 44549-44550. Aur. 1,75 gr; 1,73 gr.

Bine conservați. Pl. XXX, 135, 136.

Constanța [Tomis], 2003, str. Smârdan, nr. 5A; M.2 (5.11.2003 – cercetare C. Chera).

Doi cercei cu bara din sârmă de aur, terminată în cârlig și anou, De bară este sudat un fir de aur pe care s-a înfășurat altul (în trei spire), formând pandantivul care, probabil, avea în capăt o mărgică (ce nu s-a mai păstrat).

Sec. II – III.

Inediți.

137). Cercel. FN. Aur, 2,37 gr. Pl. XXX, 137.

Constanța [Tomis] ?

Cercel cu bara lucrată dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou; la capătul cu anou are sudată o picătură de aur. Bara este decorată cu două grupe de incizii circulare, spre margini și o alta de trei incizii în centru. De bară atârână un fir de aur torsionat.

Sec. II – III.

Inedit.

Analogii: Bara asemănătoare cu a unei perechi de cercei descoperiți la Svilengrad (Bulgaria), datați în sec. II p.Chr., cf. L.Ruseva-Slokoska, *op.cit.*, cat. nr. 9a, tip I, var. 3C.

138). Cercel. Nr. inv. 3980 (nr. inv. vechi II 59109). Aur. Dimensiuni: dm. 1,6 cm; 1 gram. Bine conservat. Pl. XXXI, 138.

Constanța [Tomis], 1959, str. M. Eminescu (fostă str. Fr. Engels), taluzare, M.7 (cercetare Vasile Barbu).

Cercel din aur cu pandantiv. Bara este făcută dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. De bară este prins un anou, făcut dintr-o

sârmă aplatizată, pe care este montat un con lucrat dintr-o foiță de aur; capătul sârmei este îndoit la capăt.

Sec. III p. Chr.

Inedit.

Analogii: Tipul de cercel cu pandantiv de formă conică, având în interior un fir de care poate fi atașată o mărgică, a cunoscut o mare răspândire în secolele III-IV. M.Gramatopol, R.Theodorescu, *op.cit.*, în SCIA, seria Artă Plastică, tom 13, nr.1, București, 1966, cat. nr. 101, pl. XVII/8; vezi și Ștefan Burda, *Tezaur de aur din România*, București, 1979, fig. 78: „cercei descoperiți la Tomis (artă romană, sec. II – III e.n.)”. Mai multe perechi de cercei aparținând acestui tip – din aur și bronz – au fost descoperite în necropola callatiană, cf. C.Preda, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, București, 1980, pl. XVII: M.12, M.59, M.317; III.10. Același tip de pandantiv la o pereche de cercei descoperiți în regiunea Kiustendil din Bulgaria, cf. L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 37 a, b, tipul I, var. 4F, datați în sec. III p.Chr.

139). Cercel. Nr. inv. 25589. Aur. 1,26 gr. Conservare bună. Pl. XXXI, 139.

Constanța [Tomis], 1985, str. Mircea cel Bătrân; M.1 (11.06.85 – cercetare C. Chera).

Cercel din aur cu pandantiv. Bara, de formă ovală, este lucrată din sârmă, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. De bară este prins un anou plat, canelat, de care atârână un fir de aur; acesta trece printr-un con fațetat, realizat dintr-o foaie de aur, mărginit la capete prin câte un șir de pseudoperle. Între con și capătul sârmei, care este spiralat, este o mărgică din pastă, de formă conică cu vârful în jos.

Sec. II p. Chr.

Inedit.

Analogii: Vezi *supra*.

140). Cercel. Nr. inv. 44555. Aur. 2,37 gr. Foarte bine conservat. Pl. XXXI, 140.

Constanța [Tomis], 2004; M.1 (18.04.2004 – cercetare C. Chera)

Cercel cu bara din sârmă de aur, circulară în secțiune, mai îngroșată pe centru, terminată cu cârlig și anou. De bară este agățat, printr-un anou format din două sârme lipite, un pandantiv tronconic, decorat cu granule de aur; din interior iese un fir de aur cu capătul răsucit.

Sec. II – III.

Inedit.

Analogii: La fel ca mai sus.

141). Cercel. Nr. inv. **ilizibil.** Aur. 1,11 gr. Bine conservat. Pl. XXXI, 141.

Constanța [Tomis] ?

Cercel cu bara din sârmă de aur torsionată, terminată cu cârlig și anou. De bară atârână, printr-un anou lat, un pandantiv tronconic decorat cu granule de aur; din interior iese un fir de aur cu capătul înnodat.

Sec. II – III.

Inedit.

Analogii: *Vezi supra.*

142). Cercel. Nr. inv. 17888. Aur. 1,70 gr. Bine conservat. Pl. XXXI, 142.

Mangalia [Callatis], aprilie 1968, str. Oituz, mormânt (cercetare C. Ionomu).

Cercel cu bara din sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. De bară este atârnat, printr-un anou din sârmă de aur plată, un pandantiv tronconic, fațetat, având extremitățile decorate cu câte un inel de pseudoperle; din interior se vede ieșind capătul sârmei care formează anoul, terminată printr-un nod.

Sec. III – IV.

Bibliografie: C. Ionomu, *Noi morminte paleocreștine la Mangalia*, în *Pontice*, 2, 1969, p. 90, 92, fig. 8, unde și analogii cu exemplare din necropola romană de la Ságvár (Ungaria)

Analogii: M. Gramatopol, R. Theodorescu, *op.cit.*, în *SCIA, Seria Artă Plastică*, tom 13, nr. 1, București, 1966, cat. nr. 72 și 101.

143-144). Pereche de cercei. Nr. inv. 21617. Aur și piatră. 1,75 gr. Bine conservați. Pl. XXXI, 143, 144.

Mangalia [Callatis], 1974, necropolă, M.12.

Pereche de cercei cu bara din sârmă de aur, circulară în secțiune – mai groasă pe centru, ușor deformată, terminată cu cârlig și anou. De bară este prins, printr-un anou din foaie de aur cu canelură centrală, un pandantiv tronconic, fațetat,

terminat – sus și jos – cu câte un inel de pseudoperle. La capăt are o mărgică din pastă de sticlă, deteriorată de ardere; la fel și unul dintre cercei prezintă urme de ardere.

Sec. IV p.Chr.

Bibliografie: C.Preda, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, București, 1980, p. 46, 85 și pl. XVII; LII, M 12.1.

Analogii: M. Gramatopol, R. Theodorescu, *op.cit.*, în SCIA, Seria Artă Plastică, tom 13, nr. 1, București, 1966, cat. nr. 101.

145). Cercei. Nr. inv. 21620. Aur. 1,77 gr. Bine conservat. Pl. XXXI, 145.

Mangalia [Callatis], 1974, necropolă, M.59

Cercei cu bara din sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. De bară este prins, printr-un anou plat, un pandantiv de formă tronconică, având la capete câte un inel decorat cu astragale.

Sec. IV.

Bibliografie: C.Preda, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, București, 1980, p. 46, 90 și pl. XVII; LVIII, 1.

Analogii: M. Gramatopol, R. Theodorescu, *loc.cit.*

146-147). Pereche de cercei. Nr. inv. 21631. Aur. 2,37 gr. Bine conservați. Pl. XXXII, 146, 147.

Mangalia [Callatis], 1974, necropolă. M.296.

Pereche de cercei cu bara din sârmă de aur torsionată, pătrată în secțiune, terminată la capete cu cârlig și anou. De verigă sunt atârnate, printr-un anou de tablă cu marginile profilate, pandantive de formă tronconică, fațetate, decorate pe trei fețe – longitudinal – cu câte un șir de patru bobite de aur; din interiorul acestora atârnă câte un fir de aur, înnodat la capete, pe care, probabil se aflau mărgicele de sticlă (sau din pastă de sticlă).

Sec. IV.

Bibliografie: C.Preda, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, București, 1980, p. 46, 108 și pl. LXXIX, M.296.

Analogii: Vezi *supra*.

148-149). Pereche de cercei. Nr. inv. 25579 - 25580. Aur. 2,34 gr.; 1,60 gr. Bine conservați (primul cu bara deformată). Pl. XXXII, 148, 149.

Mangalia [Callatis], 1985, Bl. O.10, necropolă romano-bizantină, M.1 – de înhumăție.

Cercei cu bara ovală, din sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. De bară este prins, printr-un anou din tablă de aur cu marginile profilate, un pandantiv de formă tronconică, fațetată, având terminațiile în formă de inel decorat cu pseudoperle. Din interiorul pandantivului iese o sârmă de aur, cu un rest de pastă de sticlă, arsă.

Sec. V p. Chr.

Inedit.

Analogii: Vezi *supra*.

150-151). Pereche de cercei. Nr. inv. 32507-32508. Aur. Dimensiuni: dm. 1,9 cm; 1,7 cm; greutate: 1,55 gr; 1,48 gr. Bine conservați. Pl. XXXII, 150, 151.

Mangalia [Callatis], ICIL, 26.01.1984, necropola plană de înhumăție, S.I, M.15, la adâncimea de 1,70 m. (cercetare El. Bârlădeanu).

Cercei cu bara din sârmă de aur, circulară în secțiune, mai groasă pe centru, terminată cu cârlig și anou. De bară este atârnat, printr-un anou din tablă de aur cu marginile profilate, câte un pandantiv de formă tronconică, fațetat, din interiorul căruia iese un fir de aur, înnodat la capăt, pe care, probabil, era fixată o mărgică de sticlă.

Sec. IV – V.

Inediți.

Analogii: Cf. *supra*.

152). Cercel. Nr. inv. 4076. Aur. Dimensiuni: îț. 1,2 cm; greutate – 3,950 gr. Bine conservat Pl. XXXII, 152.

Mangalia [Callatis], colecția V. Canarache; donație 1960.

Cercel format dintr-o bară din sârmă de aur, circulară în secțiune. Pe bară sunt mai mulți butoni care împart cercelul în sectoare: în partea de sus este sudat un anou în care este fixat un inel din pseudoperle; în partea de jos, între doi butoni, este fixat un pandantiv în formă de clopot, având drept anou o bandă lată decorată cu perle de aur – trei înșirate pe verticală și un grup de trei la partea superioară. Deasupra benzii care fixează pandantivul de bară este un alt inel – asemănător celui de sus -, prin care iese, în sus, un fir de aur răsucit. Pe laterale, bara mai are doi butoni: în partea din față unul care împarte în două părți egale decorul de sus de cel de jos; în partea opusă un buton, care nu se închide, lăsând capătul de sus liber pentru a putea fi introdus în orificiul urechii. Pandantivul, care este în formă de clopoțel, are ca decor câte un șir de perle pe marginile de sus și de jos și grupe de câte trei perle pe tot corpul; limba clopoțelului avea o piatră (pastă de sticlă) acum deteriorată.

Sec. I – II.

Inedit.

153-154). Pereche de cercei. Nr. inv. 21624. Aur. Dimensiuni: dm. 1,8 cm; greutate: 3,22 gr. ambii (1,65 gr. + 1,57 gr.). Bine conservați. Pl. XXXII, 153, 154.

Mangalia [Callatis], 1974, necropolă; M. 123.

Pereche de cercei cu bara făcută din sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Pe bară au fixat câte un inel

Epoca romano-bizantină.

Bibliografie: C.Preda, *Callatis. Necropola romao-bizantină*, București, 1980, p. 45-46, 95 și pl. XVII.

Cercei cu pandantive piramidale din perle de aur

Cerceii cu pandantive piramidale, în formă de ciorchine din perle de aur și având scuturi de diferite forme, sunt destul de răspândiți în secolele II – III, cf. Ljudmila

Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, tipul I, varianta 4 F, în catalog numerele 32 a, b; 33; 34; 35 a, b; 38; 40.

155). Cercel. Nr. inv. 25592. Aur. Dimensiuni: lg. 2,8 cm; 2,75 gr. Conservare bună. Pl. XXXIII, 155.

Constanța [Tomis], 1985, str. Mircea cel Bătrân, faleză; M.1 (29.06.1985 – cercetare C. Chera).

Cercel din aur cu pandantiv. Bara este lucrată din sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. În apropierea anoului, pe bară, este sudat un scut bombat, circular, cu marginea decorată cu un fir de aur răsucit. De bară este agățat, printr-un anou inelar, pandantivul format din granule mici de aur dispuse piramidal: două, trei patru, trei, două, una.

Sec. II – III.

Bibliografie: Zaharia Covacef, în *Goldhelm, Schwert und Silberschätze*, Frankfurt am Main, 1994, p. 197, fig.73.3.

Analogii: M. Gramatopol, R. Theodorescu, *op.cit.*, în SCIA, Seria Artă Plastică, tom 13, nr. 1, București, 1966, cat. nr. 80; vezi o pereche de cercei asemănători și în colecția „C.Orghidan”, cf. Ștefan Burda, *Tezaure de aur din România*, București, 1979, fig. 88.

156). Cercel. Nr. inv. 33560. Aur. 1,98 gr. Foarte bine conservat. Pl.XXXIII, 156.

Mangalia [Callatis], 1987.

Cercel cu bara realizată dintr-o sârmă, circulară în secțiune, mai groasă pe centru, terminată cu un cârlig și un anou. Pe bară, lângă anou, este sudat un scut bombat, cu o bobită de aur în chip de umbo, mărginit, circular, de un fir de aur răsucit. Tot de bară este atârnat, printr-un anou lat, un pandantiv piramidal, cu vârful în jos, format din bobite de aur: patru, trei doi, unul, unul; la partea superioară, piramida are un capac circular.

Sec. II – III.

Inedit.

Analogii: M. Gramatopol, R. Theodorescu, *op.cit.*, în SCIA, Seria Artă Plastică, tom 13, nr. 1, București, 1966, cat. nr. 80; vezi o pereche de cercei asemănători și în colecția „C.Orghidan”, cf. Ștefan Burda, *Tezaur de aur din România*, București, 1979, fig. 88.

157-158). Pereche de cercei. Nr. inv. 35854-35855. Aur. 2,71 gr; 2,70 gr.

Bine conservată. Pl. XXXIII, 157, 158.

Constanța [Tomis], 1988, str. Mircea cel Bătrân, MF1; M.1 (17.01.1988 – cercetare C.Chera).

Cercei cu bara dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Pe bară, lângă anou, este sudat un scut mărginit de două șiruri de pseudoperle; un cerc identic este realizat în centrul scutului. De bară este atârnat un pandantiv, printr-un anou plat, de forma unui ciorchine constituit din bobite de aur: patru, trei, două, unul, unul.

Sec. II – III.

Inediți.

Analogii: M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *Les bijoux antiques de la collection Marie et dr. G.Severeanu du Musée d’Histoire de la ville de Bucarest*, în RRHA, 4, București, 1964, nr. 64 (pentru scut), datat sec. II-III; M.Gramatopol, R.Theodorescu, *op.cit.*, în SCIA, Seria Artă Plastică, tom 13, nr. 1, București, 1966, cat. nr. 80.

159-160). Pereche de cercei. Nr. inv. 40918-40919. Aur. 1,83 gr; 1,91 gr.

Bine conservată. Pl. XXXIII, 159, 160.

Constanța [Tomis], 1999, str. Jupiter; M.1 (19.05.1999; găsiți lângă scheletul nr. 1 – cercetare C. Chera).

Pereche de cercei din aur cu scut și pandantiv terminat cu un ciorchine mic. Pe bara din sârmă de aur, circulară în secțiune și terminată cu anou și cârlig, este sudat un scut bombat, mărginit cu o sârmă torsionată; în centru este realizat, tot din sârmă de aur, un mic chaton. De bară este prins, printr-un anou, pandantivul de formă tubulară terminat cu un mic ciorchine.

Sec. II - III.

Inediți.

Analogii: vezi *supra*.

161). Cercel. Nr. inv. 33936. Aur și piatră. Dimensiuni: dm. 1,2 cm; lg. Pandantiv 2,7 cm; 1,98 gr. Bine conservat. Pl. XXXIV, 161.

Constanța [Toms], 1986, str. Avram Iancu, M.1 (6.10.1986 – cercetare C. Chera). Cercel cu bara făcută dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Pe bară, lângă anou, este sudat un scut cu marginea profilată având aplicat, lângă bordură, un fir de aur răsucit. Centrul scutului, bombat, are un chaton în care este încastrată o piatră de culoare verde. Tot de bară este prins un pandantiv, printr-un anou dintr-o foaie de aur, cu marginile profilate; acesta continuă în jos decorat cu trei nervuri, iar în capăt are o piramidă făcută din bobite de aur.

Sec. II – III.

Inedit.

Analogii: Cercelul este aproape identic cu perechea de cercei din tezaurul de la Nikolaevo (Bulgaria): L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, tipul I, var. 4 F, cat. nr. 32 a, b.

162). Cercel. Nr inv. 35851. Aur. 2,90 gr. Bine conservat. Pl. XXXIV, 162.

Constanța [Tomis].

Cercel cu bara lucrată dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Lângă anou, pe bară, este sudat un scut cu marginea profilată; de jur împrejur este realizat un decor din trei fire de aur răsucite, cel din mijloc mai gros. Centrul scutului are un chaton în care se văd urme de pastă de sticlă. Sub scut atârână un pandantiv lucrat dintr-o foaie de aur, trecută peste bară, îndoită apoi ca un tub cu mai multe nervuri și terminată, la partea inferioară, printr-o piramidă din bobite de aur.

Sec. II – III.

Inedit.

Analogii: Cercelul este aproape identic cu perechea de cercei din tezaurul de la Nikolaevo (Bulgaria): L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, tipul I, var. 4 F, cat. nr. 32 a, b.

163). Cercel. Nr. inv. 33926. Aur. 1,98 gr. Foarte bine conservat. Pl. XXXIV, 163.

Constanța [Tomis], 1986, str. Avram Iancu; M.3 (6.10.1986 – cercetare C. Chera).
Cercel cu bara făcută dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Pe bară, lângă anou, este sudat un scut bombat, având o sârmă răsucită pe margine și alta în partea superioară, delimitând două suprafețe: între bordură și limita superioară este realizat un decor constând din trei triunghiuri din bobite și bobite solitare între acestea; în partea superioară este pus un grup de bobite în vârf și patru bobite pe latură. Tot de bară este atârnat un pandantiv al cărui anou este format din două sârme de aur răsucite, lipite, având în capăt un grup de bobite de forma unui ciorchine (sau o piramidă cu vârful în jos).

Sec. II – III.

Inedit.

Analogii: pentru pandantiv vezi cerceii prezentați *supra*.

164). Cercel. Nr. inv. 20020. Aur. 4,31 gr. Bine conservat. Pl. XXXIV, 164.

Com. 23 August; descoperit în timpul lucrărilor de irigații, se pare într-un mormânt de inhumatie. Achiziție din 1970.

Cercel cu bara dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Pe bară, lângă anou, este sudat un scut cu marginea perlată. Pe bară este atârnat printr-un anou inelar un pandantiv cilindric la partea superioară, continuat cu o piramidă din perle de aur dispuse cu vârful în jos, pe trei rânduri.

Sec. II – III.

Inedit.

Analogii vezi *supra*.

165-166). Pereche de cercei. Nr. inv. 22884-22885. Aur. 24 K, 3,950 gr; 4,190 gr. Foarte bine conservați. Pl. XXXIV, 165, 166.

Sat Fântâna Mare, com. Independența, 1980.

Cercei cu bara dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Pe bară, lângă anou, este sudat un scut cu marginea perlată. De bară atârna

un pandantiv, printr-un anou inelar, format din bobite de aur dispuse pe șase rânduri: două, trei, patru, trei, două, una.

Sec. III.

Inediți.

167-168). Pereche de cercei. Nr. inv. 38851-38852. Aur, piatră. 1,64 gr. și 1,72 gr. Foarte bine conservați. Pl. XXXIV, 167, 168.

Hârșova [Carsium].

Cercei cu bara lucrată dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Pe bară, lângă anou, este sudat un scut având pe margine două fire de aur răsucite și în centru un chaton cu urme roz de la pasta de sticlă. Pe bară este prins pandantivul lucrat dintr-o foaie de aur adusă peste bară și apoi formând un tub cu nervuri; partea inferioară a pandantivului este o piramidă din perle de aur, dispuse cu vârful în jos.

Sec. III – IV.

Inediți.

Analogii: L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 32 a, b, tipul I, var. 4 F.

Cercei cu pandantiv o perlă de aur

169-170). Pereche de cercei. Nr. inv. 33934-33935. Aur. 0,99 gr. și 0,95 gr. Foarte bine conservați. Pl. XXXV, 169, 170.

Constanța [Tomis], 1986, str. Avram Iancu; M.1 (06.09.1986 – cercetare C. Chera).

Cercei cu bara din sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Pe bară, lângă anou, este sudat un scut cu marginea perlată. Pandantivul este un fir de aur răsucit, terminat cu o perlă de aur.

Sec. III.

Inediți.

Analogii: Pentru perle atârinate vezi M.Gramatopol, R. Theodorescu, *Vechi podoabe de aur din colecțiile Cabinetului Numismatic al Academiei RSR*, în SCIA, Seria Artă Plastică, tom 13, nr. 1, București, 1966, cat. nr. 72. O pereche de cercei descoperiți într-un mormânt de la *Novae* (Sviștov, Bulgaria), datat spre sfârșitul sec. II p.Chr., cf. L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 31 a, b, tipul I, varianta 4 F.

171-172). Pereche de cercei. Nr. inv. 35814-35815. Aur. 1,59 gr și 1,55 gr. Pl. XXXV, 171, 172.

Constanța [Tomis].

Cercei cu bara dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Pandantivul constă dintr-o sârmă de aur, răsucită, terminată cu o perlă de aur.

Sec. III.

Inediți.

Analogii: vezi *supra*.

173-174). Pereche de cercei. Nr. inv. 35816-35817. Aur. 2,31 gr și 2,30 gr. Pl. XXXV, 173, 174.

Constanța [Tomis].

Cercei cu bara din sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Pe bară este sudat un scut cu marginea perlată. Pandantivul constă dintr-un fir de aur, răsucit, terminat cu o perlă de aur.

Sec. III.

Inediți.

Analogii pentru perle atârinate, vezi M. Gramatopol, R.Theodorescu în SCIA, Seria Artă Plastică, tom 13, nr. 1, 1966, cat. nr. 72.

175). Cercel. Nr. inv. 31861. Aur. 1,35 gr. Pl. XXXV, 175.

Mangalia [Callatis], 1974, Mormânt de înhumăție (M.15), la adâncimea de 5,60 m, pe terenul dintre Mangalia și stațiunea Saturn.

Cercel cu bara din sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Pe bară este sudat un scut, având pe margine un fir de aur răsucit și un chaton în

centru (gol). Pandantivul este format dintr-un fir de aur simplu terminat cu o perlă de aur.

Datare: mijlocul sec. II p.Chr. (cu monedă de la Antoninus Pius).

Bibliografie: E.Bârlădeanu-Zavatin, *În legătură cu o necropolă de epocă romană timpurie la Callatis*, în Pontica, 10, 1977, p. 140, pl. VIII, 1.

Cercei cu pandantive de forme diverse

176). Cercei. Nr. inv. 35813. Aur. 0,94 gr. Foarte bine conservat. Pl. XXXVI, 176.

Constanța [Tomis], 1988, str. Mircea cel Bătrân, MF1; M.1 (17.08.1988 – cercetare C. Chera).

Cercei cu bara din sârmă, circulară în secțiune, terminat cu cârlig și anou; capătul care formează anoul este adus peste bară, unde formează un scut din trei spire, și apoi răsucit pe bară de trei ori. Pandantivul are forma de semilună aproape închisă.

Sec. II – III.

Inedit.

177). Cercei. Nr. inv. 31862. Aur. 1,36 gr. Conservare bună. Pl. XXXVI, 177.

Constanța [Tomis], 1982, str. Mircea cel Bătrân, Spitalul nou; M.2 (24.11.1982 – cercetare C. Chera).

Cercei cu bara dintr-o sârmă de aur torsionată, terminată cu cârlig și anou. Lângă anou este sudat un mic scut. Pandantivul este constituit dintr-un fir de aur adus peste bară, dublu, formând un mic anou și apoi, un capăt, este răsucit în jurul celuilalt de șapte ori; capătul care formează suportul se prelungeste și se termină cu un mic nod (probabil aici au fost montate mărgelile).

Sec. II – III.

Inedit.

178). CerceL. Nr. inv. 31152. Aur și piatră. 1,38 gr. Conservare bună.
Pl. XXXVI, 178.

Constanța [Tomis], 1981, Școala nr. 34; M.1 (29.07.1981 – cercetare C. Chera).

CerceL cu bara dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Pe bară, lângă anou, este sudat un chaton de formă pătrată, din tablă de aur, în care s-a fixat o piatră de culoare verde. Pandantivul constă dintr-un fir de aur, torsionat, înnodat la capătul de jos pentru a susține mărgica de aur fixată pe el.

Sec. II.

Inedit.

Analogii: M.Gramatopol, R.Theodorescu, *op.cit.*, în SCIA, Seria Artă Plastică, tom 13, nr. 1, București 1966, cat. nr. 89 (pentru chaton) și nr. 73.

179). CerceL. Nr. inv. 4100. (nr. inv. vechi II 59043). Aur. Dimensiuni:
dm. 1,2 cm; 1,970 gr. Bine conservat; lipsește piatra. Pl. XXXVI, 179.

Constanța [Tomis] – teritoriu: Mamaia, 1957, Stațiunea experimentală.

CerceL cu bara din sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Pe bară este sudat un chaton circular din care lipsește piatra. Pandantivul constă, acum, dintr-un fir de aur, torsionat, terminat cu un nod pe care, probabil, erau montate mărgelile.

Sec. II.

Inedit.

180). CerceL. Nr. inv. 42742. Aur și piatră. 1,67 gr. Bine conservat.
Pl. XXXVI, 180.

Constanța [Tomis].

CerceLul are bara dintr-un fir în formă de S, de fapt cârligul care-l prindea de ureche. Pe această bară este sudat un chaton pătrat cu o piatră, de care atârână un fir de aur torsionat, terminat cu un nod, de care, probabil, erau prinse alte pietre.

Sec. II.

Inedit.

Analogii: Pentru tipul de bară, în formă de **S**, și forma chatonului, vezi L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 47, tip II, varianta 2 (cercel, fără pandantiv, descoperit în regiunea Vidin, Bulgaria, datat în sec. II-III).

181-182). Pereche de cercei. Nr. inv. 36103-36104. Aur și pietre. 3,15 gr; 2,82 gr. Pl. XXXVII, 181, 182.

Constanța [Tomis], 1988.

Bara cerceilor constă doar din cârligul cu care se atârână de urechi. Pe bară este sudat un scut în formă de inimă, cu vârful în sus, având pe margine un fir de aur torsionat. De scut sunt prinse câte două fire de aur, torsionate, înnodate la capăt pentru a susține mărgelile, de culoare verde, tubulare, introduse pe fir.

Sec. II – III.

Inediți.

Analogii: Pentru forma de bară, în formă de **S**, acești cercei au fost catalogați în tipul II, varianta II, cf. L.Ruseva-Slokoska, *op.cit.*, cat. nr. 49, cercel cu scutul pătrat și trei pandantive, descoperit la *Novae*, datat în sec. II-III; I. Popović, *Les bijoux d'or*, Belgrad 1996, cat. nr. 76 – 79, cercei catalogați în tipul VIII, varianta 2a/1 (unul dintre aceștia descoperit la *Viminacium*), datați în sec. II-III.

183-184). Pereche de cercei. Nr. inv. 37902 - 37903. Aur și pietre. 2,75 gr; 3,01 gr. Bine conservați. Pl. XXXVII, 183, 184.

Constanța [Tomis], 1991, str. Traian, fundație BCR; M.10 – colectiv (6 schelete), cerceii găsiți în zona omoplaților (cercetare M. Bucovală și C. Pașca).

Bara cerceilor constă doar din cârligul de prindere; pe acesta este sudat un chaton, de formă aproximativ ovală, având în montură o piatră de culoare verde, mărginit de un fir de aur torsionat. Sub chaton este o plăcuță de formă trapezoidală de care sunt prinse trei pandantive, din câte un fir de aur torsionat, cu câte o piatră cilindrică, verde (la ambii lipsește piatra de pe firul din mijloc).

Al treilea sfert al sec. II (datat cu un sestert de la Antoninus Pius, găsit în zona capului).

Bibliografie: Mihai Bucovală, Cecilia Pașca, *Descoperiri recente în necropola romană de sud-vest a Tomisului*, în *Pontica*, 24, 1991, p. 219, nr. 13; p. 232.

Analogii: Pentru forma de bară, în formă de **S**, acești cercei au fost catalogați în tipul II, varianta II, cf. L.Ruseva-Slokoska, *op.cit.*, cat. nr. 49, cercel cu scutul pătrat și trei pandantive, descoperit

la *Novae*, datat în sec. II-III; I. Popović, *Les bijoux d'or*, Belgrad 1996, cat. nr. 76 – 79, cercei catalogați în tipul VIII, varianta 2a/1 (unul dintre aceștia descoperit la *Viminacium*), datați în sec. II-III.

185). Cercei. Nr. inv. 4922. Aur cu camee și pietre. 2,870 gr. Pl. XXXVII, 185.

Constanța [Tomis], 1964, cartier Tomis I.

Bara cerceiului este constituită din cârlig. Pe aceasta este sudată o placă de aur, de formă ovală, cu marginea decorată cu caneluri radiale, având montată în centru o camee cu un bust feminin spre dreapta. În partea de jos, pe spate, este sudată o bară de care sunt prinse trei pandantive formate din trei fire de aur torsionate, cu câte o piatră de culoare verde, fațetată (cea din mijloc lipsește).

Sec. II – III.

Inedit.

Analogii: Cercei cu camee au fost descoperiți la *Durostorum* și la Suhidol, regiunea Veliko Tîrnovo, în Bulgaria (câte o pereche), având însă bara în formă de S; L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, tipul II, varianta 3, cat. nr. 50 a, b; nr. 51 a, b – datați în sec. II p.Chr.

186). Cercei. Nr. inv. 33922. Aur și piatră. 1,71 gr. Bine conservat. Pl. XXXVII, 186.

Constanța [Tomis], 1986, bd. I.C.Brătianu; M. 1 (6.05.1986 – cercetare C. Chera).

Cercei cu bara făcută dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Lângă anou este sudat un scut făcut dintr-un fir de aur spiralat, având capătul extern înfășurat de trei ori pe bară. Pandativul constă dintr-un fir de aur, prins de bară, pe care este fixată o mărgică hexagonală, de culoare verde-albăstrui, din sticlă.

Sec. II – III.

Inedit.

Analogii: L.Ruseva-Slokoska, *op.cit.*, tipul I, varianta 3C: o pereche de cercei descoperiți într-un mormânt de la Svilengrad, Bulgaria, cu monede de la Faustina Minor.

187). Cercei. Nr. inv. 31899. Aur și piatră. 0,50 gr. 24 K – 750 ‰. Conservare bună. Pl. XXXVIII, 187.

Constanța [Tomis], 1984, bd. 1 Decembrie 1918 colț cu str. București; M.1 (23.07.1984 – cercetare C. Chera).

Cercel cu bara din sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou; capătul care formează anoul este întors pe bară și răsucit de patru ori. Pandantivul constă dintr-un fir de aur pe care este trecută o mărgică cilindrică, din pastă de sticlă, de culoare verde.

Sec. II – III.

Inedit.

188-189). Pereche de cercei. Nr. inv. 30937-30938. Aur. 2,60 gr.; 3,20 gr. Fragmentari. Pl. XXXVIII, 188, 189.

Capidava, 1980, necropolă: T. 25; M.21 (cercetare Valerică Cheluță-Georgescu).

Cerceii au avut o formă mai elaborată; bara lor este constituită doar din cârligul format dintr-o sârmă de aur, cilindrică în secțiune, subțiată la capăt. Pe acesta este sudată o bară trapezoidală de care erau prinse pandantivele. Deasupra apare un alt element decorativ: o sârmă de aur, cu capetele îndoite pe care era fixat un scut lucrat *au repoussé* sub forma unei valve de scoică.

Sec. III p. Chr.

Bibliografie: Zaharia Covacef, *Considerații asupra unor articole de podoabă de la Capidava*, în *Pontica*, 42, 2009, p. 465-476, Pl. I/2.

Analogii: Conform tipologiei stabilită pentru podoabele din colecțiile Muzeului de Arheologie din Sofia, găsim bune analogii cu o pereche de cercei descoperită la *Ratiaria*, încadrată tipului II, varianta 4 (sec. III p.Chr.); L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 54 a, b.

190). Cercel. Nr. inv. 4077 (nr. inv vechi: II59124). Aur și piatră. Dimensiuni: 0,780 gr (cu totul); lg. piatră – 8 mm; lț. piatră – 6 mm. Pl. XXXVIII, 190.

Mangalia [Callatis], passim, colecția V. Canarache, donație 1960.

Cercelul are cârligul făcut dintr-un fir de aur, ascuțit la un capăt; la celălalt capăt este prinsă o piatră de verde, transparentă, de formă hexagonală.

Sec. II – III.

Inedit.

Analogii: Descoperiri din Bulgaria: L.Ruseva-Slokoska, *op.cit.*, cat. nr. 47 (Negovantsi, reg. Vidin) și cat. nr. 48 (*Serdica*), catalogați în tipul II, varianta 2 și datați în sec. II-III; vezi și I.Popović, *Les bijoux d'or*, Belgrad, 1996, cat. nr. 69 (*Viminacium*), tip VIII, var. 1/1; cat. nr. 71 (Seona), tip VIII, var. 1/2; cat. nr. 72 (loc de descoperire necunoscut), tip VIII, varianta 1/2 – datați sec. II-IV.

191). Cercel. Nr. inv. 14100. Aur, piatră verde. Dimensiuni: îț. 1,8 cm; dm. 1,2 cm; greutate: 1,250 gr. Pl. XXXVIII, 191.

Sacidava, jud. Constanța, cercetare sistematică: S.II, c.15, la adâncimea de 2,70 m (cercetare C.Scorpan).

Cercelul este constituit dintr-o verigă care are la partea mai îngroșată un cârlig, iar pe bara opusă, mai subțire, este montată o piatră de culoare verde, poliedrică.

Sec. II-III.

Bibliografie: C.Scorpan, *Descoperiri arheologice diverse de la Sacidava*, în *Pontica*, 11, 1978, p. 171, nr. 58, pl.XI/58.

192). Cercel. Nr. inv. 37910. Aur și pietre. Dimensiuni: îț. 3,7 cm; lț. 1,5 cm; 5,36 gr. Foarte bine conservat. Pl. XXXVIII, 192.

Constanța [Tomis], 1992; M.3 (5.03.92 – cercetare C. Chera).

Cercel cu bara dintr-un fir de aur, circular în secțiune, terminat cu cârlig și anou. Pe bară este sudată o placă de aur în formă de semilună, cu capetele foarte apropiate, în care este încastrată o piatră albastră (pe spate mai sunt sudate două benzi de aur care s-o susțină mai bine). La baza plăcii semilunare este sudată o bandă ușor ovală, cu capetele rotunde, de care sunt atârdate, prin câte un fir de aur răsucit, două pietre albastre în formă de migdală.

Sec. II – III.

Inedit.

Analogii: O apropiere se poate face, pentru tipul de pandantiv, cu o pereche de cercei din Muzeul de Arheologie Belgrad, de proveniență necunoscută: I.Popović, *Les bijoux d'or*, Belgrad, 1996, cat. nr. 79, tipul VIII, var. 2 a/1, sec. III p.Chr.

193-194). Pereche de cercei. Nr. inv. 3975 (nr. inv. vechi: II 59111). Aur și almandine. Dimensiuni: dm. 1,8 cm; 4,750 gr. (ambii). Bine conservați Pl. XXXIX, 193, 194.

Constanța [Tomis], 1959, str. Mihail Eminescu, taluzare; M.12 (cercetare Vasile Barbu).

Cerceii sunt formați dintr-o bară simplă, îndoită la capete pentru a forma un cârlig și un anou. Pe bară este sudat un locaș rotund în care este încastrată o almandină; în jurul pietrei foaia de aur este decorată cu incizii radiale. De bară este prins un fir de aur răsucit, având la capăt câte o almandină sferică.

Sec. III p. Chr.

Inedită.

Analogii: Cerceii sunt citați ca antecedenti pentru modele din sec. VI, cf. M. Gramatopol, R. Theodorescu, *op.cit.*, în SCIA, Seria Artă Plastică, tom 13, nr. 1, 1966, p. 71, nr. 88, pl. XVI/4. Pentru tipul de scut vezi o pereche de cercei descoperiți într-un mormânt de la *Apiaria* (Riahovo, reg. Ruse, Bulgaria), încadrați în tipul II, varianta 5, datați în sec. III p.Chr., cf. L.Ruseva-Slokoska, *op.cit.*, cat. nr. 57 a, b.

195). Cercel. Nr. inv. 34217. Aur și pietre. Greutate: 2,63 gr. Foarte bine conservat.

Constanța [Tomis], Bd.Mamaia, bl. S4 (M.1 – 29.02.1988 – cercetare C. Chera).

Scutul cercelului este, de fapt un chaton de formă pătrată, cu marginile supraînălțate, în interiorul căruia este montată o pastă de culoare gri-verzuie; de marginea inferioară a chatonului sunt prinse două fire de aur, torsionate, la capătul cărora este montată câte o mărgică de culoare roșie închisă. Bara, în formă de S, este sudată pe spatele chatonului.

Sec. II-III.

Inedit.

Analogii: Pandantivele seamănă cu cele de la o pereche de cercei descoperiți la Suhindol, Veliko Tîrnovo, Bulgaria, cf. L.Ruseva-Slokoska, *op.cit.*, cat. nr. 51 a, b, tipul II, var. 3, începutul sec. III p. Chr.; pentru tipul de scut vezi și cat. nr. 49, tip II, var. 2, sec. II-III (cercel descoperit la *Novae*).

Cercei cu scut modelat

196-197). Pereche de cercei. Nr. inv. 17889. Aur. 2,60 gr. Conservare bună. Pl. XL, 196, 197.

Mangalia [Callatis], 1968, M.6 de înhumație (cercetare C.Iconomu)

Pereche de cercei cu bara torsionată, subțiată spre capete, unde se termină cu cârlig și anou. Pe bară, sub cârlig, este sudat un scut în formă de frunză, ale cărei nervuri sunt realizate prin tehnica „au repoussé”.

Sec. IV p.Chr.

Bibliografie: C. Iconomu, *Noi morminte paleocreștine la Mangalia*, în *Pontice*, 2, 1969, p. 81-110, fig. 20; C. Preda, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, București, 1980, p. 47, pl. XLVI, 2.

Analogii: M. Gramatopol, V. Crăciunescu, *Les bijoux antiques de la collection Marie et dr. G. Severeanu du Musée d'Histoire de la ville de Bucarest*, în *RRHA*, nr. 4, 1967, cat. nr. 67, pl. X/12 (cercei cu pandantiv în formă de scoică – sec.II-III) și cat. nr. 74, pl. X/15 (cu pandantiv în formă de frunză).

198-199). Pereche de cercei. Nr. inv. 21625. Aur. 2,40 gr. Conservare bună. Pl. XL, 198, 199.

Mangalia [Callatis], 1974, necropolă, M. 204.

Cercei cu bara din sârmă de aur, circulară în secțiune, subțiată spre capete, unde se termină în cârlig și anou; capătul care formează anoul este întors și răsucit peste bară de trei ori. Pe bară, sub cârlig, este sudată o calotă în formă de floare, ale cărei petale sunt realizate prin tehnica „au repousse”.

Sec. IV p.Chr.

Bibliografie: C.Preda, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, București, 1980, p. 101 și pl. XVII și LXXIII, M.204.2.

200-201). Pereche de cercei. Nr. inv. 21626. Aur și piatră. 3,04 gr. Conservare bună. Pl. XL, 200, 201.

Mangalia [Callatis], 1974, necropolă, M. 168.

Cercei cu bara din sârmă simplă, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Pe bară, la capătul care formează cârligul, este sudat un scut, circular cu marginea

perlată; pe bordura scutului este aplicat un fir de aur răsucit, iar în „umbo” are montată o piatră.

Sec. IV p.Chr.

Bibliografie: C. Preda, *op.cit.*, p. 98 și pl. XVII, LXVIII, M.168.2.

Analogii: Bună asociere cu două perechi de cercei descoperiți în Bulgaria, cf. L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 23 și 24, tip I, var. 4C și 4B, datate în sec. III p.Chr., la care diferă doar decorul de pe scut.

202-203). Pereche de cercei. Nr. inv. 21627. Aur. 2,74 gr. Conservare bună. Pl.XL, 202, 203.

Mangalia [Callatis], 1976, necropolă, M. 174.

Cercei cu bara din sârmă de aur, pătrată în secțiune, torsionată în jumătatea care se termină cu anou. Pe bară este sudată o placă de aur în formă de migdală, bordată cu două șiruri de pseudoperle, cel din margine terminat în volute la partea superioară; la locurile de prindere a plăcii, bara este lățită, iar la baza acesteia sunt sudate trei perle. Câteva perle sunt și pe placă, iar în centrul acesteia un umbo mărginit de un fir de aur, cu o perlă de aur în centru.

Sec. IV p.Chr.

Bibliografie: C. Preda, *op.cit.*, p. 99 și pl. XVII, LXX, M.174.1.

204-205). Pereche de cercei. Nr. inv. 31278-31279. Aur și piatră. 1,240 gr; 1,145 gr. Bine conservați. Pl. XLI, 204, 205.

Constanța [Tomis], 1981, mormânt în curtea Institutului de Marină.

Bara este din sârmă de aur îndoită în formă de S, cu capătul mai ascuțit pentru a putea fi introdus în orificiul urechii; la celălalt capăt este sudat un disc dintr-o foaie de aur decupată hexagonal, ușor concavă, decorată „au repoussé” cu motive vegetale. În centru este un cabochon cilindric, în care este fixată o piatră albastră.

Sec. II – III.

Inediți.

206-207). Pereche de cercei. Nr. inv. 35509-35510. Aur. 1,35 gr.; 1,43 gr.

Conservare bună. Pl. XLI, 206, 207.

Mangalia [Callatis], necropolă; M.33.

Cercei cu bara dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Pe bară, lângă anou, este sudat un scut dintr-o foaie de aur, decorat în tehnica „au repoussé” sub forma unei flori cu 12 petale; în centru este un cabochon circular în care se păstrează urmele pietrei din pastă de sticlă.

Sec. IV p. Chr.

Inediți.

208-209). Pereche de cercei. Nr. inv. 37905-37906. Aur. 1,35 gr; 1,40 gr.

Conservare foarte bună. Pl. XLI, 208, 209.

Constanța [Tomis], 1991, str. Traian, fundația BCR; M. 21 – colectiv (3 schelete), la capul unui schelet de adult, situat în dreapta scheletului de copil.

Cerceii au bara din sârmă de aur, terminată cu cârlig și anou. Pe bară este sudată o calotă, din tablă de aur, de formă hexagonală.

Ultimul deceniu al sec. II p. Chr. (datat cu o monedă de la Commodus).

Bibliografie: Mihai Bucovală, Cecilia Pașca, *Descoperiri recente în necropola romană de sud-vest a Tomisului*, în *Pontica*, 24, 1991, p. 219, nr. 3, pl. XVIII; p. 232.

210-211). Pereche de cercei. Nr. inv. 13772, 13774. Aur și piatră.

Dimensiuni: dm. disc – 2,1 cm; greutate: 4,529 gr; 4,407 gr. Conservare foarte bună. Pl. XLI, 210, 211.

Capidava, 1977, necropola plană; M. 24 (cercetare V.Cheluță-Georgescu).

Cercei din sârmă de aur, având forma unui disc ușor bombat, decorat ajurat cu un motiv de vrej cu cârcei, stilizat linear. Pe partea dorsală sunt sudate două benzi de aur, în cruce, de care este prins cârligul-bară. În centru cerceii au câte o mărgică de formă cilindrică, de culoare verde, prinsă cu un fir de aur.

Referitor la acest tip de cercei Radu Florescu afirma: „*Tipul acesta de cercei, relativ rar, constituie dezvoltarea tipului cu disc ajurat apărut încă din prima jumătate a sec. III p. Chr. în necropola din Tomis*”.

Bibliografie: Ion Miclea (fotografie), Radu Florescu (studii și comentarii), *Strămoșii românilor. Vestigii milenare de cultură și artă. Daco-romanii*, II, București, 1980, fig. 408-409, p. 135; Zaharia Covacef, *Considerații asupra unor articole de podoabă de la Capidava*, în *Pontica*, 42, 2009, p. 465-476, Pl. I/1, 1a.

Analogii: M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *op.cit.*, în RRHA, 4, 1967, cat. nr. 68 (la noi fără pandantiv, dar cu piatră centrală), pl. X/5.

212-213). Pereche de cercei. Aur. Pl. XLI, 212-213.

Constanța [Tomis].

Cercei cu un disc mare, bombat, decorat prin ajurare în formă de semilune cu partea arcuită spre centru unde este realizat un cerc în bandă, suprapus de un fir de aur. La bază este o placă trapezoidală, de care sunt prinse patru anouri, de care atârnă patru fire de aur, torsionate, pe care, probabil, erau înșirate mărgelile. Bara este sudată pe spatele scutului-disc.

Sec. II-III.

Inediți.

Analogii: Bună analogie oferă o pereche de cercei descoperiți la *Sexaginta Prista*, cf. L.Ruseva-Slokoska, *op.cit.*, cat. nr. 52 a, b, tipul II, var. 4, datați sec. III p.Chr., considerați de influență orientală, în special siriană. Vezi și perechea de cercei descoperiți la *Capidava*, *supra*.

214-215). Pereche de cercei. Nr. inv. 33927, 33928. Aur. Greutate: 3,4 gr.; 3,39 gr. Foarte bine conservați. Pl. XLI, 214, 215.

Constanța [Tomis], 1986, Școala nr. 34; M.3 (3.07.86 – cercetare C. Chera).

Cercei din aur cu pandantiv. Bara este din sârmă simplă, circulară în secțiune, terminată cu cârlig și anou. Deasupra anoului este sudată o placă din foaie de aur, tăiată pătrat, decorată „au repoussé” în chip de floare; se pare că în centru au avut câte o piatră (sau pastă de sticlă) care lipsește. De bară este agățat, printr-un anou, un pandantiv sub forma unei frunze cu nervura centrală și cele laterale adâncite.

Sec. III – IV.

Inediți.

Analogii: Pentru pandantiv o bună analogie este oferită de o pereche de cercei din colecția „Maria și dr. G. Severeanu” a Muzeului de Istorie a Orașului București, cf. M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *op. cit.*, în RRHA, 4, 1967, p. 137-171. cat. nr. 74, pl. X/15 și o piesă singular din aceeași colecție, cat. nr. 75, pl. X/9, datați în sec. V-VI.

216). Cercel. Nr. inv. 33937. Aur. Dimensiuni: îț. 2,9 cm; greutate: 0,96 gr. Foarte bine conservat. Pl. XLII, 216.

Constanța [Tomis], 1986, Gară – parc; M.1 (4.12.86 – cercetare C. Chera).

Bara cercelului este o verigă simplă, de care este sudată o foaie decupată în chip de frunză de viță; nervurile sunt realizate prin repoussage. Codița frunzei este un anou, de care atârână o frunză ovală, realizată în aceeași tehnică.

Sec. III p. Chr.

Inedit.

Analogii: pentru pandantiv vezi M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *op.cit.*, cat. nr. 74 și cat. nr. 75, pl. X/15, 9; iar pentru scutul în forma frunzei de viță de vie, vezi L.Ruseva-Slokoska, *op.cit.*, cat. 55a, b, cercei cu bara în formă de S, tipul I, var. 4, datați la jumătatea sec. III p.Chr.

217). Cercel. Nr. inv. 33933. Aur și piatră. 2,90 gr. Foarte bine conservat. Pl. XLII, 217.

Constanța [Tomis], 1986, str. Avram Iancu; M. 1 (13.08.86 – cercetare C. Chera).

Cercel cu bara din sârmă de aur simplă, terminată cu cârlig și anou. Pe bară este sudat un scut circular, mărginit de un șir de perle și având în centru un chaton circular cu o piatră roșie. Între chaton și marginea scutului este realizat prin repoussage un decor vegetal. De bară este atârnat, printr-un anou, un pandantiv sub forma unei flori de crin, dintre ale cărei petale răsar mici perle de aur; spre bază, lângă anou, are un șir de trei astfel de perle, apoi două și una (mai aplatizată).

Sec. III p. Chr.

Inedit.

Analogii: pentru tipul de scut vezi un cercel din colecția „Maria și dr. G.Severeanu” a Muzeului de Istorie a Orașului București, cf. M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *op. cit.*, cat. nr.77, pl. X/4, datat însă în sec. VI p.Chr.

218). Cercel. Nr. inv. 12220. Aur. Dimensiuni: dm. 1,7 cm; grosime sârmă – 0,1 cm; 0,58 gr. Conservare foarte bună Pl. XLII, 218.

Adamclisi [Tropaeum Traiani], 1975, mormânt de incinerare (pe platoul dintre șoseaua Constanța - Ostrov și varianta ce pleacă de la aceasta spre poarta de vest a cetății).

Bara din sârmă simplă, îndoită oval, terminată cu cârlig și anou. Pe latura de jos – pornind de la anou – este sudat un cadru semilunar în interiorul căruia este realizat un decor ajurat; marginea de jos a acestei semilune este decorată cu un șir de pseudostragale.

A doua jumătate a sec. II.

Inedit.

219). Cercel. Nr. inv. 20426. Aur și pietre. 9 gr. Conservare foarte bună. Pl. XLII, 219.

Adamclisi [Tropaeum Traiani], 1970.

Bara cercelului este o sârmă simplă de aur îndoită la capătul de sus și subțiată, pentru a putea fi agățată de lobul urechii; capătul de jos este introdus printr-un anou și închis. Anoul este sudat la pandantivul compus din trei părți: sus este un chaton circular cu o perlă de sticlă; urmează o placă triunghiulară de aur, având patru lăcașuri de pietre: la colțuri de formă ovală, în centru de forma unui triunghi cu laturile rotunjite; pietrele se păstrează în lăcașurile din colțurile de jos și în cel central. Chatonul de sus și placa triunghiulară sunt încadrate de un fir de aur răsucit. De partea inferioară a plăcii triunghiulare sunt prinse, prin câte un anou, trei pandantive, destul de elaborate. Pe câte un fir de aur sunt înșirate: un chaton triunghiular (doar unul are piatră), o perlă în formă de trunchi de con din aur și o mărgică, transparentă, lila (la firul din mijloc aceasta lipsește). Pe dos, lăcașul de sus are forma hexagonală; are toate colțurile unite prin linii, iar între acestea este

câte un punct. Placa triunghiulară este decorată pe dos cu benzi de linii în brad.
Totul realizat prin repoussage.

Sec. IV.

Inedit.

Analogii: M.Gramatopol, R.Theodorescu, *Vechi podoabe de aur în colecțiile Cabinetului Numismatic al Academiei RSR*, în SCIA, Seria Artă Plastică, tom 13, nr. 1, 1966, p. 72, nr. 93, pentru forma triunghiulară, despre care autorii afirmă: „*Forma triunghiulară este caracteristică unor cercei, decorați prin granulație și cu pietre încastrate, din lumea gotică nord-pontică a secolului IV*”.

220). Cercele. Nr. inv. 20696. Aur. Dimensiuni: în. 3,6 cm; dm. 3,6 cm; 47 gr. Conservare bună. Pl. XLII, 220.

Pârjoaia – Izvoarele [Sucidava Moesică], jud. Constanța.

Cercele lucrat din două foi de aur, suprapuse, bombate în ambele părți, tăiate în formă de semilună, cu capetele subțiate. Pe latura externă cercele este decorat cu un șir de perle. Pe ambele laturi este aplicat un decor geometric, realizat din fire de aur, torsionate și răsucite în formă de opt, având în centru câte o perlă de aur. Sunt câte trei opturi verticale – pe fiecare latură și două spre colțurile semilunii.

Sec. VI p. Chr.

Inedit.

2. INELE

Acest tip de podoabă, destul de răspândit – dar fără a atinge nivelul de purtare al cerceilor – îl prezentăm pe centre de descoperire, începând, evident, cu capitala, Tomis.

CONSTANȚA [TOMIS]

1). Inel cu gemă. Nr. inv. 3977 (nr. inv. vechi: II 59048). Aur și piatră. Dimensiuni: dm. 2,2 cm; 3,950 gr. (cu gema). Ușor turtit. Pl. XLIII, 1.

Constanța [Tomis], 1959, Poștă; M. XXXIII (săpătură V. Barbu).

Inel din aur, rotunjit la partea superioară unde are un chaton cu o gemă din pastă albă, pe care este reprezentată zeița Fortuna spre dreapta, ținând în mâna dreaptă cornul abundenței și sprijinind cu mâna stângă cârma. Este lucrat din tablă subțire care se lățește în partea superioară.

Sec. I a. Chr.

Bibliografie: M. Bucovală, *Necropole elenistice la Tomis*, Constanța, 1967, p. 111, f.

2). Inel cu gemă. Nr. inv. 12406. Aur și pastă albă. Dimensiuni: dm. 2,3 cm; dm. gemă 1,4 cm; greutate 4,74 gr (cu gema). Pl. XLIII, 2.

Constanța [Tomis], 1967, str. Jupiter aproape de intersecția cu str. Mihai Dumitru, M.459, de incinerare.

Inel din aur, lățit la partea superioară, circular, unde are un chaton cu o piatră de culoare albă; în jurul acesteia foaia de aur formează o bordură, ușor albiată. Pe gemă este realizat un bust feminin, reprezentat din profil spre stânga. Detaliile feței sunt clare, bine realizate. Cu o grijă deosebită și cu minuțiozitate a fost

realizată pieptănătura: părul bogat este prins cu o panglică, iar de la ceafă este lăsat să cadă în onduleuri bogate pe umăr și pe spate. Pentru o mai bună adeziune și o perfectă etanșeitate, piatra a fost așezată în lăcașul ei pe un strat subțire de ipsos.

A doua jumătate a sec. I p. Chr. (datare făcută pe baza inventarului funerar).

Bibliografie: Mihai Bucovală, *Noi morminte de epocă romană timpurie la Tomis*, Pontice, 1, 1968, p. 279, 293-294, fig. 8 i (desen), 18 (foto); Z. Covacef, C. Chera-Mărgineanu, *Geme din Muzeul de istorie națională și arheologie Constanța*, Pontica, 10, 1977, p. 196, nr. 15, fig. 2/4 (gema).

3). Inel cu gemă. Nr. inv. 12439. Aur. Dimensiuni: dm. 2,1 cm; greutate 0,67 gr.; lipsă gema. Pl. XLIII, 3.

Constanța [Tomis], 1967, str. I.G. Duca, colț cu str. Cuza Vodă; mormânt de incinerare nr. 466, găsit la -0,45 m față de nivelul actual de călcare (cercetare (M. Bucovală, C. Stavru).

Inel lucrat din două foițe subțiri de aur: prima, care constituie partea exterioară, are deasupra chatonul pentru intaglie (care acum lipsește); cea de a doua foaie, mai mică și mai îngustă, constituie „cercul” interior, care se lipea pe deget, îmbinat foarte fin cu marginea „cercului” exterior. Datorită calității aurului (20-24 carate) și a subțiririi foițelor din care este lucrat, inelul este foarte maleabil, ușor de turtit.

A doua jumătate a sec. I p. Chr.

Bibliografie: Mihai Bucovală, *Noi morminte de epocă romană timpurie la Tomis*, Pontice, 1, 1968, p. 278-279, fig. 7 (desen).

4). Inel cu gemă. Nr. inv. 12440. Aur și sardonix. Dimensiuni: dm. 2,5 cm; greutate 2,69 gr. Gema: 1,5 x 1,1 cm. Turtit. Pl. XLIII, 4.

Constanța [Tomis], III 1968, str. I. G. Duca colț cu str. Cuza Vodă; mormânt de incinerare nr. 466, găsit la -0,45 m față de nivelul actual de călcare (cercetare M. Bucovală, C. Stavru).

Inelul este lucrat dintr-o foaie de aur, foarte subțire și ușoară, îndoită și lipită în interior de altă foiță într-o manieră care conferă inelului un aspect de masivitate, deși interiorul acestuia este gol. Deasupra este chatonul în care se păstrează gema, din sard, de culoare roșu închis spre maroniu, având forma ovală, iar suprafața plană. Pe gemă este gravată imaginea zeiței Fortuna, în picioare, din față, privind spre dreapta. Este îmbrăcată într-un chiton bogat, prins sub sâni, ale cărui detalii sunt redată cu multă precizie. Zeița ține mâna stângă pe cârmă, iar în dreapta are cornul abundenței și o ramură de palmier. Pe cap poartă o cunună în formă de semilună. La baza reprezentării se află un soclu circular.

A doua jumătate a sec. I p. Chr.

Bibliografie: Mihai Bucovală, *Noi morminte de epocă romană timpurie la Tomis*, Pontice, 1, 1968, p. 278-279, fig. 6; Z. Covacef, C. Chera-Mărgineanu, *Geme din Muzeul de istorie națională și arheologie Constanța*, Pontica, 10, 1977, p. 191-192, nr. 1, fig. 1/1.

5). Inel cu gemă. Nr. inv. 3718 (nr. inv. vechi: II 59224). Aur și piatră. Dimensiuni: dm. 1,9 cm; greutate 3,135 gr. Inelul bine conservat, gema topită de foc. Pl. XLIV, 5.

Constanța [Tomis], martie 1962, str. Ștefan cel Mare colț cu str. Mihăileanu; mormânt de incinerare (M 333) (cercetare Vasile Barbu).

Verigă din aur, mai lată și îngroșată în partea centrală, unde a fost creat un spațiu pentru piatră – acum deformată de foc, pe care se văd urmele unei reprezentări. Pe aur sunt urme de zgură din timpul incinerării.

Sec. I – II.

Inedit.

6). Inel cu gemă. Nr. inv. 3972 (nr. inv. vechi: II 59058). Aur. Dimensiuni: dm. 1,8 cm; greutate 2,1 gr. Bine conservat, lipsă gema. Pl. XLIV, 6. Constanța [Tomis], 1959, str. Cuza Vodă, SB, M 9 (cercetare Vasile Barbu).

Inel din aur, mai lat în partea centrală unde are și un chaton circular pentru gemă (acum lipsă); de-o parte și de alta a chatonului sunt realizate două nervuri.

Sec. II p. Chr.

Inedit.

7). Inel cu gemă. Nr. inv. 35827. Aur și piatră. Greutate 2,63 gr. Bine conservat. Pl. XLIV, 7.

Constanța [Tomis], 1988 (cercetare C. Chera).

Inelul este lucrat din două foi de aur lipite foarte fin; cea de deasupra este ușor bombată și se lățește spre centru pentru a face loc chatonului în care este încastrată o gemă de culoare roșie având gravat un portret masculin spre stânga; personajul figurat pe gemă poartă pe cap un coif cu panaș; posibil o reprezentare a zeului Marte.

Sec. II p. Chr.

Inedit.

8). Inel cu gemă. Nr. inv. 36105. Aur și gemă. Dimensiuni: dm. 2 x 1,5 cm; greutate 6,81 gr. Bine conservat. Pl. XLV, 8.

Constanța [Tomis]

Inelul este lucrat din două foi de aur lipite între ele. Foaia de deasupra este ușor bombată. Forma inelului este ovală. În partea superioară, care este mai lată, s-a creat un chaton pentru a încadra gema. Aceasta este de culoare roșie, mult înălțată peste chaton, și reprezintă un portret feminin, realizat cu multă acuratețe.

Sec. II p- Chr.

Inedit.

9). Inel cu gemă. Nr. inv. 35241. Aur. Greutate 3,246 gr. Conservare bună; lipsă gema. Pl. XLV, 9.

Constanța [Tomis].

Inelul este realizat din două foi de aur, lipite între ele - foaia de deasupra ușor bombată – totul lățit spre partea centrală, unde s-a realizat și un chaton pentru o gemă (astăzi lipsă); se păstrează foaia de aur pe care urma să fie așezată aceasta.

Sec. II p. Chr.

Inedit.

10). Inel. Nr. inv. 38473. Aur. Greutate 0,63 gr. Bine conservat. Pl. XLV, 10.

Constanța [Tomis].

Inel realizat dintr-o verigă răsucită pe care s-au sudat – la distanțe egale – trei grupuri de câte trei perle de aur.

Sec. II – III.

Inedit.

11). Inel cu gemă. Nr. inv. 4079 (nr. inv. vechi: II 59120). Aur și gemă.

Dimensiuni: dm. 2 cm; greutate 4,200 gr. (cu gema). Bine conservat Pl. XLVI, 11.

Constanța [Tomis], 1960, Edificiul roman cu mozaic (săpături MAD).

Inel din aur de formă ovală, lățit în partea superioară, unde este încastrată o gemă mică, verde închis, având gravat un palmier.

Sec. II - III.

Inedit.

12). Inel cu gemă. Nr. inv. 12866. Aur. Dimensiuni: dm. 1,1 cm; greutate

1,82 gr.; 24 K. Bine conservat. Pl. XLVI, 12.

Constanța [Tomis] 1979, bd. Republicii (azi bd. Ferdinand), nr. 72.

Inel din aur de formă circulară destinat, se pare, unui copil; mai gros în porțiunea centrală unde este rezervată o casetă ovală pentru o gemă (azi lipsă).

Sec. II – III.

Inedit.

13). Inel cu gemă. Nr. inv. 25590. Aur și gemă. Dimensiuni: dm. 1,5 x 1,7 cm; greutate 3,57 gr. Bine conservat. Pl. XLVI, 13.

Constanța [Tomis], 1985, str. Mircea cel Bătrân, faleză; M.1 (29.06.1985 – cercetare C. Chera).

Inel realizat dintr-o verigă din aur, plată, dreptunghiulară în secțiune. În centru este montată o gemă de culoare roșie, de formă bitronconică pe care este gravat un scorpion.

Sec. II – III.

Bibliografie: Z.Covacef, în *Goldhelm. Schwert und Silberschätze*, Frankfurt am Main, 1994, p. 197, fig.73.1.

14). Inel cu gemă. Nr. inv. 25591. Aur și gemă. Dimensiuni: dm. 1,8 cm; greutate 2,58 gr. Conservare bună. Pl. XLVI, 14.

Constanța [Tomis], 1985, str. Mircea cel Bătrân, faleză; M.1 (29.06.1985 – cercetare C. Chera).

Inel dintr-o verigă de aur care se lățește în partea centrală unde este montată o gemă din carneol (?) roșu, transparent, de formă tronconică, pe care este gravată o furnică.

Sec. II – III.

Bibliografie: Z.Covacef, în *Goldhelm. Schwert und Silberschätze*, Frankfurt am Main, 1994, p. 197, fig. 73.2.

Analogii: L. Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, p. 169, cat. nr. 120 : inel din aur având o gemă, complet îngropată în chaton, pe care este gravată imaginea unei albine, descoperit la Mezdra, reg. Vratsa, Bulgaria, datat în sec. II-III, catalogat în tipul I, varianta 3. Imaginea albinei apare și pe o gemă din carneol, montată însă într-un inel de argint (cat. nr. 248: tipul II, varianta 3) datat în sec. III p.Chr.

15). Inel cu gemă. Nr. inv. 31154. Aur și gemă. Dimensiuni: dm.inel: 2 x 1,6 cm; gema: lg. 8 mm; lț. 6 mm; greutate 5,98 gr (cu totul). Conservare foarte bună. Pl. XLVI, 15.

Constanța [Tomis], 1984, str. Traian (lângă fântâna arteziană de la gară); M.1 (21.01.1984 – cercetare C. Chera).

Inel din aur, lățit la partea centrală superioară, unde este montată o gemă de culoare roșie având gravat un profil masculin, spre stânga; în spatele personajului – părând a fi așezat pe cap – este realizată imaginea unui vultur.

Sec. II – III.

Inedit.

16). Inel cu gemă. Nr. inv. 31853. Aur. Greutate 2,32 gr. Conservare bună; lipsă gema. Pl. XLVII, 16.

Constanța [Tomis], 1982, bd. 1 Decembrie 1918, bl. L 52; M.42, (M.1/9.06.1982 – cercetare C. Chera, V. Lungu).

Inel din sârmă de aur striată (dând impresia că a fost torsionată) de care este sudat un chaton cilindric pentru gema care, acum, lipsește. La capetele sudurii este câte o perlă din aur.

Sec. IV p. Chr.

Bibliografie: V. Lungu, C. Chera-Mărgineanu, *Contribuții la cunoașterea unei necropole creștine a Tomisului (I)*, Pontica, 15, 1982, p. 181, 197, pl. 5/21 (M.42).

Analogii: C.Preda, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, București, 1980, p. 55, pl. XXV; A.Sz.Burger, *The Late Roman Cemetery at Ságvár*, în Acta arch., XVIII, 1-4, Budapesta, 1966, fig.103, M.140; fig. 104, M.147.

17). Inel cu gemă. Nr. inv. 31854. Aur și gemă. Dimensiuni: dm. 2 cm; gema: 1 x 0,7 cm; greutate 2,77 gr. Bine conservat, veriga desprinsă la unul dintre capetele sudate pe chaton, lipsește și una dintre perlele de aur. Pl. XLVII, 17.

Constanța [Tomis], 1982, bd. 1 Decembrie 1918, , bl. L 52; M.9, (M.2/9.06.1982 - cercetare V. Lungu, C. Chera).

Inel din sârmă de aur circulară, având sudat un chaton de formă ovală pentru gema din onix bleumarin la bază și gri-bleu în partea superioară. De o parte și de alta a verigii – în punctele de sudare la chaton – a fost sudată câte o perlă de aur.

Sec. IV p. Chr.

Bibliografie: C. Chera-Mărgineanu, V. Lungu, *Contribuții la cunoașterea unor necropole creștine ale Tomisului (II)*, Pontica, 16, 1983, p. 228, pl. I,7 (M.9).; Virgil Lungu, *Creștinismul în Scythia Minor în contextul vest-pontic*, Sibiu-Constanța, 2000, p. 40 (M.59).

Analogii: C.Preda, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, București, 1980, pl. XXV; A.Sz.Burger, *The Late Roman Cemetery at Ságvár*, în *Acta Arch.*, XVIII, 1-4, Budapesta, 1966, p. 216, fig. 109, M.197.5.b (cu monede din anii 355-361); p. 224, fig. 117, M.283.3.b; p. 227, fig. 120, M.328.3.

18). Inel. Nr. inv. 4915. Aur. Dimensiuni: dm. 1,5 – 1,3 cm; greutate 2,1 gr. Foarte bine conservat. Pl. XLVII, 18.

Constanța [Tomis], 1962, str. Ștefan cel Mare (porțiunea dintre străzile Costache Burcă și Miron Costin), lucrări de canalizare; mormânt de înmormântare al unui copil (cercetare Vasile Barbu).

Inel din aur, ușor oval, mai lat la partea superioară, unde s-a incizat o monogramă având ca bază litera **N**: *ANT*...

Sec. I – II (datare făcută pe baza restului obiectelor de inventar funerar).

Inedit.

19). Inel. Nr. inv. 35828. Aur. Dimensiuni: 1,5 x 1,6 cm; greutate 1,40 gr. Bine conservat. Pl. XLVIII, 19.

Constanța [Tomis].

Verigă din aur, mai lată la partea superioară, aplatizată, unde s-a realizat monograma: *XC:IC [X(PICTO)C I(ICYC)]*, incizată punctat.

Sec. VI p. Chr.

Inedit.

20). Inel. Nr. inv. 41886. Aur. Dimensiuni: dm. 2 cm; greutate 8,13 gr. Pl. XLVIII, 20.

Constanța [Tomis], 2002, bd. Tomis, colț cu str. Traian (săpătură de salvare, în fostul parc al gării, lângă noul tribunal, realizată de Valentina Voinea).

Verigă din aur, convexă la exterior, care se lățește spre centru pentru a forma caboșonul – de formă ovală – pentru monogramă. Aceasta are ca bază litera **N** și se transcrie, probabil: *ANACTACE* (ANASTASE).

Sec. VI p. Chr.

Bibliografie: Zaharia Covacef, *Inele sigilare*, Pontica, 35-36, 2002-2003, p. 325, nr. 2, fig. 2.

MANGALIA [CALLATIS]

21). Inel. Nr. inv. 32492. Aur. Dimensiuni: dm. 2,2 cm; greutate: 7,97 gr. Bine conservat, chatonul turtit. Pl. XLVIII, 21.

Mangalia [Callatis], com. Limanu, 1983 (07.09), necropolă tumulară, mormânt de înhumăție (M.1) la adâncimea de 2,55 m (cercetare El. Bârlădeanu).

Inel cu veriga dintr-o bandă de aur, având sudat un chaton circular. Acesta are pe margine un brâu de pseudoperle între două nervuri. Decorul central nu poate fi descifrat, fiind turtit; de la acesta până la brăurile care mărginesc chatonul este realizat un decor de semiove.

Sec. IV a. Chr. (?).

Inedit.

22). Inel. Nr. inv. 20755. Aur. Greutate 1,52 gr. Bine conservat. Pl. XLVIII, 22.

Mangalia [Callatis], 1974, str. Țepeș Vodă, nr. 31; M.3, caseta a – înhumăție.

Inel din tablă de aur, prevăzut cu un caboșon oval, plat, fără nici un ornament.

Sfârșitul sec. IV – începutul sec. III.

Bibliografie: Elena Bîrlădeanu-Zavatin, *Noi descoperiri în necropolele callatiene. Partea I*, Pontica, 19, 1980, p. 223, pl. IV, 4.

23). Inel cu gemă. Nr. inv. 4455. Aur și onix. Dimensiuni: dm.inel: 2,3 cm; gema: 0,6 x 0,45 x 0,5 cm; greutate: 6,38 gr (cu totul). Foarte bine conservat. Pl. XLIX, 23.

Mangalia [Callatis], passim, colecția V. Canarache, donație 1966.

Inel cu veriga convexă la exterior, lățită în centru pentru a face loc chatonului în care este încastrată gema. Gema este din onix în trei straturi: negru la bază, gri la mijloc și maroniu-roșcat la partea superioară. Forma gemei este tronconică. Pe gemă este gravat un leu, cu gura deschisă, care sare spre stânga, ieșind dintr-un melc, în cochilia căruia i-a rămas partea din spate a corpului. Stilistic gema se datează în sec. II p. Chr. Tipologic se încadrează în primele secole ale Imperiului (în concordanță cu datarea stilistică).

Bibliografie: Z. Covacef, C. Chera-Mărgineanu, *Geme din Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța*, Pontica, 10, 1977, p. 197, fig. 3/4 (gema).

24). Inel. Nr. inv. 19996. Aur. Dimensiuni: lg. 2 cm; lț. 1,5 cm; dm. verigă: 2,1 cm; greutate: 8,450 gr. Conservare foarte bună. Pl. XLIX, 24.

Mangalia [Callatis], stațiunea Saturn, 1970, șanț canalizare; M. 2.

Veriga inelului este lucrată dintr-o bandă de aur plată. În partea superioară sunt sudate mai multe benzi, modelate în chip de șerpi încolăciți; fiecare bandă-șarpe este bordată cu un șir de perle, iar pe bandă sunt sudate sârme înfășurate în chipul literei S, având în centru perle de aur. Între șerpi, în centrul inelului, este sudată o floare cu cinci petale, realizată dintr-un fir de aur.

Epocă elenistică.

Inedit.

25). Inel cu gemă. Nr. inv. 20449. Aur și gemă. Dimensiuni: dm. 2,3 cm; greutate 2 gr. Bine conservat. Pl. XLIX, 25.

Mangalia [Callatis], 1972, necropola romană; M.47 (cercetare V. Georgescu-Cheluță).

Veriga inelului este realizată dintr-o bandă de aur plată la interior, convexă la exterior, având sudat, în centru, un chaton de formă pătrată, în care este încastrată o gemă de culoare roșie; pe verigă, de o parte și de alta a chatonului, la colțuri,

sunt sudate perle de aur (câte una). Gema poate fi văzută din chaton nu doar la partea superioară ci și pe laturi unde s-a lăsat câte o deschidere ovală.

Sec. I – II.

Inedit.

26). Inel cu gemă. Nr. inv. 4025 (nr. inv. vechi: II59183). Aur și gemă în două culori. Dimensiuni: dm. inel 2,2 cm; greutate 19,520 gr. (împreună cu gema). Pl. L, 26.

Mangalia [Callatis], 1961, mormânt.

Inel dintr-o verigă groasă de aur, plată la interior și bombată la exterior, care se lățește în partea centrală pentru a putea fi încastrată gema. Aceasta are două culori: albă la bază, neagră la partea superioară; privită de sus gema seamănă cu un ochi: partea centrală, închisă la culoare, sugerând irisul. Gema este de formă tronconică; în partea centrală este gravată zeița Fortuna, în picioare cu capul întors spre stânga ei, ținând cornul abundenței în mâna dreaptă și cu mâna stângă sprijinind cărma.

Sec. II p. Chr.

Bibliografie: C. Preda, *Découvertes récentes dans la nécropole tumulaire du début de l'époque romaine à Callatis*, în *Dacia*, NS, 9, 1965, p. 236, fig. 3/1; Z. Covacef, C. Chera-Mărgineanu, *Geme din Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța*, Pontica, 10, 1977, p. 196, nr. 14 (gema).

27). Inel. Nr. inv. 21629. Aur. Greutate 5,02 gr. Bine conservat. Pl. L, 27.

Mangalia [Callatis], 1974, necropolă; M. 252.

Inel din tablă de aur, groasă, care se lățește în partea centrală unde are un caboșon cu umbo. Forma inelului, ușor deformată, este trapezoidală.

Sec. III p. Chr.

Bibliografie: C. Preda, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, București, 1980, p. 105, pl. XXV.

28). Inel cu gemă. Nr. inv. 34664. Aur și gemă. Dimensiuni: dm. inel: 2,1 cm; cabochon: 1,1 x 1,2 cm; greutate: 3,4 gr. Inelul bine conservat; gema parțial distrusă de foc. Pl. L, 28.

Mangalia [Callatis], mormânt de incinerare.

Veriga inelului, circulară în secțiune, este sudată la chatonul de formă ovală; de-o parte și de alta a verigii – lângă chaton – este câte o perlă de aur. Gema este deteriorată; din imaginea care o decora se deduce un personaj masculin îndreptându-se spre stânga.

Epoca romană.

Inedit.

29). Inel cu gemă. Nr. inv. 20367. Aur și gemă. Dimensiuni: dm. inel: 1,9 cm; greutate 3,90 gr. Inelul bine conservat; gema are două fisuri. Pl. LI, 29.

Mangalia [Callatis], 1971, necropola de la N și NV de zidul de incintă; M. 7 de înhumare (la adâncimea de 1,76 m).

Veriga inelului este lucrată din două sârme de aur, torsionate, prinse între ele (prin sudură punctată) cu un fir de aur în zigzag. De verigă este sudat chatonul circular, făcut dintr-o foaie de aur care susține o gemă în două culori: albastru-bleumarina la bază și bleu în partea superioară. În jurul chatonului este răsucit un fir de aur, iar la capetele celor două sârme care formează veriga, lângă chaton, este câte o perlă de aur.

Sec. IV p. Chr.

Bibliografie: N. Cheluță-Georgescu, *Morminte elenistice și romane descoperite în zona de nord și nord-vest a necropolei callatiene*, Pontica, 7, 1974, p. 179-180; p. 173, pl. 5, fig. 3 (foto din profil) și 4 (foto de sus) și n. 12.

Analogii: A.Sz.Burger, *The Late Roman Cemetery at Săgvâr*, în Acta Arch., XVIII, 1-4, Budapesta, 1966, p. 128, fig. 117, M.282-M.294.

30). Inel cu gemă. Nr. inv. 31893. Aur și gemă. Greutate 1 gram; 14 K; aur 583 ‰. Conservare bună. Pl. LI, 30.

Mangalia [Callatis], 1984, necropola romano-bizantină.

Inel cu veriga subțire, circulară, având montat un chaton cu o mică gemă de formă ovală și de culoare albastră.

Sec. IV p. Chr.

Inedit.

31). Inel cu gemă. Nr. inv. 34663. Aur și gemă. Dimensiuni: dm. inel: 2 cm; gema: 9 x 9 mm; greutate 2,5 gr. Pl. LI, 31.

Mangalia [Callatis], 1988.

Inelul are veriga dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune. În partea centrală este sudat un chaton circular, în interiorul căruia este o gemă de culoare roșie, având gravată o inscripție pe două rânduri: EYT / YXI. În jurul chatonului este înfășurată o sârmă de aur răsucită, iar de-o parte și de alta a verigii, lângă chaton, câte o perlă de aur.

Sec. V – VI.

Inedit.

32). Inel cu gemă. Nr. inv. 4218. Aur și gemă. Dimensiuni: dm. inel: 2,8 cm; greutate: 6,810 gr (cu gema). Conservare bună. Pl. LI, 32.

Mangalia [Callatis], *passim*, 1964, (săpătură salvare Doina Galbenu).

Inel cu veriga din tablă de aur, plată, pe care este sudat un chaton de formă ovală, având montată, în centru, o gemă de culoare roșie, de aceeași formă. Marginea chatonului este plată, subțiată și răsfrântă spre exterior, formând un fel de chenar în jurul pietrei.

Sec. II – III.

Inedit.

ADAMCLISI [TROPAEUM TRAIANI]

33). Inel. Nr. inv. 20427. Aur. Greutate 4,23 gr. Foarte bine conservat. Pl. LII, 33.

Adamclisi [Tropaeum Traiani], 1970 (cercetare Maria Munteanu).

Inel cu veriga dintr-o bandă lată de aur care, spre partea centrală se lățește și mai mult; aici sunt realizate două caboșoane ovale. În jurul caboșoanelor este sudat un fir de aur torsionat având, la extremitățile caboșoanelor, grupuri de două și trei perle de aur. Un alt fir de aur torsionat trece printre cele două caboșoane, având terminațiile răsucite în trei cercuri cu câte o perlă în centru.

Epocă romano-bizantină; sec. IV p. Chr.

Inedit.

Analogii: un inel dublu, purtând însă geme, provine din tezurul de la Nikolaevo, Bulgaria, cf. L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*; Sofia, 1991, p.177, cat. nr. 213, tipul V, varianta 2, datat la mijlocul secolului III p.Chr.

CAPIDAVA [CAPIDAVA], com. Topalu

34). Inel cu gemă. Nr. inv. 13773. Aur și gemă. Dimensiuni: dm.: 1,9 x 1,6 cm; chatonul: 8 x 7 mm; greutate 4,52 gr. Conservare bună; veriga ușor turtită. Pl. LII, 34.

Capidava [Capidava], 1977, necropolă (cercetare N. Cheluță-Georgescu).

Veriga inelului este realizată dintr-o bandă de aur, având o nervură centrală longitudinală. În centru are un chaton de formă hexagonală în care este montată o gemă de culoare roșie, având gravat un pește (?) sau, mai degrabă, un homar (?).

Sec. II p. Chr.

Bibliografie: Zaharia Covacef, *Considerații asupra unor articole de podoabă de la Capidava*, în *Pontica*, 42, 2009, p. 465-476, nr. II.1, pl. II/1.

35). Inel cu gemă. Nr. inv. 30935. Aur și gemă. Dimensiuni: dm. 1,6 cm; chatonul: 6 x 8 mm; greutate 5,59 gr. Starea de conservare este bună. Pl. LII, 35.

Capidava [Capidava], 1980, necropola tumulară; T. 25; M. 21 (cercetare N. Cheluță-Georgescu); din inventar făcea parte și o pereche de cercei, tot din aur.

Inelul este realizat din două verigi sudate, cu striiațiuni la interior; la exterior mediana dintre cele două verigi este în zigzag. În chatonul de formă dreptunghiulară este o gemă (piatră semiprețioasă) de culoare alb-gri.

Sec. III p. Chr.

Bibliografie: Zaharia Covacef, *Considerații asupra unor articole de podoabă de la Capidava*, în *Pontica*, 42, 2009, p. 465-476, nr. II.2, pl. II/2.

CERNAVODĂ [AXIOPOLIS]

36). Inel. Nr. inv. 31398. Aur. Greutate 2,27 gr. Bine conservat. Pl. LII, 36.

Cernavodă [Axiopolis], 1984, mormânt (cercetare V. Lungu).

Inel cu veriga circulară mai îngroșată la partea centrală.

Sec. VI p. Chr.

Inedit.

PÂRJOAIA-IZVOARELE [Sacidava Moesică]

37). Inel. Nr. inv. 17942. Aur. Dimensiuni: dm. interior: 1,4 cm; dm. sârmă: 1 mm; îț. trunchi con: 2 mm; baza: 4 mm; greutate 0,670 gr. Dezlipit un capăt al verigii lângă con. Pl. LII, 37.

Pârjoaia-Izvoarele [Sacidava Moesică], 1968, descoperire întâmplătoare făcută de Vasile Culică, din Călărași; donează inelul muzeului constănțean cu proces-verbal nr. 629/31.08.1968.

Inel din sârmă de aur acoperită de striiațiuni transversale, în relief, aplatizate la partea interioară. Capetele verigii sunt sudate împreună cu un trunchi de con, cu vârful tăiat în jos, pe care sunt incizate patru linii încrucișate, astfel încât să redea

semnul unei cruci cu brațele egale, de formă triunghiulară, rămase deschise la capete – acestea atingând marginea suprafeței.

Sec. VI p. Chr.

Bibliografie: V. Culică, *Obiecte de caracter creștin din epoca romano-bizantină găsite la Pârjoaia – Dobrogea*, Pontice, 2, 1969, p. 363, fig. 3/3 (unde și analogii).

3. COLIERE, LĂNȚIȘOARE, MĂRGELE

În acest capitol am introdus, pe lângă coliere și fragmente ale acestora sau mărgelile care, desigur, au făcut parte dintr-un șirag.

CONSTANȚA [Tomis]

1). Colier. Nr. inv. 928 (nr. inv. vechi: II. 59160). Aur. Greutate: 11,620 gr. Starea de conservare bună, cu mici deformări. Pl. LIII, 1.

Constanța [Tomis], 1961, bd. I.C. Brătianu; M.33 de incinerare (datat cu monede).

Colier format din trei tipuri de mărgelile: patru piese mari sunt de formă tronconică, ornamentate cu acant stilizat și cu linii ce se întâlnesc în vârful conului de la partea inferioară. În partea de sus conul este larg deschis și terminat cu trei inele suprapuse; mai jos de acestea, între frunzele de acant sunt realizate câte două orificii circulare, simetrice, pentru a putea fi înșirate. Sunt apoi șase mărgelile bitronconice, simple, cu capetele întărite (se înșirau pe orizontală) și două mărgelile mai mici, sferice.

Sec. III – II.

Bibliografie: M. Bucovală, *Necropole elenistice la Tomis*, Constanța, 1967, p. 47, a.

2). Mărgelile. Nr. inv. 2416. Aur. Greutate: 0,635 gr. Turtite. Pl. LVII, 2. Constanța [Tomis], 1962, bd. I.C.Brătianu, zona ICIL (astăzi Mall Kaufland), mormânt de incinerare.

Patru mărgelile sferice dintr-un colier; trei sunt mai mari și ușor turtite, a patra este mai mică. Sunt lucrate din foiță de aur și au orificii la capete.

Sec. III – II.

Inedite.

3). Mărgică. Nr. inv. 4916. Aur. Dimensiuni: înț. 0,9 cm; gros. 0,8 cm; greutate: 0,400 gr. Bine conservată, dezlipită puțin pe linia mediană.

Constanța [Tomis], 1963, Aleea Romulus, lucrări de canalizare, mormânt de incinerare.

Mărgea din tablă de aur de formă bitronconică având în partea superioară trei orificii cu marginea inelară pentru a fi înșirată. Pe jumătatea inferioară a corpului sunt realizate petale dintr-un fir subțire de aur; toate pornesc din vârful conului inferior, terminat printr-un orificiu. Pe linia mediană, unde se îmbină cele două conuri, mărgea este dezlipită pe alocuri.

Sec. III – III.

Inedită.

4). Mărgeică. Nr. inv. 3983. Aur; fragmentară. Greutate: 0,640 gr.

Constanța [Tomis], 1959, Poștă, mormânt de incinerare (cercetare V. Barbu).

Mărgea din aur, fragmentară.

Sec. I a. Chr.

Inedită.

5). Mărgele. Nr. inv. 3985 (nr.inv.vechi: II 59167). Aur. Dimensiuni: în. 1 cm; 0,7 cm; greutate: 0,530 gr. (ambele). Pl. LVI, 5.

Constanța [Tomis], 1961, gara veche, bloc F; M.8.

Două mărgele din foaie de aur cu corpul ovoidal, terminate cu ghivent cilindric la ambele capete. Ușor turtite; uneia îi lipsește un capăt.

Sec. I a. Chr. – I p. Chr.

Inedite.

6). Mărgeică. Nr. inv. 3988 (nr. inv. vechi: II 59164). Aur. Greutate: 0,430 gr. Fragmentară.

Constanța [Tomis], 1961, gara veche, bloc F; M.13.

Mărgeică din foaie de aur, probabil ovoidală (lipsește jumătate), terminată cu ghivent (la fel ca și cele de la nr. inv. 3985).

Sec. I a. Chr. – I p. Chr.

Inedită.

7). Colier. Nr. inv. 32494. Aur și geme (dintre care se mai păstrează una).

Greutate: 2,62 gr. Pl. LIII, 7.

Constanța [Tomis], 1983, str. Cuza Vodă - str. M. Kogălniceanu; M.24, distrus parțial.

Colier, fragmentar, compus din mărgelile de forma unor tuburi cilindrice (se mai păstrează trei) și un medalion în formă de semilună (cu vârful în jos). Medalionul este realizat dintr-o foaie de aur, are în partea superioară un anou pentru a putea fi atârnat la colier; pe disc sunt trei casete pentru geme: una, mare, în centru și două mai mici în colțurile semilunii. Marginea medalionului este decorată cu un șir de perle și, imediat lângă, pe disc, este lipit un fir de aur torsionat. De la colțuri spre caseta centrală este realizat, din fire de aur, un decor floral sub forma unor mlădițe.

A doua jumătate a sec. I – sec. II p. Chr.

Bibliografie: Virgil Lungu, Constantin Chera, *Contribuții la cunoașterea complexelor funerare de incinerare cu „rug-busta” de epocă elenistică și romană de la Tomis*, Pontica, 19, 1986, p. 92, 109 și pl. VI, 59.

8). Colier. Nr. inv. 4919. Aur și mărgelile. Dimensiuni: lg. 72 cm; Greutate:

19,300 gr. Conservare bună. Pl. LIII, 8.

Constanța [Tomis], 1964, str. I. L. Caragiale (în fața braseriei „Albatros”); mormânt de înhumare (cercetare V. Barbu).

Colier format din două șiruri de mărgelile din sticlă de culoare verde și din jad. Mărgelile sunt în formă de prismă hexagonală (una singură este pastilată) de dimensiuni diferite, variind mai cu seamă la înălțime. Fiecare mărgică este pusă pe un fir de aur îndoit la capete în anou și prinsă de următoarea. Cele două șiruri sunt prinse împreună la capete printr-un cârlig și un anou.

Sec. II p. Chr.

Inedit.

9). Colier; fragmentar. Nr. inv. 30875. Aur. Greutate: 1,41 gr. Conservare bună. Pl.LIII, 9.

Constanța [Tomis], 1981, bd. 1 Decembrie 1918, bl. L91; M.2 (9.09.81 – cercetare C. Chera).

Fragment dintr-un colier; se păstrează cinci mărgelile lucrate din foaie de aur, de formă sferică.

Sec. II p. Chr.

Inedit.

10). Colier. Nr. inv. 36106. Aur și mărgelile. Dimensiuni: lg. 36,5 cm; greutate: 11,86 gr. Bine conservat. Pl. LIV, 10.

Constanța [Tomis].

Colier compus din 13 romburi din sârmă de aur aplatizată, intercalate cu 11 mărgelile cilindrice de culoare roșie. În interiorul romburilor sunt două sârme în cruce, unind colțurile rombului. Colierul se închide cu un cârlig și un anou formate din sârmă de aur, cilindrică în secțiune, mai groasă.

Sec. II p. Chr.

Inedit.

11). Mărgică. Nr. inv. 12674. Aur. Dimensiuni: lg. 1,6 cm; dm. 0,3 cm; greutate: 9,250 gr. Conservare bună. Pl. LVI, 11.

Constanța [Tomis], 1968 (24.09), în spatele gării, L VIII CFR; mormânt de inhumație în lespezi.

Mărgică de formă tubulară, făcută dintr-o foaie de aur.

Sec. II – III.

Inedită.

12-13). Mărgelile. Nr. inv. 34222 - 34223 Aur. Dimensiuni: lg. 1,2 cm; 1,3 cm; dm. 0,6 cm; greutate: 0,24 gr. și 0,32 gr. Foarte bine conservate. Pl. LVI, 12, 13.

Constanța [Tomis], 1988, str. Mircea, faleză, bl. MF; M.1 (15.08.88 – cercetare C. Chera).

Mărgele de formă ovoidală, făcute din tablă de aur, cu câte trei nervuri pronunțate la capete. Cea de a doua este mai lunguiață, mai suplă.

Sec. II – III.

Inedite.

14). Lanț. Nr. inv. 38827. Aur. Greutate: 1,60 gr. Bine conservat (lipsesc anoul și cârligul de prindere, probabil și din lungime). Pl. LIV, 14.

Constanța [Tomis], 1993, str. Mircea; M.1 (16.02.93 – cercetare C. Chera).

Lanț format din 22 zale duble, răsucite în formă de opt.

Sec. III p. Chr.

Inedit.

MANGALIA [Callatis]

15). Mărgele. Nr. inv. 2422. Aur. Dimensiuni: 4 piese: lg. 0,9 cm; gros. 0,7 cm; 4 piese: 0,6 x 0,6 cm; greutatea totală: 3,650 gr. Conservare bună; una dintre mărgele este turtită la un capăt. Pl. LVII, 15.

Mangalia [Callatis], 1961, mormânt de incinerare.

Opt mărgele dintr-un colier și un anou foarte mic. Patru mărgele sunt de formă tronconică cu capetele întărite (în formă de manșon). Patru mărgele sunt de formă globulară, lucrate din două foi de aur și lipite pe centru unde s-a aplicat un șir de perle mici de aur. Pe corpul acestor mărgele sunt aplicații, din sârmă de aur, sub forma unor spirale.

Epocă elenistică.

Inedite.

16). Lanț. Nr. inv. 4096 (nr. inv. vechi: II 59040). Aur și gemă. Dimensiuni: lg. 35,5 cm; greutate: 15,900 gr. Foarte bine conservat. Pl. LV, 16.

Mangalia [Callatis], 1961.

Lanț format din zale duble de aur, terminate cu capete de lei, al căror gât este o mărgică de sticlă bleumarin închis de formă tronconică; din gura leilor ies anoul și cârligul pentru prinderea lanțului la gât.

Epoca elenistică.

Inedit.

Analogii: Ștefan Burda, *Tezaure de aur din România*, București, 1979, p. 68, cat. nr. 36, fig. 73 („Colier descoperit la Mangalia într-un mormânt de înhumație, cu prilejul cercetărilor arheologice efectuate în anul 1961”, lung de 17 cm; datat sec. IV-III). Închizătoare de colier asemănătoare a fost descoperită mai demult la Tomis, cf. M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *Les bijoux antiques de la collection Marie et dr. G. Severeanu du Musée d'Histoire de la ville de Bucarest*, în RRHA, 1967, 4, p. 137-171, cat. nr. 51-52, pl. IX/3, sec. III a.Chr. Vezi, *supra*, cerceii având aceeași formă.

17). Mărgele. Nr. inv. 1072 (nr.inv.vechi: II 59158). Aur. Dimensiuni: lg. 0,8 cm; dm. 0,6 cm; greutate: 0,325 gr. Turtite. Pl. LVI, 17.

Mangalia [Callatis], 1961, mormânt deranjat.

Două mărgele realizate din foiță subțire de aur, de formă bitronconică, lipite pe linia mediană, cea mai bombată, terminate cu ghivent la capete.

Sec. III – II.

Inedite.

18). Colier. Nr. inv. 20756. Aur. Greutate: 1,25 gr. Bine conservate.

Mangalia [Callatis], 1974.

Colier compus din 39 mărgele lucrate din foiță de aur, de formă tubulară, identice cu cele de la nr. 19, (0,6 x 0,1 cm).

Sec. IV – III.

Bibliografie: Elena Bârlădeanu-Zavatin, *Noi descoperiri în necropolele callatiene. Partea I*, Pontica, 19, 1980, p. 223, pl. IV, 3.

19). Mărgele. Nr. inv. 25581. Aur. Dimensiuni: lg. 2 – 2,8 cm; dm. 0,4 cm; greutate 3,38 gr. Bine conservate. Pl. LVI, 19.

Mangalia [Callatis], 1985, bl. P4a, necropola elenistică.

Cinci mărgele (desigur dintr-un colier) lucrate din foiță de aur, de formă tubulară. Sunt decorate „au repoussé” cu figuri geometrice simple; centrul și marginile sunt în relief.

Sec. III – II.

Bibliografie: Z. Covacef, în *Goldheim, Schwert und Silberschätze*. Frankfurt am Main, 1994, p. 182-183, fig. 62.3.

20). Piese colier. Nr. inv. 4088 (nr.inv.vechi: II 59174). Aur și pietre. Dimensiuni: lg. 1,9 cm; lț. 1,4 cm; greutate: 3,700 gr. Una bine păstrată, cealaltă stricată. Pl. LVII, 20.

Mangalia [Callatis], 1961, mormânt.

Două piese de la un colier. Sunt casete de formă ovală cu două agățători în partea alungită, făcute din foiță de aur; marginea casetelor este scoasă în afară. Au două pietre mari, de culoare albastră.

Sec. III – II.

Inedite.

21). Mărgică. Nr. inv. 4098 (nr. inv. vechi: II 59188). Aur. Dimensiuni: lg. 1,3 cm; greutate: 0,50 gr. Conservare bună. Pl. LVI, 21.

Mangalia [Callatis], 1961, mormânt.

Mărgea din foiță de aur, de formă tubulară, probabil de la un colier.

Sec. III – II.

Bibliografie: C. Preda, *Decouvertes recentes a Callatis*, Dacia, NS, 9, 1965, p. 236-237. fig. 3/2.

22). Colier. Nr. inv. 25584. Aur și sticlă. Greutate: 4,25 gr. Bine conservat. Pl. LV, 22.

Mangalia [Callatis], 1985, mormânt de inhumație.

Colier format din 29 piese tubulare de aur, intercalate de 11 mărgele din sticlă de culoare verde de formă hexagonală. La capete sunt două casete pătrate, din aur, având încastrată câte o piatră tot de culoare verde. Marginile casetelor sunt

decorate cu un motiv vegetal, respectând forma pătrată; ambele casete sunt prevăzute cu un anou și, respectiv, un cârlig.

Sec. III – II.

Inedit.

23). Colier. Nr. inv. 31897. Aur. Dimensiuni: lg. 10 cm; greutate: 7,41 gr; 24 K. Conservare bună. Pl. LIV, 23.

Mangalia [Callatis], 1984, mormânt.

Lanț format din șapte piese montate – fiecare – pe câte o mărgică tubulară (pentru a putea fi înșirate). Partea superioară este formată din câte două sârme înlănțuite sub forma cifrei opt având deasupra sudată câte o floare cu cinci petale, care se sprijină pe două sârme perlate terminate în volute. Este un fragment dintr-un colier mai lung.

Sec. III – II.

Inedit.

24). Mărgică. Nr. inv. 25578. Aur. Dimensiuni: 1,4 x 0,7 cm; greutate: 0,38 grame. Conservare bună. Pl. LVI, 24.

Mangalia [Callatis], 1985, bl. P4a, necropola elenistică.

Mărgică, probabil dintr-un colier, de formă bitronconică. Are la partea superioară un manșon cilindric, format din trei rânduri de sârmă răsucită. Partea de jos, de formă tronconică, este formată din șase rânduri de sârmă răsucită cu o perlă în cap. Pe partea superioară a corpului, spre manșon, sunt realizate trei orificii cu marginile întărite, care par a fi fost trei casete, acum goale.

Sec. III – II.

Bibliografie: Z. Covacef, în *Goldheim, Schwert und Silberschätze*, Frankfurt am Main, 1994, p. 182-183, fig. 62.5.

25). Colier. Nr. inv. 34665. Aur și pietre. Dimensiuni: lg. 26,5 cm; greutate: 5,1 gr. Conservare bună; lipsesc închizătorile. Pl. LV, 25.

Mangalia [Callatis].

Colier format din 20 de mărgelile realizate din foiță de aur, cu corpul globular și gât cilindric cu buza răsfrântă la ambele capete, intercalate cu 21 mărgelile de sticlă prismatice, de culoare bleumarin, plus o mărgică de culoare verde.

Sec. III p. Chr.

Inedit.

26). Mărgelile. Nr. inv. 17887. Aur. Greutate totală 0,770 gr. Conservare bună. Pl. LVII, 26.

Mangalia [Callatis], 1968, str. Oituz, mormânt în lespezi de piatră.

Cinci mărgelile din foiță de aur, fragment dintr-un colier: două mărgelile – mai mici – au formă ovoidală, celelalte trei au corpul globular și gât cilindric, cu buza răsfrântă, la ambele capete.

Sec. IV p. Chr.

Bibliografie: C. Ionomu, *Noi morminte paleocreștine la Mangalia*, Pontice, 1969, p. 90-92, fig. 8 și n.11 cu analogii.

27). Încuietoare de colier. Nr. inv. 4219. Aur. Dimensiuni: lg. 2,1 cm; greutate: 1 gram. Pl. LVII, 27.

Mangalia [Callatis].

Capătul cu anou al unui colier. Este lucrat din sârmă de aur, pătrată în secțiune până spre capăt, unde se îndoaie pentru a forma anoul, după care se răsuțește de trei ori peste bară. De-o parte și de alta este realizat un decor simetric cu volute, în forma literei S (sus – voluta spre interior, jos – voluta spre exterior).

Epocă romană.

Bibliografie: C.Preda, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, București, 1980, p. 44-45, pl. L, M2.1; autorul considerând piesa a fi un pandantiv.

Analogii: Piese asemănătoare – perechi (anou și cârlig) sau solitare – s-au găsit în Tomis și au fost datate în sec. I-II, cf. M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *Les bijoux antiques de la collection Marie et dr. G. Severeanu du Musée d'Histoire de la ville de Bucarest*, în RRHA, 1967, 4, p. 149-150, cat. nr. 156-157, pl. IX/11, 12.

28). Mărgele. Nr. inv. 21619. Aur. Greutate: 2,14 gr. Bine conservate.

Mangalia [Callatis], necropolă.

Trei mărgele de formă bitronconică lucrate din foiță de aur, umplute cu pastă de sticlă.

Epoca română.

Inedite.

CAPIDAVA [Capidava]

29). Colier. Nr. inv. 30942. Aur și antracit. Greutate: 3,20 gr. Conservare bună. Pl. LV, 29.

Capidava [Capidava], 1980; M.21 (cercetare N.Cheluță-Georgescu).

Colier format din 18 mărgele cilindrice, înspicate, din aur și 22 mărgele negre, din antracit, având aceeași formă și dimensiuni ca cele din aur, înșirate pe sârmă de aur.

Sec. III p. Chr.

Bibliografie: Z.Covacef, *Considerații asupra unor articole de podoabă de la Capidava*, în Pontica, 42, 2009, p. 469, nr.III.1, pl.III, 1, 1a.

30). Lănțișor cu medalion. Nr. inv. 45451. Aur. Dimensiuni: lg. 7,8 cm; greutate: 2,01 gr. Fragment bine conservat. Pl. LIV, 30.

Capidava [Capidava], 2007, passim, malul Dunării, sub cetate.

Lanț format din 20 de zale duble, din sârmă de aur dreptunghiulară în secțiune. În centru este agățat, printr-un anou plat și cu nervură centrală, un pandantiv în formă de potcoavă; pe anou (la partea inferioară) și pe capetele pandantivului este pusă câte o bobită de aur.

Sec. III p. Chr.

Bibliografie: Z.Covacef, Z.Covacef, *Considerații asupra unor articole de podoabă de la Capidava*, în Pontica, 42, 2009, p. 469, nr. III.2, pl. III, 2.

Analogii: Cele mai apropiate analogii le oferă două lănțișoare descoperite la Ratiaria (Bulgaria), unul dintr-un mormânt de copil, al doilea găsit întâmplător, catalogate în tipul II, varianta 1, datate la mijlocul sec. III p.Chr. la L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, p. 137,

cat.nr.94 și 95. Un fragment dintr-un lanț cu zale duble formate din două fire de aur, descoperit mai demult la Tomis a fost datat în sec. V-VI, cu trimeri la o piesă din colecția „Stathatos” de la Muzeul de Arheologie din Atena, datată în sec. V p.Chr. și o alta din colecția Dumbarton Oaks, Washington, provenind însă de la Constantinopole și datată la sfârșitul sec. VI p.Chr., cf. M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *Les bijoux antiques de la collection Marie et dr. G. Severeanu du Musée d’Histoire de la ville de Bucarest*, în RRHA, 1967, 4, p. 150, cat. nr. 162, pl. IX/16. Pentru medalionul semilunar analogiile sunt mai numeroase și variate ca interpretare. Astfel, o piesă similară din colecția Maria și dr. G. Severeanu, București, a fost considerată ca fiind cerce (M.Gramatopol, V.Crăciunescu, *op.cit.*, p. 143, cat. nr. 70, pl. IX/1). Mai apropiate, ca interpretare și datare, sunt două amulete aflate, la vremea publicării lor, în colecțiile Cabinetului Numismatic al Academiei, cf. M.Gramatopol, R.Theodorescu, *Vechi podoabe de aur din colecțiile cabinetului numismatic al Academiei RSR*, în SCIA, seria Artă Plastică, tom. 13, 1966, 1, p. 74, cat. nr. 120 și 121, pl. XI/1- XI/3. Vezi și L.Ruseva-Slokoska, *op.cit.*, p. 147-148, cat. nr. 120-124.

DELENI [teritoriu Tropaeum Traiani]

31). Colier. Nr. inv. 25573. Aur și sticlă. Dimensiuni: lg. 41 cm; greutate 11,88 gr. (circa 1 gram mărgelile de sticlă, câte s-au păstrat); 18 carate, 750‰ (date comunicate de sucursala BN Constanța). Conservare bună. Pl. LV, 31.

Com. Deleni, IAS Pietreni, sola II C 2 [teritoriu Tropaeum Traiani], 1985, mormânt de inhumație multiplu.

Colier format din 14 verigi în forma unui dublu opt, confecționate din sârmă aplatizată, legate între ele cu fire subțiri, circulare în secțiune, pe care sunt înșirate mărgelile ovale de culoare albastră (dintre care se mai păstrează cinci) și octoedrice verzi (se mai păstrează opt); nu s-au păstrat 17 mărgelile. Capetele colierului, triunghiulare, executate în filigran din sârmă aplatizată, poartă cele două elemente de închidere: cârligul și anoul.

Sec. III – IV.

Bibliografie: Tudor Papisima, *Mormânt roman descoperit la IAS Pietreni, com. Deleni, jud. Constanța*, Pontica, 20, 1987, p. 348, pl. III/4, IV/1, 3, 4, 5; pl. IV/2 – reprodus colierul de la Kerci

Analogii: apud Tudor Papisima, *op.cit.*: „Verigi identice la un colier de la Kerci, în colecția Muzeului de istorie din Moscova, datat în epoca romană, cf. Mieczyslawa Sabina Ruxer, Jerzy Kubczak, *Greek Necklaces of the Hellenistic and Roman Ages*, Warszawa – Poznan, 1972, p. 273 și pl. LXXIV”.

4. MEDALIOANE – PANDANTIVE

Am introdus aici diverse pandantive, fie de la coliere, fie individuale; cruciulițe și philacterii; ace de păr. La sfârșit un medalion-icoană și o iconiță. Ca și la celelalte capitole, piesele sunt prezentate geografic și cronologic: Constanța, Mangalia, cetăți de pe *limes*-ul dunărean.

CONSTANȚA [Tomis]

1). Pandantiv. Nr. inv. 17921. Aur, rubin. Greutate: 6,05 gr. Fragmentar. Pl. LVIII, 1.

Constanța [Tomis], 1968, str. Callatis, colț cu str. Mircea cel Bătrân.

Pendantiv realizat dintr-o foaie de aur bătută sub forma unui cap de taur, lucrat cu multă fidelitate. Agățătoarea este pusă între coarnele animalului și are forma unui triunghi terminat la partea superioară sub forma a trei frunze, în spatele celei din mijloc fiind prins anoul. În fața triunghiului este rezervat un chaton în care s-a montat un rubin. Pe fruntea și la gâtul animalului au fost sudate motive florale lucrate din fir de aur.

Sec. II a Chr.

Inedit.

2). Pandantiv. Nr. inv. 1007. Aur. Dimensiuni: în. 1,2 cm; dm. 0,8 cm; greutate: 0,950 gr. Foarte bine conservat. Pl. LVIII, 2.

Constanța [Tomis], 1961, gara veche, groapă rezervor; M. 23 (cercetare Vasile Barbu).

Pendant mic, cu corpul sferic, ușor teșit la partea inferioară. Gaica solidă este inelară. Pandantivul are un ornament în relief realizat în jurul găicii și la partea inferioară, constând din câte patru ciorchini despărțiți prin câte o perlă izolată.

Sec. I a. Chr. – I p. Chr.

Bibliografie: M. Bucovală, *Necropole elenistice la Tomis*, Constanța, 1967, p. 113, a.

3). Medalion-pendantiv. Nr. inv. 3987 (nr. inv. vechi: II 59068). Aur. Dimensiuni: în. 1,0 cm; lț. 0,7 cm; greutate: 0,355 gr. Conservare bună. Pl. LIX, 3. Constanța [Tomis], 1959, str. Cuza Vodă, SB; M. 13 (cercetare V. Barbu).

Medalion-pendantiv în formă de potcoavă având sudată la capete câte o perlă din aur; a treia perlă, mai mult o pastilă, este lipită pe anoul cu nervură longitudinală.

Sec. I – II.

Inedit.

4). Medalion-pendantiv. Nr. inv. 34224. Aur. Dimensiuni: în. 1,1 cm; greutate: 0,43 gr. Foarte bine conservat. Pl. LIX, 4.

Constanța [Tomis], 1988, str. Mircea cel Bătrân, faleză bl. MF; M.2 (15.08.88 – cercetare C. Chera).

Pendantiv-medalion în formă de semilună, lucrat dintr-o sârmă de aur, circulară în secțiune și subțindu-se spre capete unde are sudată câte o perlă de aur; o altă perlă este sudată la baza anoului, plat, inelar, cu nervură longitudinală.

Sec. II – III.

Inedit

Analogii: Pentru medalioane-pendantiv de formă semilunară vezi L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, p. 147-148, cat.nr.120-126: grupa II; I.Popović, *Les bijoux d'or*, Belgrad, 1996, p. 188-189, cat.nr.130-131: tipul II, sec. II p.Chr.

5). Medalion-pendantiv. Nr. inv. 4920. Aur. Dimensiuni: lț. 1,2 cm; în. 1,3 cm; greutate: 0,700 gr. Bine conservat. Pl. LIX, 5.

Constanța [Tomis].

Medalion-pendantiv în formă de potcoavă cu capetele ascuțite și anou inelar sudat în partea centrală superioară. Pe fiecare braț este sudat câte un grup de trei perle de aur; probabil și sub anou a fost un grup de trei dintre care au rămas o perlă și urma alteia.

Sec. I – II.

Inedit.

Analogii: Pentru medalioane-pendantiv de formă semilunară vezi L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, p. 147-148, cat.nr.120-126: grupa II; I.Popović, *Les bijoux d'or*, Belgrad, 1996, p. 188-189, cat.nr.130-131: tipul II, sec. II p.Chr.

6). Pendantiv. Nr. inv. 35819. Aur. Greutate: 0,63 gr. Bine conservat. Pl. LIX, 6.

Constanța [Tomis].

Pendantiv în formă de semilună cu coarnele întoarse spre interior (în volută), tăiat într-o foaie de aur; la partea superioară este lăsată o bandă care s-a întors și lipit pe spate pentru a forma anoul de prindere.

Epocă romană.

Inedit.

Analogii: Pentru medalioane-pendantiv de formă semilunară vezi L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, p. 147-148, cat.nr.120-126: grupa II; I.Popović, *Les bijoux d'or*, Belgrad, 1996, p. 188-189, cat.nr.130-131: tipul II, sec. II p.Chr.

7). Medalion-pendantiv. Nr. inv. 4102 (nr. inv. vechi: II 59153). Aur. Dimensiuni: dm. 1,5 cm; greutate 0,450 gr. Bine conservat, puțin turtit. Pl. LIX, 7. Constanța [Tomis], 1930-1940, descoperire întâmplătoare; a fost în colecția I. Băcăoanu, apoi donat muzeului.

Medalion-pendantiv de formă circulară, decorat pe toată suprafața, prin repoussage, cu un portret feminin. Pe marginea discului este lipit un fir de aur răsucit. La partea superioară, sub bordură, are un orificiu; lipsește agățătoarea.

Sec. I – II.

Inedit.

8). Medalion-pendantiv. Nr. inv. 4101 (nr. inv. vechi: II 59149). Aur. Dimensiuni: dm. 1,6 cm; greutate: 1,070 gr. Bine conservat. Pl. LIX, 8.

Constanța [Tomis], 1930-1940, descoperire întâmplătoare, fost în colecția I. Băcăoanu, donat muzeului.

Medalion-pendantiv făcut din două foițe de aur lipite între ele. Corpul, circular, este bombat; în centru are redat un cerc făcut dintr-un fir răsucit, iar la bază un chenar compus din trei părți: un fir răsucit, o bandă pliată și din nou un fir răsucit. Agățătoarea este solidă, simplă, circulară.

Sec. I – II.

Inedit.

9). Pendantiv. Nr. inv. 4918. Aur și rubin. Dimensiuni: înț. 2,4 cm; lț. 1,8 cm; greutate: 5,440 gr. Bine conservat. Pl. LX, 9.

Constanța [Tomis], februarie 1964, str. Traian (în fața braseriei „Albatros”); mormânt de înhumăție: M336 (cercetare V. Barbu)

Pendantiv în formă de kantharos, cu toartele terminate în volute; în gura vasului este montat un rubin. Pe marginea piciorului, pe corp și la baza buzei este realizat un decor din linii incizate; gura vasului, unde este montat rubinul, este decorată cu romburi. Ar putea să fie capul unui ac de păr (vezi mai jos un ac de păr găsit întreg)

Sec. II p. Chr.

Inedit.

10). Pendantiv. Nr. inv. 3968 (nr. inv. vechi: II 59090). Aur și jad. Dimensiuni: înț. 2,1 cm; lț. 1,8 cm; gros. 1,2 cm; greutate: 3,860 gr. Conservare bună, lipsește piciorul vasului. Pl. LX, 10.

Constanța [Tomis], 1959, str. Cuza Vodă, SB, S II; mormântul 29 de înhumăție (cercetare V. Barbu).

Pandativ în formă de kantharos având în gură o piatră de jad de formă unei prisme hexagonale, fixată cu sârmă de aur de toartele vasului. Corpul este decorat cu caneluri verticale. Fundul vasului este conic; lipsește piciorul. Ar putea, la fel ca și în cazul exemplarului anterior, să fie capătul unui ac de păr (vezi mai jos o astfel de piesă păstrată întreagă).

Sec. III p. Chr.

Inedit.

11). Pandativ. Nr. inv. 31856. Aur. Greutate 0,86 gr. Fragmentar, deformat. Pl. LX, 11.

Constanța [Tomis], 1982, str. Progresul; M.1 (12.03.82 – cercetare C. Chera).

Pandativ globular, la origine, deformat, are aspectul a două valve de scoică. Agățătoarea, în bandă, este decorată cu striuri.

Sec. II p. Chr.

Inedit.

12). Pandativ. Nr. inv. 31855. Aur. Greutate: 1,42 gr. Bine conservat. Pl. LVIII, 12.

Constanța [Tomis], 1982, str. Progresul; M.1 (12.03.82 – cercetare C. Chera).

Pandativ dintr-o foaie de aur, de formă globulară, cu umplutură, are un orificiu la partea superioară. Agățătoarea, în formă de bandă, este sudată deasupra orificiului.

Sec. II p. Chr.

Inedit.

13). Pandativ. Nr. inv. 12708. Aur și gemă roșie. Dimensiuni: în. 1,6 cm; lț. 0,8 cm; dm. 0.2 cm; greutate: 0,420 gr. Bine conservat. Pl. LX, 13.

Constanța [Tomis], 1968, str. Productelor; M. 508.

Pendantiv lucrat din două foi subțiri de aur; partea de sus are forma dreptunghiulară cu un decor vegetal - geometric, realizat „au repoussé”. Partea inferioară este o casetă în formă de picătură în care este încastrată o gemă de culoare roșie închisă.

Sec. II p. Chr.

Inedit.

14). Medalion-pendantiv. Nr. inv. 42502. Aur și gemă. Greutate: 1,22 gr. Bine conservat. Pl. LXI, 14.

Constanța [Tomis], 2000.

Medalion-pendantiv din aur, de formă ovală, având încastrată o gemă de culoare roșie. Pe piatră este gravată imaginea zeiței Fortuna, în picioare, văzută din față, ținând capul întors spre umărul ei stâng. Zeița este înveșmântată într-un chiton, prins sub sâni, ale cărui falduri cad aproape vertical, peste care are un himation trecut peste umărul drept, dar și peste pântec. În mâna stângă ține două spice; de aceeași parte, jos, este cârma, iar cu brațul drept susține un corn al abundenței plin cu fructe. Chenarul casetei, care înconjoară gema, este perlat. Agățătoarea, o bandă inelară, are trei nervuri reliefate.

Sec. II p. Chr.

Inedit.

15). Medalion-pendantiv. Nr. inv. 31859. Aur. Greutate: 1,51 gr. Conservare bună. Pl. LXI, 15.

Constanța [Tomis], 1982, str. Mircea cel Bătrân, Spitalul Nou; M.1 (15.02.82 – cercetare C. Chera).

Medalion-pendantiv din aur, de formă ovală. Chenarul inelar, simplu, se termină lângă agățătoare cu câte o bobită; al doilea chenar, de pseudoperle, încadrează imaginea, în relief, a zeiței Fortuna. Aceasta este întoarsă spre dreapta și sprijină cu mâna dreaptă cârma, în timp ce cu brațul drept susține cornul abundenței. De o

parte și de alta a capului, lângă chenar, este câte o bobită de aur. Toarta este inelară, solidă, convexă.

Sec. II – III.

Inedit.

Analogii: L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, p.150, cat.nr.131, medalion descoperit la Odessos (Varna, Bulgaria), grupa III, varianta 2, datat sec. II-III; I.Popović, *Les bijoux d'or*, Belgrad, 1996, p.189, cat.nr.139, pandantiv descoperit la Guberevac, situl Gomilice (Serbia), tipul IV, varianta 1, datat sec. II p.Chr.

16). Medalion-pendantiv. Nr. inv. 3714 (nr. inv. vechi: II 59223). Aur și piatră. Dimensiuni: îț. 2,5 cm; lț. 1,3 cm; greutate: 2,500 gr. Foarte bine conservat. Pl. LXI, 16.

Constanța [Tomis], 1962, gara veche, bloc D; M.5 – înhumăție (cercetare V. Barbu)

Medalion-pendantiv cu camee, de formă ovală. Piatra este prinsă într-o casetă cu rama în torsadă având sudată, la partea superioară, anoul, plat, inelar, cu două caneluri. Cameea reprezintă bustul unui personaj feminin spre dreapta. Părul este pieptănat spre spate și adunat într-o coadă la ceafă. Trăsăturile chipului sunt delicate. Bustul este de culoare albă, pe fond negru.

Sec. II – III.

Inedit.

Analogii: Pentru tipul de camee vezi și medalionul descoperit la Durostorum (Silistra, Bulgaria), L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, p.150, cat. nr. 130, grupa III, varianta 1, datat sec. III p.Chr. (părul pieptănat după moda sec. III p.Chr., îmbrăcată în chiton cu falduri largi); I.Popović, *Les bijoux d'or*, Belgrad, 1996, p.191, cat. nr. 139, medalion-pendantiv cu camee (aceeași poziție și coafură, diferă redarea veșmântului și rama), tipul V, varianta 2/1, datat în al 3-lea sau al 4-lea deceniu al sec. III p.Chr.; precum și p.190, cat. nr. 137, un medalion de la Viminacium (Kostolac), tipul V. Varianta 1/2 în care portretul este reprezentat spre stânga („trăsăturile feței sunt redare sumar, în timp ce coafura amintește de cea a împărăteselor Faustina Iunior (130-170) și Lucilla (160-172)”). Vezi, mai jos, și medalionul descoperit la Capidava.

MANGALIA [Callatis]

17. Pandantiv. Nr. inv. 25582. Aur, granat, pastă de sticlă. Dimensiuni: lg. 3,3 cm; lț. 3,2 cm; greutate: 7,2 gr. Bine conservat. Pl. LXI, 17.

Mangalia [Callatis], 1985, bl. P4a, necropola elenistică (cercetare N.Cheluță-Georgescu)

Pendantiv de formă aproximativ pătrată, lucrat dintr-o foaie de aur cu marginile întoarse. Pe verticală și în partea inferioară sunt realizate benzi decorate, prin repoussage, cu romburi; benzile verticale sunt mai late decât cea inferioară. În centru este rezervat un spațiu pătrat, decorat cu două *planta pedis*, având între ele un chaton în formă de picătură cu vârful în jos, în care este ținut un granat; la baza chatonului este o casetă simplă, circulară, în care sunt urme de pastă de sticlă. În același cadru, deasupra chatonului cu granat este sudat un fir de aur cu capetele răsucite în volute, pentru a putea încadra o pastă de sticlă; în dreptul degetului mic de la cele două *planta pedis* – pe benzile cu romburi – sunt alte două casete mici, simple, pentru pasta de sticlă (sunt urme doar într-una). În colțurile pendantivului sunt realizate chatoane circulare, mai mari, în care sunt ținute pietre de sticlă colorată; marginile acestor chatoane, ca și a celui central, sunt zimțate. De jur împrejurul pendantivului este sudat un fir de aur răsucit. Pe latura superioară este sudată o verigă cilindrică, cu patru nervuri. S-ar părea, după cum sunt laturile pendantivului, că acesta era închis în spate cu încă o foaie de aur.

Sec. III – II.

Bibliografie: Z. Covacef, în *Goldhelm, Schwert und Silberschätze*, Frankfurt am Main, 1994, p. 182-183, nr. 62.4.

18). Medalion-pendantiv. Nr. inv. 25583. Aur. Dimensiuni: în. 1,8 cm; lț. 1,8 cm; greutate: 1,97 gr. Foarte bine conservat. Pl. LIX, 18.

Mangalia [Callatis], 1985, bl. P4a, necropola elenistică (cercetare N.Cheluță-Georgescu).

Medalion-pendantiv în formă de potcoavă, decorat pe latura interioară cu un șir de granule. La capetele potcoavei sunt grupuri de câte trei granule mari, decor repetat de încă șapte ori - câte trei grupe pe fiecare latură și unul sub agățătoare; aceasta este cilindrică și are două nervuri centrale.

Sec. III – II.

Bibliografie: Z. Covacef, în *Goldhelm, Schwert und Silberschätze*, Frankfurt am Main, 1994, p. 182-183, nr. 62.6

Analogii: L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, p.148, cat.nr. 124, grupa II, sec. II p.Chr.

19). Pandantiv. Nr. inv. 20418. Aur. Dimensiuni: lg. 1,4 cm; lț. 1,2 cm; gros. 0,8 cm; greutate: 3,02 gr. Patru fragmente. Pl. LVIII, 19.

Mangalia [Callatis], 1973; descoperire întâmplătoare.

Patru fragmente dintr-un pandantiv: cap de taur; o piesă în formă de coroană; o jumătate dintr-o piesă asemănătoare și alta în formă de semilună. La bucraniu sunt rediate foarte bine coarnele scurte și groase la bază, părul de pe frunte. Pe cap, între coarne, este o bandă dintr-un fir de aur răsucit; aici se suda coronița pe care găsim aceleași motive: frânghia răsucită și împletită. Piesa în formă de semilună are de jur împrejur un fir de aur răsucit, în centru este un chaton pentru o piatră – acum dispărută, iar în spațiul liber este realizat motivul vrejului, cu un fir de aur. Deasupra chatonului este aplicată o floare cu opt petale, având în centru o perlă de aur. De la aceasta pleacă o bandă de aur, probabil cea care urma să se îndoiaie pentru a forma anoul.

Sec. II a. Chr.

Inedit

20). Pandantiv. Nr. inv. 33562. Aur. Greutate: 1,93 gr. Foarte bine conservat. Pl. LVIII, 20.

Mangalia [Callatis].

Pendantiv din aur cu corpul sferoidal. În partea superioară are un brâu de perle, urmat – sus – de o parte cilindrică (ca un gât de vas) de care este sudată agățătoarea, constând din două verigi de pseudoperle sudate între ele. La partea de jos este un ciorchine compus din trei perle.

Epoca romană.

Inedit.

ISACCEA [Noviodunum]

21). Medalion-pendantiv. Nr. inv. 4663 (nr. inv. vechi: II 59231). Aur. Dimensiuni: dm. 1,7 cm; greutate: 1 gram. Bine conservat. Pl. LXI, 21. Isaccea [Noviodunum], septembrie 1962; achiziție de la Cheluță Nicolae. Medalion-pendantiv din tablă subțire de aur cu marginea mai înaltă, decorată cu un șir de pseudoperle. În centru este aplicată o figură – semănând cu o foarfecă - realizată din sârmă de aur: două cercuri la partea superioară, continuate – în jos – de un oval prelung de care atâră o perlă; altă perlă este sudată la punctul de întretăiere a cercurilor cu ovalul. Veriga inelară este din sârmă circulară. Epocă romano-bizantină. Inedit.

CAPIDAVA [Capidava]

22). Medalion-pendantiv. Nr. inv. 13770. Aur și sardonix. Dimensiuni: îț. 3,5 cm; greutate: 11,756 gr. Bine conservat. Pl. LXI, 22. Capidava [Capidava], 1977, necropolă (cercetare N.Cheluță-Georgescu) Medalion-pendantiv realizat dintr-o bandă de aur, rabatată ondulat pentru a forma o ramă care încadrează o camee de agată cornalină, având reprezentat – în alb pe fond închis - un bust feminin din profil spre stânga. Imaginea pare a fi efigia uneia dintre împărăteșele din sec. III p.Chr.: pieptănătura specifică, profilul cu nas puternic și gura cu buze strânse sunt trăsături ce permit identificarea cu împărăteasa Iulia Mamaea. Agățătoarea este în bandă cu două nervuri. Sec. II p. Chr.

Bibliografie: Ion Miclea, Radu Florescu, *Strămoșii românilor. Vestigii milenare de cultură și artă. Daco-romanii*, II, București, 1980, p.135 (unde și analogia cu o camee descoperită la Romula), fig. 408, 410; Z.Covacef, *Considerații asupra unor articole de podoabă de la Capidava*, în Pontica, 42, p.470, nr.IV.1, pl.IV.1.

Analogii : Pentru tipul de camee vezi și medalionul descoperit la Durostorum (Siliștra, Bulgaria), L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, p.150, cat. nr. 130, grupa III, varianta 1, datat sec. III p.Chr. (părul pieptănat după moda sec. III p.Chr., îmbrăcată în chiton cu falduri largi); I.Popović, *Les bijoux d'or*, Belgrad, 1996, p.191, cat. nr. 139, medalion-pendantiv cu camee (aceeași poziție și coafură, diferă redarea veșmântului și rama), tipul V, varianta 2/1, datat în al 3-lea sau al 4-lea deceniu al sec. III p.Chr.; precum și p.190, cat. nr. 137, un medalion de la Viminacium (Kostolac), tipul V. Varianta 1/2, în care portretul este reprezentat spre stânga („trăsăturile feței sunt redată sumar, în timp ce coafura amintește de cea a împărăteselor Faustina Iunior (130-170) și Lucilla (160-172)”). Vezi, *supra*, medalionul cu camee descoperit la Tomis.

23). Camee. Nr. inv. 13771. Sardonix. Greutate: 2,125 gr. Foarte bine conservat. Pl. LXI, 23.

Capidava [Capidava], 1977, necropolă (cercetare N.Cheluță-Georgescu).

Camee din carneol. În alb, pe fond închis, este realizat un bust masculin, spre dreapta, într-o poziție hilară. Trăsăturile chipului, coafura, haina prinsă pe umăr, totul sugerează un personaj satiric. Desigur piesa era prinsă într-o bandă de aur formând un medalion, sau, probabil împodobește un inel ori un cercl. Pentru inele cu camee în montură vezi descoperirile din Bulgaria, datate în sec. III p.Chr. În privința cerceilor cu camee, vezi cerclul descoperit la Tomis.

Sec. II p. Chr.

Bibliografie: Ion Miclea, Radu Florescu, *Strămoșii românilor. Vestigii milenare de cultură și artă. Daco-romani*, II, București, 1980, p.135, fig. 408, consideră că piesa a fost montată într-un inel; Z.Covacef, *Considerații asupra unor articole de podobă de la Capidava*, în *Pontica*, 42, p.470-471, nr.V, pl.IV.3.

Analogii: L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 205 – portret feminin; cat. nr. 206 – Meduza; tot aici o bogată bibliografie pentru analogii.

24). Medalion. Nr. inv. 30936. Aur. Greutate: 3,10 gr. Bine conservat. Pl. LVIII, 24.

Capidava [Capidava], 1980, necropola tumulară: T. 25, M.21 (cercetare N.Cheluță-Georgescu).

Medalion de formă semisferică, cu bordură plată, simplă, care se continuă cu agățătoarea inelară.

Sec. III p. Chr.

Bibliografie: Z.Covacef, *Considerații asupra unor articole de podoabă de la Capidava*, în *Pontica*, 42, p. 470, nr. IV.2, pl. IV.2.

CERNAVODĂ [Axiopolis]

25). Medalion-Pendantiv. Nr. inv. 18371. Aur. Dimensiuni: în. 1,3 cm; lț. 1,6 cm; gros. 0, 1 cm; greutate: 1,190 gr; fragment. Pl. LXI, 25.

Cernavodă [Axiopolis], 1969, achiziție (de la Luțoș Gheorghe).

Pendantiv din aur, din care se păstrează jumătatea superioară. De formă circulară, medalionul avea un dublu chenar: o sârmă simplă, dreptunghiulară în secțiune, sudată de o alta, spre exterior, imitând un șir de astragale; în interior era realizat un decor în filigran, din sârme de aur, plate. La partea superioară este sudat un anou; acesta este inelar, circular în secțiune – în partea vizibilă – după care devine dreptunghiular (în spatele piesei).

Sec. IV – VI.

Inedit.

5. CRUCIULIȚE

MANGALIA [Callatis]

1). Cruciuliță. Nr. inv. 32491. Aur și gemă. Dimensiuni: în. 2,7 cm; lț. 1,5 cm; greutate: 2,20 gr. Bine conservată. Pl. LXII, 1.

Mangalia [Callatis], 1983, săpături necropolă, stația de biogaz.

Cruce-engolpion cu brațele lățite și o piatră de culoare roșie montată în centru. Agățătoarea este inelară, cu două caneluri pe lungime; la baza ei, pe brațul superior al crucii sunt sudat șase granule de aur: trei, două, una (de sus în jos).

Sec. IV – VI.

Inedită.

CERNAVODĂ [Axiopolis]

2). **Cruciuliță.** Nr. inv. 31396. Aur și gemă. Dimensiuni: în. 3,3 cm; lț. 2,2 cm; greutate: 4,17 gr. Conservare bună. Pl. LXII, 2.

Cernavodă [Axiopolis], 1984, mormânt tumular.

Cruciuliță cu brațele tubulare, ușor lățite la capete, având în centru o piatră de culoare galbenă. De brațul superior este sudat un anou inelar.

Sec. VI p. Chr.

Bibliografie: V. Lungu, *Creștinismul în Scythia Minor în contextul vest-pontic*, Sibiu-Constanța, 2000, p.47 (unde și analogiile), p.150, fig. 30.

6. PHILACTERII

CONSTANȚA [Tomis]

1). **Philacterium.** Aur. Pl. LXII, 1.

Constanța [Tomis].

Piesă cilindrică, din tablă de aur, cu două inele de suspensie, decorată cu patru grupuri de nervuri: la capete și în prelungirea anourilor.

Sec. III – IV.

Inedit.

PÂRJOAIA – IZVOARELE (Sucidava Moesică)

2). **Philacterium.** Nr. inv. 17943. Aur. Dimensiuni: lg. 2,3 cm; dm. 0,6 cm; dm. cu grosimea benzilor: 0.8 cm; în. cu anourile: 1,7 cm; greutate: 5,080 gr. Conservare bună. Pl. LXII, 2.

Pârjoaia – Izvoarele (Sucidava Moesică), 1968, descoperire întâmplătoare, donație Vasile Culică (act donație nr. 629/ 31.VII. 1968, Vasile Culică, str. Sahia, nr. 9, Călărași)

Piesă confecționată dintr-o foaie de aur dreptunghiulară, îndoită sub forma unui tub, căruia i s-au astupat și capetele. Cilindrului i-au fost atașate patru benzi-anou, fiecare cu câte trei nervuri în relief; două dintre acestea sunt plasate pe capetele cilindrului, celelalte la distanță de 6 mm de capete și la aproximativ 3 mm de primele, păstrând între ele distanța de 6 mm. La baza anourilor sunt ciorchini de perle, iar între ele câte trei perle dispuse triunghiular, distanțat.

Sec. III – IV.

Bibliografie: V. Culică, *Obiecte de caracter creștin din epoca romano-bizantină găsite la Pârjoaia – Dobrogea*, Pontice, 2, 1969, p. 363, fig. 3/3.

7. ACE

CONSTANȚA [Tomis]

1). Ac de păr. Nr. inv. 4089 (nr. inv. vechi: II 59041). Aur. Dimensiuni: lg. 7,8 cm; dm. cap: 1,2 cm; greutate: 3,280 gr. Bine conservat. Pl. LXII, 1.

Constanța [Tomis], 1958, pe plaja mică.

Ac de păr cu măciulia realizată dintr-o placă plată, tăiată circular.

Sec. II – III.

Inedit.

2). Ac de păr. Nr. inv. 37679. Aur, gemă. Dimensiuni: lg. 11,5 cm. Pl. LXII, 2.

Constanța [Tomis].

Ac de păr având în vârf un kantharos din aur cu toartele în volute și cu o piatră de culoare roșie în gură.

Sec. III p. Chr.

Inedit.

Analogii: O bună analogie într-o descoperire de la Ratiaria (Bulgaria), cf. L.Ruseva-Slokoska, *The Roman Jewellery*, Sofia, 1991, cat. nr. 279, datat la mijlocul sec. III p.Chr.

8. CORONIȚE; APLICE; FRUNZE

O categorie deosebită de podoabe o reprezintă frunzele din aur, care pot fi încadrate în mai multe categorii. Sunt frunze (foi) care au făcut parte dintr-o coroană și sunt frunze (foi) care erau puse pe gura defunctului și – de cele mai multe ori – chiar au forma buzelor.

8.a.CORONIȚE; APLICE

1). 11 frunzulițe dintr-o coroană. Nr. inv. 245 (nr. inv. vechi II 59230). Aur. Dimensiuni: lg. 3,5 cm; lț. 1,7 cm; greutatea totală – 1,450 gr. Nu au beneficiat toate de o conservare bună. Pl. LXIII, 1.

Constanța [Tomis], 1961, Cinemascope, mormânt (M.41) (cercetare Vasile Barbu). 11 frunzulițe din foiță de aur, de formă ovală, cu nervură centrală abia vizibilă, care au fost montate într-o coroană. La descoperire, conform însemnărilor lui Vasile Barbu, au existat și câteva benzi de aur. Șase frunzulițe sunt lipite pe o plăcuță (și expuse), alte cinci, fragmentare, se păstrează în casa de valori; toate au fost trecute prin foc.

Sec. I a. Chr.

Inedite.

2). Opt frunze dintr-o coroană. Nr. inv. 3737. Aur. Dimensiuni: îț. 2,5 – 2,8 cm; lț. 1,3 – 1,7 cm; greutate totală – 0,290 gr. Conservare variabilă (de la foarte bine, la mediocru). Pl.LXIII, 2

Constanța [Tomis], 1962, str. Traian, canalizare, mormânt (M.1 incineratie).

Opt frunzulițe de aur, de formă triunghiulară, cu latura superioară crestată în trei, provenind – cu siguranță – de la o coroană.

Sec. I p. Chr.

Inedite.

3). Aplice. Nr. inv. 3722 (nr. inv. vechi: II 59228). Aur. Dimensiuni: a).dm.:1,5 cm; greutate: 0,190 gr; b) dm. 1,5 cm; greutate: 0,130 gr; c) dm. 1,7 cm; greutate: 0,140 gr. (greutatea totală este de 0,460 grame). Bine conservate. Pl. LXIII, 3.

Constanța [Tomis], 1962, str. Ștefan cel Mare colț cu str. Mihăileani, mormânt de incinerare.

Trei aplice făcute din foiță de aur, decorate diferit, prin tehnica „au repoussé”: a) de formă rotundă cu o rozetă cu zece petale; b) tot rotundă, decorată cu o rozetă cu cinci petale; c) rotundă, bombată, decorată cu bobite. Toate au orificii pe margine pentru a putea fi prinse (cusute), eventual, pe o coroniță.

Sec. I – II.

Inedite.

4-5). Bandă din foaie de aur. Nr. inv. 4086 - 4087 (nr. inv. vechi: II 59186 – II 59187). Aur. Două fragmente. Dimensiuni: a). Lg. 23 cm; lț. 2,6 cm; greutate: 3,170 gr; b). Greutate: 0,730 gr. Ambele, conservate mediocru. Pl. LVIII, 4, 5.

Mangalia [Callatis], 1961, săpături în necropola tumulară romană timpurie.

Două fragmente dintr-o bandă din foiță de aur, probabil provenind de la o coroniță; au marginile rotunjite și șifonate.

Sec. II p. Chr.

Bibliografie: C.Preda, *Découvertes récentes dans la nécropole tumulaire du début de l'époque romaine à Callatis*, în *Dacia*, NS, 9, 1965, p. 236, fig.3.5.

Analogii: vezi coronița din mormântul descoperit la Olimp în 1970 care, la fel, este constituită dintr-o foaie de aur care îmbracă un suport din lemn, după care i s-au adus completări.

6). Șase frunzulițe de aur. Nr. inv. 4090. Aur. Dimensiuni: lungimi: 2 piese: 4 cm; 1 piesă: 3,8 cm; 2 piese: 3,5 cm; 1 piesă: 2,9 cm (distrusă); greutatea totală: 2,900 gr. Pl. LXIII, 6.

Mangalia [Callatis], 1961, săpături în necropola tumulară romană timpurie.

Șase frunzulițe din foiță subțire de aur, cu nervuri verticale spre cele trei vârfuri și, de la acestea, nervuri subțiri „în brad”. Provin de la aceeași coroniță la care era montată și banda de mai sus.

Sec. II p.Chr.

Bibliografie: C.Preda, *Découvertes récentes dans la nécropole tumulaire du début de l'époque romaine à Callatis*, în *Dacia*, NS, 9, 1965, p. 236, fig. 3.5, 3.6, 3.7, 3.8.

8.b.FRUNZE

Deși le-am numit „frunze” este vorba despre o serie de piese, foi din aur, care erau tăiate, în general, după forma buzelor pentru a fi aplicate pe gura defuncților. Foarte rar acest gen de piese au fost amintite în rapoartele de săpătură, astfel încât au rămas inedite.

1). Frunză. Nr. inv. 1039 (nr. inv. vechi: II 59141). Aur. Dimensiuni: lg. 3,9 cm; lț. 3,5 cm; greutate: 1,135 gr, ruptă într-o parte. Pl. LXIV, 1.

Constanța [Tomis], 1960, gara Veche, str. Poștei, sarcofag. (săpătură V.Barbu).

Foaie de aur de formă aproximativ rotundă, lucrată din două bucăți prinse între ele pe latura dreaptă, unde formează o îndoitură mediană; ruptă puțin la un capăt.

Sec. II – III

Inedită.

2). Frunză. Nr. inv. 1040 (nr. inv. vechi: II 59145). Aur. Dimensiuni: lg. 3,3 cm; lț. 1,5 cm; greutate: 0,10 gr. Pl. LXVI, 2.

Constanța [Tomis], 1969, gara veche, bloc MTT, mormânt înhumație. (săpătură V.Barbu).

Foaie de aur de formă oval alungit; parțial distrusă.

Sec. II – III.

Inedită.

3). Frunză. Nr. inv. 3970 (nr. inv. vechi: II 59086). Aur. Dimensiuni: dm. 5,4 cm; greutate: 2,075 gr. Bine conservată. Pl. LXIV, 3.

Constanța [Tomis], 1959, str. Cuza Vodă, SB, S II; M.29 de înhumație. (săpătură V.Barbu).

Foaie de aur de formă aproximativ rotundă cu o cută mediană.

Sec. III p. Chr.

Inedită.

4-5). Frunze. Nr. inv. 4083 (nr. inv. vechi: II 59046). Aur. Greutate totală: 0,590 gr. Pl.LXIV, 4, 5.

Constanța [Tomis - teritoriu] – Mamaia, 1957, săpături la stațiunea experimentală (descoperire Doina Galbenu)

Două foi de aur. Una este alungită, șifonată; cea de a doua are aspectul unei bivalve, cu nervură pe centru - în locul cel mai strâmt dintre cele două părți ale foiței.

Sec. II – III.

Inedite.

6). Frunză. Nr. inv. 4084 (nr. inv. vechi: II 59047). Aur. Dimensiuni: lg. 3,9 cm; lț. 3,1 cm; greutate: 1,030 gr. Pl. LXIV, 6.

Constanța [Tomis teritoriu] – Mamaia, 1957, săpături la stațiunea experimentală. (descoperire Doina Galbenu)

Foaie de aur de formă elipsoidală, cu urmă de pliure centrală.

Sec. II – III.

Inedită.

7). Frunză. Nr. inv. 12203. Aur. Greutate: 0,670 grame. Conservare bună.
Pl. LXIV, 7.

Constanța [Tomis], 1965, str. Ahile Mihail colț cu str. Ion Vodă, mormânt de înhumație în cutie de piatră, la adâncimea de 0,55 m. (săpătură M. Bucovală).

Foiță de aur ușor ovalizată, îndoită la mijloc pentru a putea fi introdusă între dinții defunctului și pentru a acoperi buzele.

Sec. II – III.

Inedită.

8). Frunză. Nr. inv. 20417. Aur. Dimensiuni: lg. 3,5 cm; lț. 3 cm; greutate: 0,830 gr. Conservare mediocră. Pl. LXIV, 8.

Constanța [Tomis], 1964, șosea port, cavou.

Foiță de formă ovală, cu dungă mediană.

Sec. II – III.

Inedită.

9). Frunză. Nr. inv. 20425. Aur. Dimensiuni: lg. 3,8 cm; lț. 2 cm; greutate: 0,58 gr. Bine conservată. Pl. LXIV, 9.

Constanța [Tomis], 1964, șosea port, cavou.

Foiță de aur elipsoidală, cu nervură mediană.

Sec. II – III.

Inedită.

10). Frunză. Nr. inv. 20450. Aur. Dimensiuni: lg. 2,5 cm; lț. 6,7 cm; greutate: 1,95 grame. Păstrată jumătate. Pl. LXV, 10.

Mangalia [Callatis], 1972; M.47, săpătură N. Cheluță-Georgescu.

Foiță din aur, elipsoidală pe lățime; ruptă la mijloc.

Sec. II – III.

Inedită.

11). Frunză. Nr. inv. 20500. Aur. Greutate: 2,1 gr. Bine conservată. Pl. LXV, 11.

Constanța [Tomis], 1972, str. Cuza Vodă, sarcofag. (săpătură Gh. Papuc)

Foiță de aur, ovoidală, îndoită la jumătate, ritual, pentru a putea fi pusă peste buze.

Sec. II – III.

Inedită.

12). Frunză. Nr. inv. 20505. Aur. Greutate: 0,39 gr. Stare de conservare bună. Pl. LXV, 12.

Constanța [Tomis], 1972, Liceul industrial. (săpătură Gh. Papuc).

Foiță de formă ovală, îndoită ritual pentru a fi așezată pe buzele defunctului.

Sec. II – III.

Inedită.

13). Frunză. Nr. inv. 30877. Aur. Greutate: 0,590 gr. Foarte bine conservată. Pl. LXV, 13.

Constanța [Tomis], 1981, Școala nr. 34; (M.3 - 28.08.81 – cercetare C. Chera).

Foiță de aur de formă elipsoidală, îndoită ritual pe centru, pentru a putea fi pusă pe gura defunctului.

Sec. II – III.

Inedită.

14). Frunză. Nr. inv. 25594. Aur. Dimensiuni: lg. 3,9 cm; lț. 1,5 cm; greutate: 0,50 gr. Bine conservată. Pl. LXV, 14.

Constanța [Tomis], 1985, str. Poporului – bd. Al. Lăpușeanu; (M.1 - 30.07.85 – cercetare C. Chera).

Foiță de aur de formă ovală cu capetele tăiate drept.

Sec. II – III.

Inedită.

15). Frunză. Nr. inv. 25597. Aur. Dimensiuni: lg. 4,6 cm; lț. 5,2 cm; greutate: 0,94 gr. Bine conservată. Pl. LXV, 15.

Constanța [Tomis], 1985, gară, parc, M.1, cam. II (20.09.85 – cercetare C. Chera).

Foiță de aur în formă de fluture, având o nervură centrală.

Sec. II – III.

Inedită.

16). Frunză. Nr. inv. 31399. Aur. Greutate: 2,18 gr. Bine conservată. Pl. LXV, 16.

Constanța [Tomis], 1984, zona Obor; (M.1 - 12.04.84 – cercetare C. Chera).

Foiță de aur de formă ovală, cu nervură centrală, reprezentând două buze.

Sec. II – III.

Inedită.

17). Frunză. Nr. inv. 31277. Aur. Greutate: 3,115 gr; 24 K, bine conservată. Pl. LXV, 17.

Constanța [Tomis], 1981, curtea Institutului de Marină.

Foiță de aur formată din două părți, în formă de rinichi; are forma buzelor și era utilizată pentru a acoperi gura defunctului.

Sec. II – III.

Inedită.

18). Frunză. Nr. inv. 31358. Aur. Greutate: 0,430 gr, bine conservată. Pl. LXV, 18.

Constanța [Tomis], 1984, bd. 1 Decembrie 1918 – str. București; (M. 1 - 19.11.84 – cercetare C. Chera).

Foiță de aur, ovală, pliată pe centru, utilizată pentru a fi pusă pe gura defunctului.

Sec. II – III.

Inedită.

19). Frunză. Nr. inv. 33902. Aur. Dimensiuni: lg. 4,3 cm; lț. 2 cm; greutate: 0,48 gr; bine conservată. Pl. LXV, 19.

Constanța [Tomis], 1985, gară, parc; M.1, cam. II (20.09.85 – cercetare C. Chera).

Foiță de aur în formă de buze.

Sec. II – III.

Inedită.

20). Frunză. Nr. inv. 33939. Aur; greutate: 0,82 gr. Foarte bine conservată. Pl. LXIV, 20.

Constanța [Tomis], 1987, str. Mircea cel Bătrân, faleză; (M.2 - 21.02.1987 – cercetare C. Chera).

Frunză dublă, cu nervură mediană.

Sec. II – III.

Inedită.

21). Frunză. Nr. inv. 33940. Aur. Greutate: 1,05 gr. Bine conservată; ușor șifonată. Pl. LXVI, 21.

Constanța [Tomis], 1987, str. Mircea cel Bătrân, faleză; (M.3 - 28.02.1987 – cercetare C. Chera).

Frunză dublă, cu nervură mediană.

Sec. II – III.

Inedită.

22). Frunză. Nr. inv. 34216. Aur. Greutate: 0,130 gr. Bine conservată; ușor șifonată. Pl. LXVI, 22.

Constanța [Tomis], 1988, bd. Mamaia, bl. LS 6; (M.1 - 19.01.1988 – cercetare C. Chera).

Foiță de aur de formă ovală; ușor șifonată.

Sec. II – III.

Inedită.

23). Frunză. Nr. inv. 35818. Aur. Greutate: 0,41 gr. Bine conservată. Pl. LXVI, 23.

Constanța [Tomis].

Foiță de aur de formă ovală cu nervură mediană.

Sec. II – III.

Inedită.

24). Frunză. Nr. inv. 35845. Aur. Greutate: 0,36 gr. Conservare bună. Pl. LXVI, 24.

Constanța [Tomis].

Foiță de aur de formă aproximativ ovală, cu nervură mediană.

Sec. II – III.

Inedită.

25). Frunză. Nr. inv. 35846. Aur. Greutate: 0,91 gr. Bine conservată. Pl. LXVI, 25.

Constanța [Tomis].

Foaie de aur de formă dreptunghiulară, cu nervură mediană.

Sec. II – III.

Inedită.

26). Frunză. Nr. inv. 35850. Aur. Greutate: 0,40 gr. Conservare bună. Constanța [Tomis].

Foiță de aur, de formă ovală, dublă, cu nervură centrală.

Sec. II – III.

Inedită.

27). Frunză. Nr. inv. 36107. Aur. Greutate: 0,89 gr. Bine conservată.

Constanța [Tomis].

Foaie de aur de formă ovală realizată prin laminare și decupare.

Sec. II – III.

Inedită.

28). Frunză. Nr. inv. 36108. Aur. Greutate: 1 gram. Conservare mediocră.

Constanța [Tomis].

Frunză realizată dintr-o foaie de aur, prin laminare și decupare.

Sec. II – III.

Inedită.

29). Frunză. Nr. inv. 37911. Aur. Greutate: 0,50 gr. Foarte bine conservată. Pl.LXVI, 29.

Constanța [Tomis], 1992; (M.3 - 5.03.1992 – cercetare C. Chera).

Foaie de aur de formă ovală, cu capetele ascuțite și o nervură mediană.

Sec. II – III.

Inedită.

30). Frunză. Nr. inv. 37912. Aur. Greutate: 0,25 gr. Conservare mediocră.

Pl.LXVI, 30.

Constanța [Tomis], 1992; (M.2 - 10.03.1992 – cercetare C. Chera).

Frunză de formă aproximativ ovală, șifonată.

Sec. II – III.

Inedită.

31). Frunză. Nr. inv. 38107. Aur. Pl. LXVI, 31.

Constanța [Tomis] ?

Foaie de aur, dublă, cu nervură centrală.

Sec. II – III.

Inedită.

32). Frunză. Nr. inv. 44547. Aur. Greutate: 0,20 gr. Foarte bine conservată. Pl. LXVI, 32.

Constanța [Tomis], 2003, str. Jupiter, nr. 19; (M.12 - 23.11.03 – cercetare C. Chera).

Frunză de aur de formă ovală – ascuțită.

Sec. II – III.

Inedită.

1

2

3

Pl. I

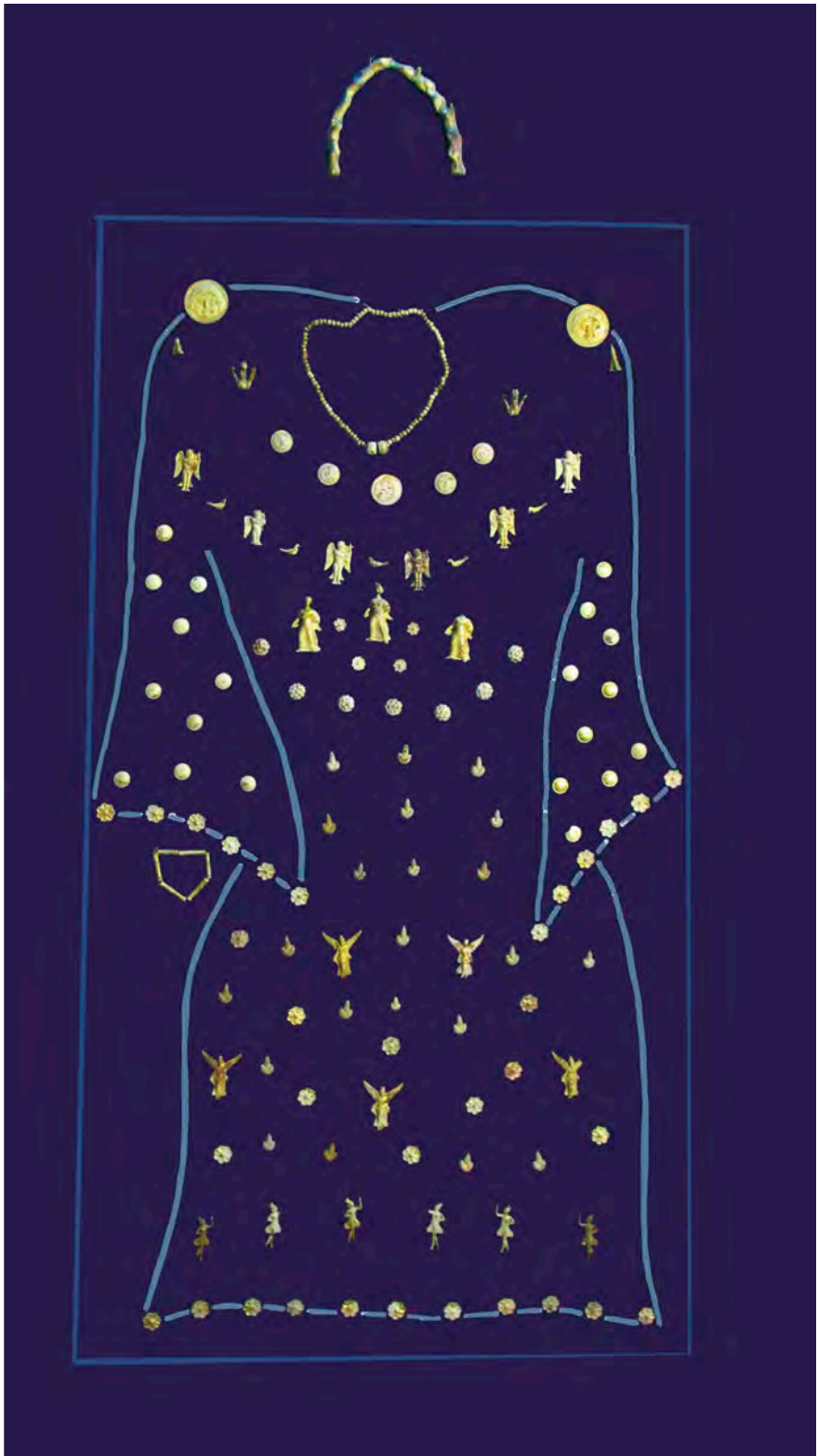

Fig.1

1

8

7

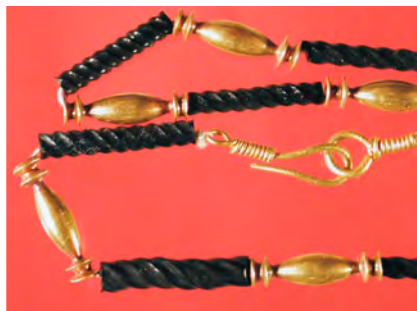
2

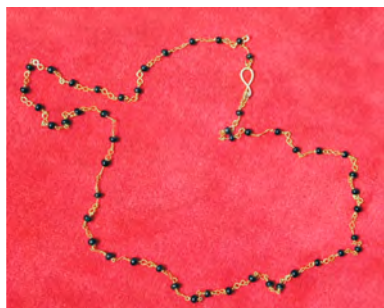
3

— 5 —

4

6

Pl. III

- 7 -

12

10

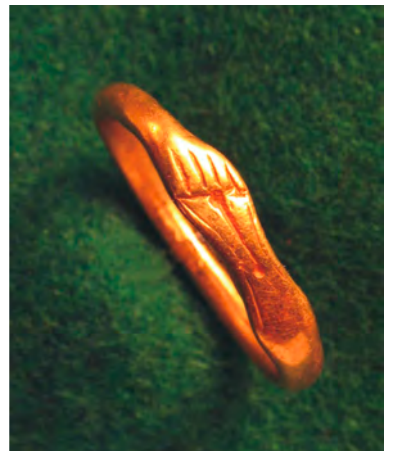
11

8

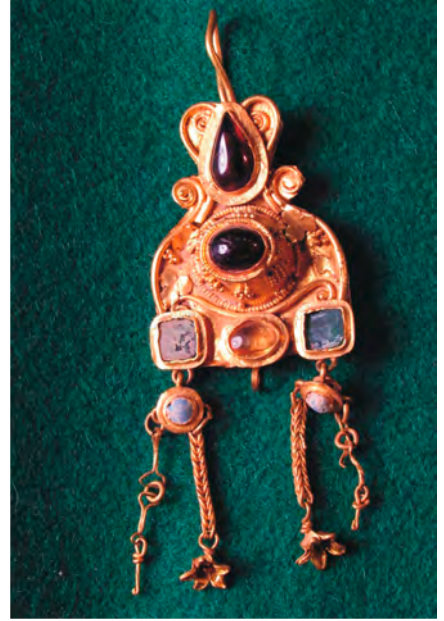

6

9

Pl. IV

- 1 -

4

2

25

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

3

5

1 - 2

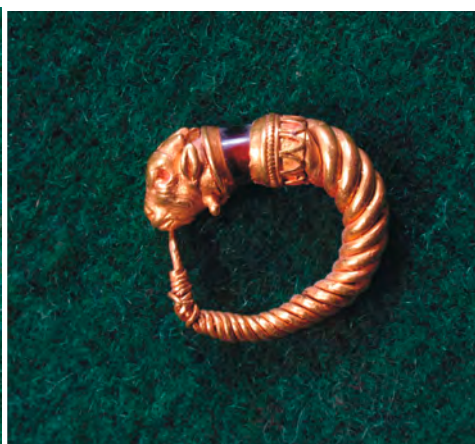
3

4 - 5

6-7

8

9-10

11

12

13

14 - 15

16

17 - 18

19 - 20

21

23

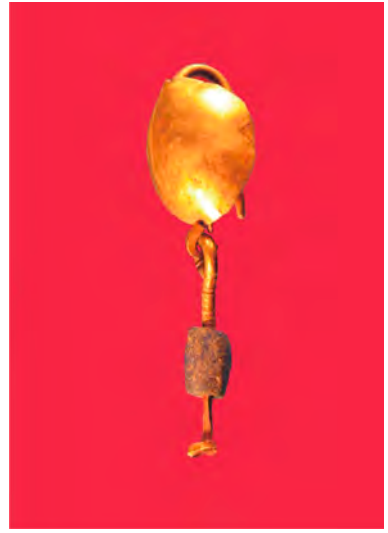
22

32

24 - 25

34

28 - 29

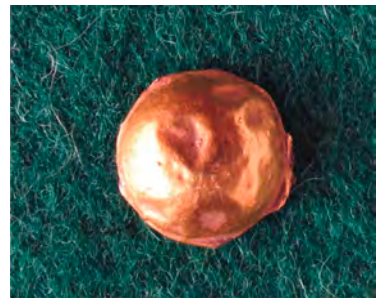
30 - 31

26

27

33

35

36

37 - 38

39

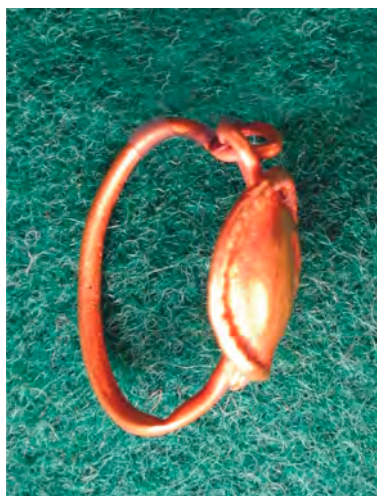
40

41

46

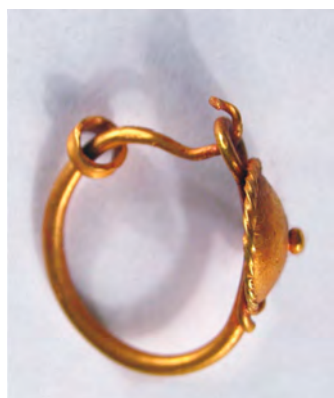
43

42

44 - 45

47

48

49

50

51

52

53

54

55

57

58

59

65

60

64

61

62

63

66

67

68

69

Pl. XIX

70

71

72

73

74

75

77

76

78

79

80

81

82

83

— 84 —

85

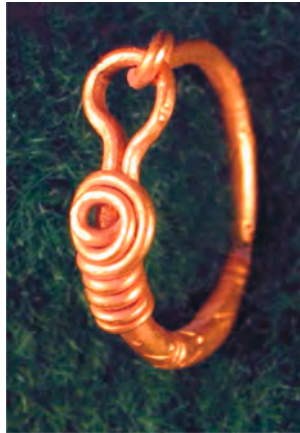
86

88

87

89

90

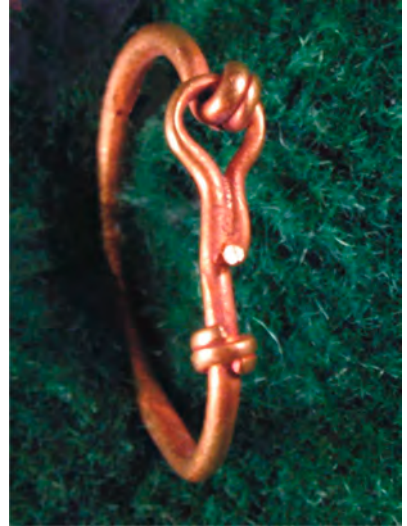

95 - 96

Pl. XXIII

91

92

93

94

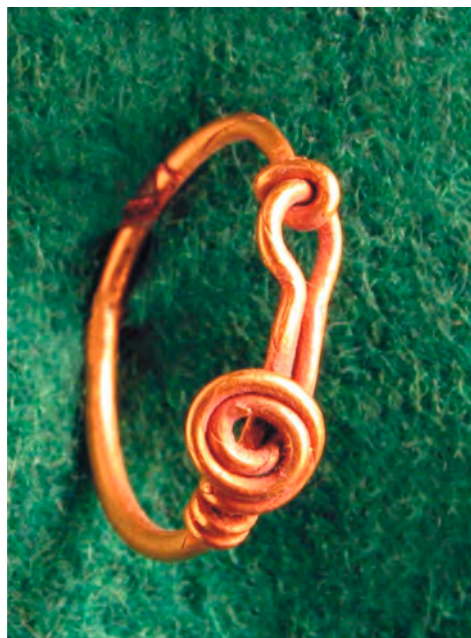
97

98

99

100

101

102

103

104

105

106 - 107

108

109

110 - 111

112

113

114

115

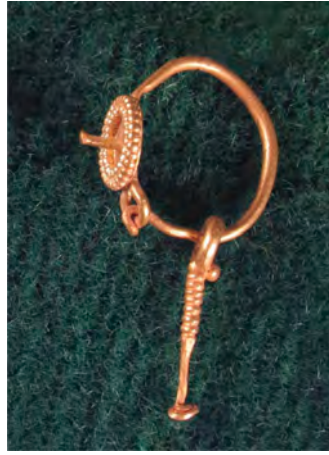
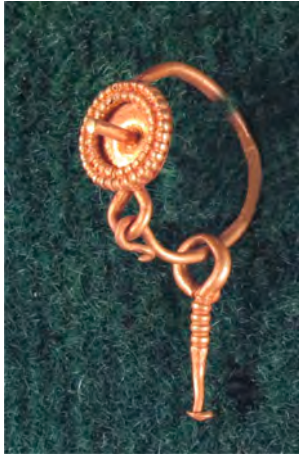
116

117

118

119 - 120

124 - 125

126 - 127

121 - 122

Pl. XXIX

123

128 -129

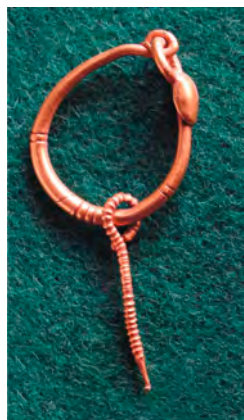
132

130 - 131

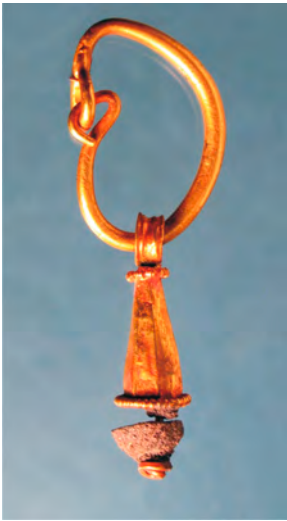
133 - 134

137

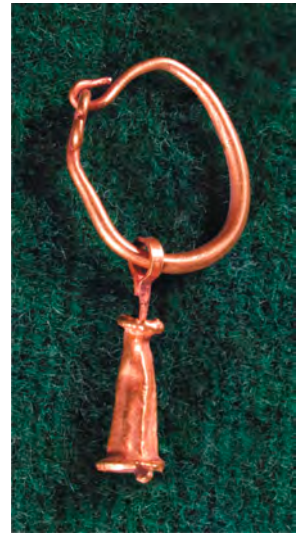
135 - 136

139

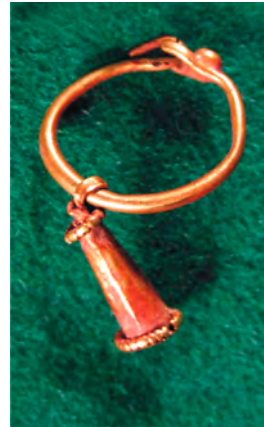
141

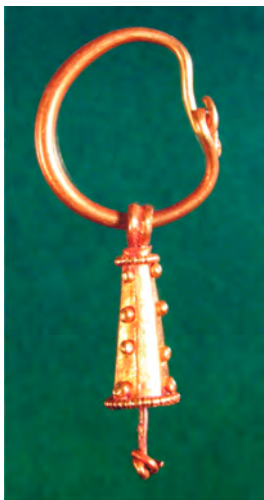
142

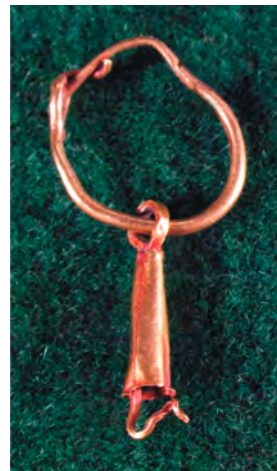
143 - 144

145

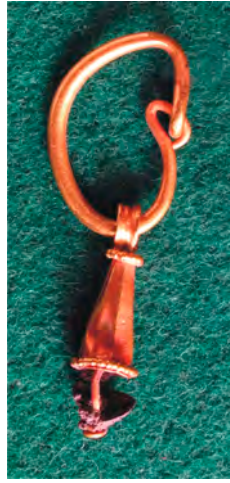
140

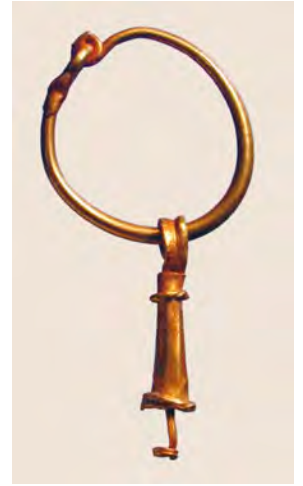
138

146 - 147

148

149

151

150

152

153 - 154

155

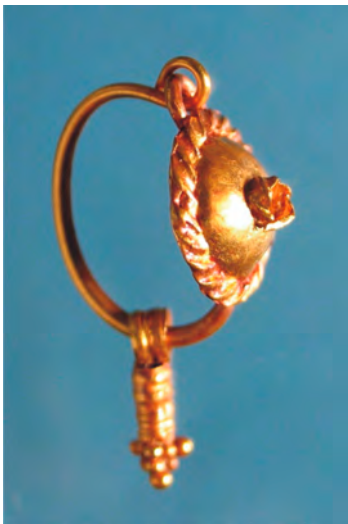
156

157

158

159

160

161

162

163

164

165 - 166

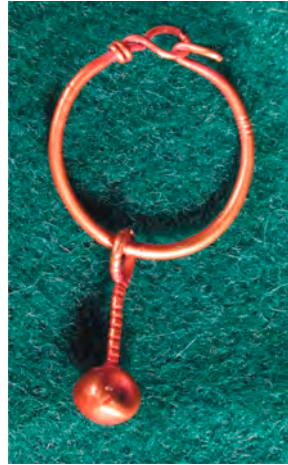
167 - 168

169 - 170

171 - 172

173 - 174

175

176

177

178

179

180

181 - 182

183 - 184

185

186

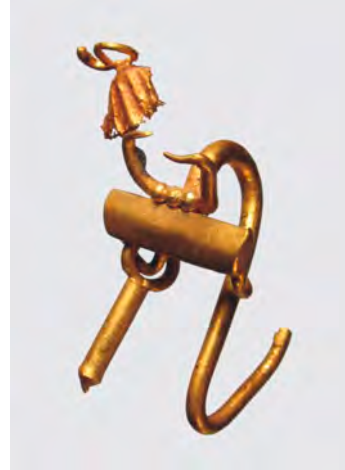
187

192

188

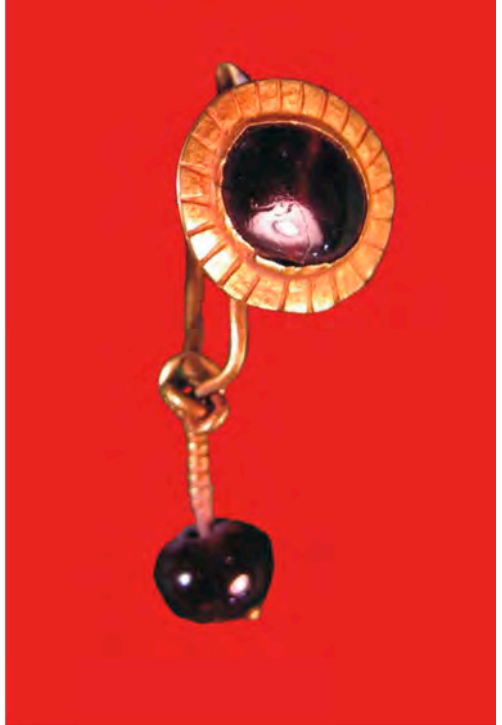
189

190

191

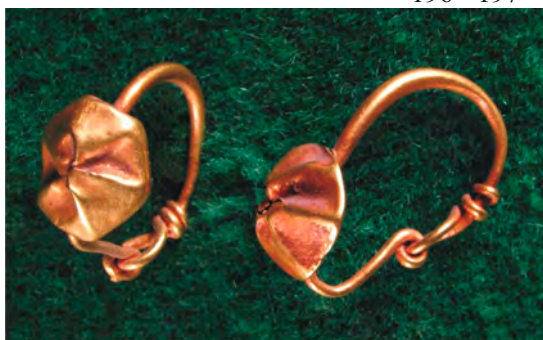
193 - 194

Pl. XXXIX

196 - 197

198 - 199

200 - 201

202 - 203

204-205

206-207

214-215

208-209

212-213

210-211

216

217

219

218

220

1

2

3

4

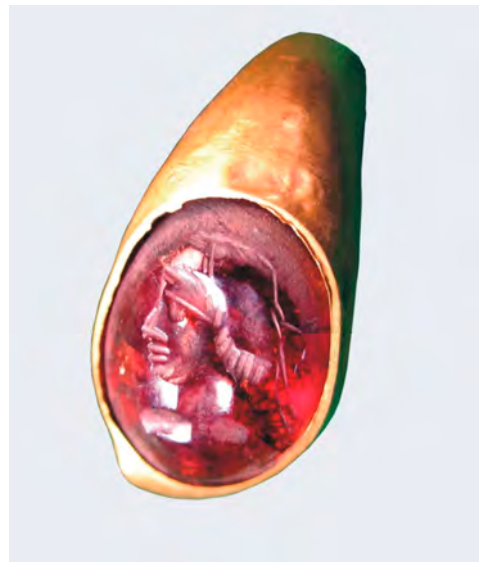
5

6

7

8

9

10

12

11

13

14

15

16

17

18

19

20

22

— 21 —

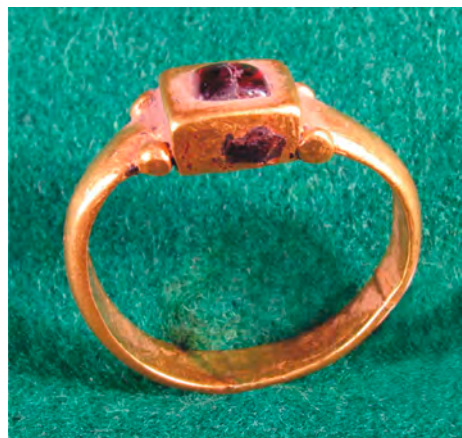

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

Pl. LI

— 33 —

— 34 —

— 35 —

36

37

1

9

7

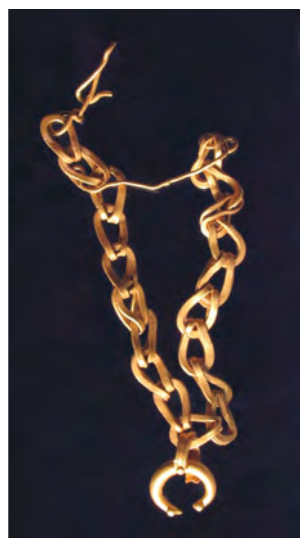
8

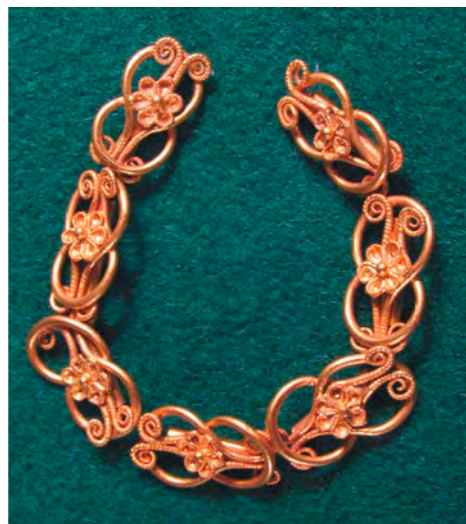
10

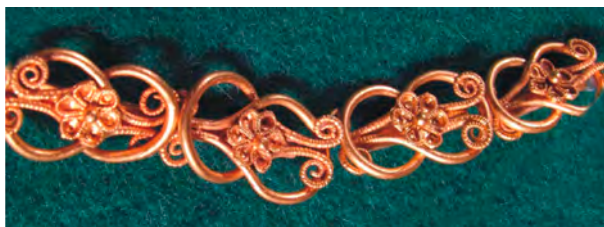
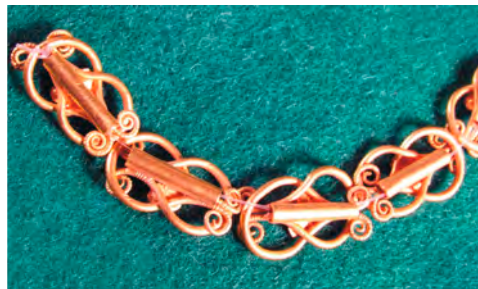
14

30

23

16

25

29

22

31

5

11

21

12

13

17

24

19

2

15

26

27

20

1

1

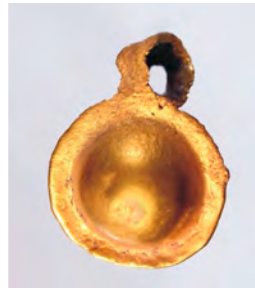
1

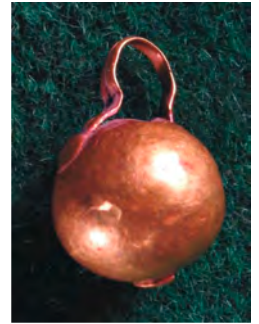
19

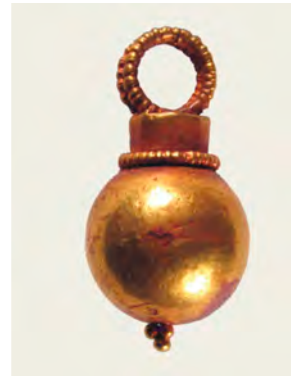
2

24

12

20

3

4

5

6

18

7

8

9

11

13

10

14

23

15

22

16

25

17

21

1

2

2

1

- 2 -

1

1

2

3

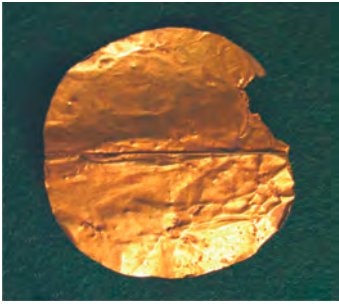
5

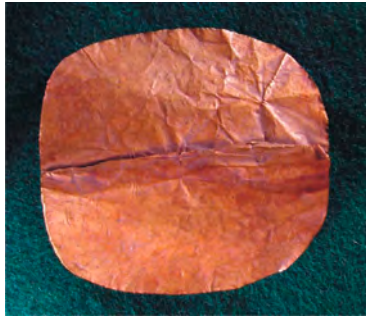
6

4

1

3

20

4

5

6

7

7

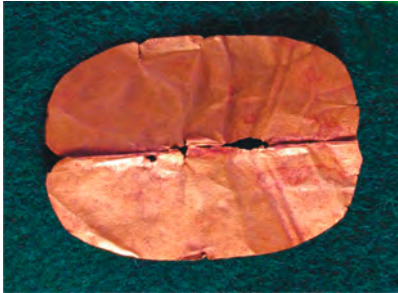
8

9

11

12

14

17

19

10

13

16

18

15

2

21

22

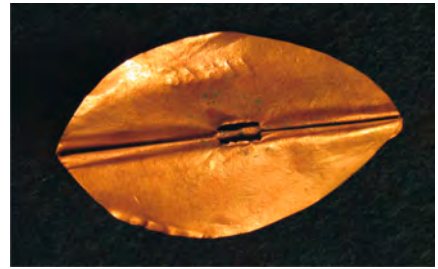
30

23

26

29

25

24

31

32